

864
156
БЪЛГАРСКАТА ПРАВДА

И

ГРЪЦКАТА КРЫВДА

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

И правда твоя правда во вѣкъ (Господи)
и законъ твой истина.

Неправду возненавидѣхъ и омерзихъ.
(Псал. 118)

ПОСВЯЩАВАСЯ НА ТРУЖЕНИЦИТѢ ПО ВЪПРОСА.

ОТЪ

† С. М.

ЦАРИГРАДЪ

Въ книгопечатницата на А. Минасіана
у Джемалъ-ханъ.

1872
ОКРЪЖНА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
„В. КОЛЯРОВ“ ШУМЕН

БЪЛГАРСКАТА ПРАВДА

И

ГРЪЦКАТА КРИВДА.

А.

Знайно е вече, че днесъ всичкитѣ български сърдца тупатъ отъ радостъ за добытитѣ църковны правдини. Восточната, Западната, Съверната и Южна България, отдавна насълзена и наскърбена отъ причинената неправда отъ исканнитѣ нейны противници, и отъ голѣмата си радостъ и благодарностъ къмъ извора на Вѣчна-та правда — Бога и правдолюбивия си земный Господарь С. Азисъ събрана въ едно ликува.

Да, днесъ нѣма българска душа подъ сипето небо която да не ся въсхищава отъ радостъ и да не благодари Бога, Царя си, и всички оныя, които съсъ самоотвърженіе ходатайствувахъ прѣдъ Султановото правителство за възвръщеніето на грабнатитѣ ни нѣкогажъ църковны правдини. Но чго казвамъ? всичкия просвѣщенъ міръ, който, както ся очековаше, най повече въ послѣдне врѣме одобри и защити законнитѣ ни желанія, непрѣстава да ни съчувствува и срадова прѣзъ печата за сполукѣтъ ни.

Но колкото по голѣма е нашата радостъ и съчувствіе то на просвѣщенитѣ народы къмъ насъ зъ вѣстържество-

ваніето на правдата, толкова повече ся увѣличава скърбѣта и ненавистьта къмъ насъ на старыѣ и непримиримы наши врагове гръци. Като глѣдате тѣ, че българыѣ си зимать своето, а тѣ останувать само съ въспоминаніето, че сж были нѣкогашъ святотатцы, непрѣставать да выкатъ и ны клѣветжтъ прѣзъ печата си и иначе съ най оскърбителны израженія прѣдъ цѣль свѣтъ, а най повече прѣдъ Правителството, което е прѣсытено вече отъ злокобныѣ тѣхны внушенія, и като да не стигаше това приѣмнициѣ на св. Іоаннъ Златоустъ, гръцкыя Патріархъ съсъ Синода си отъ отчаяніе сж ся заели да посипувать съсъ изверженія, отлученія и проклятїи нашитѣ св. Старцы и чрѣзъ тѣхъ цѣль Българскы народъ съ единственната цѣль дано нѣкакъ ны заплашатъ, ако могатъ. А като глѣдате най сѣтне, че и този беззаконенъ тѣхенъ постѣпкъ ничто не произвожда въ благоразумныѣ сынове на Кирилла и Меводїа, освѣнь отвращеніе къмъ това тѣхно беззаконіе гръцкыя Патріархъ и Синодѣтъ му свыкали сж въ Цариградъ прѣдстоителитѣ на другыѣ православны църквы, а сж пристигнали само гръцкыѣ Патріарсы : Іерусалимскыя, Александрїйскыя, Антиохїйскыя и Кипрскыя Архіепископъ на съборъ *), та негли чрѣзъ послѣдныѣ достигжтъ отвратителнжтъ си цѣль като имъ подтвърдятъ тѣ противозаконно извършенитѣ отъ тѣхъ противны на христїанскжтъ любовь дѣянїа, и тѣй тѣ, Патріарсыѣ, като гръци може бы увлечены отъ распаленыѣ отрасли на народа си, за да скрыжтъ отъ взора на проникателныѣ умове тайнжтъ си цѣль, коѣто Цариградскжтъ Патріаршіѣ забулюва съсъ выканїята си противъ законныѣ желанїа на българыѣ — да си имжтъ народнж независимж Църквж.

Каквы основанїа привожда гръцката Патріаршія и гръцитѣ въ доказательство, че ный българыѣ нѣмамы право да си имамы народнж Църквж ? Тѣ сж повтарали и повтаратъ чрѣзъ печата и въ частны разговоры горѣ-долѣ слѣдующы-

*] Глѣдай на края на книжкжтъ за слѣдствїята на този съборъ.

тъ: I) Че ний просто нѣмамы право да си имамы народнѣ църквѣ; II) Че това было противно на Евангелието; III) Че съ това са ввождало въ Църквѣтѣ плѣменно различіе, което тоже было противно на Евангелието; — IV) Че църковнытъ правила не припознавали народнѣ Църквѣ; V) На какво основаніе гръцката Патріаршія дързна да унищожи самостоятелността на нашата Църква противъ ясното запрѣщеніе на църковнытъ правила и какъ ся отнесе тя къмъ народната и царска воля за възстановленіето на Църквата ни? VI) Дѣйствительно ли никой отъ вселенскытъ Съборы не е припозналъ нашѣтъ Хърквѣ и необходимо ли е припознаваніето на вселенскы Съборъ за да е каноническо нейното учрежденіе? VII) Какъвъ трѣба да бѣде характерътъ на църковното управление, и каквы трѣба да бѣдѣтъ интересытъ на църквата? VIII) Запрѣщаватъ ли и въ какъвъ смислъ запрѣщаватъ църковнытъ правила да има двама владыци въ единъ градъ и отъ тыя правила произлиза ли заключеніе, че нашѣ синодъ съ съ Екзарха не може да прѣбывава въ Цариградъ? IX) Служеніето на нашѣтъ старци по силното народно желаніе, тѣхното заточеніе и връщаніе, избираеніето на Екзарха. Неговото служеніе и провъзгласеніето на самостоятелността на нашата Църква. Патріаршескытъ изверженія; X) Законны ли сѣ или иначе имѣтъ ли законнѣ силѣ тыя патріаршескы изверженія, отлученія и проклятїи? XI) На нашѣтъ старци или на гръцкыя Патріархъ и на синода му ся вѣнчаватъ тыя изверженія, отлученія и проклятїи? XII) При таквы неканоническы изверженія, отлученія и проклятїи благодатта на архіерейството унищожавалися въ лицата, върху които тѣ сѣ произнесены? XIII) Главната причина на заслѣпленіето на гръцката Патріаршія; XIV) Заключение и прѣдназначеніето на Българскыя народъ и XV) За провъзгласенѣтъ схизмѣ.

Приведеннытъ питанія сѣ твърдѣ важны за насъ, особено въ сегашнытъ обстоятелства, когато при всичката ясность и тържество на нашата правда гръцката Патріаршія още не е изгубила надѣждѣ съ обыкновеннытъ си на нея

срѣдства да ся старае за да спечели поне видъ на правдоподобностъ прѣдъ образованныя свѣтъ, прѣдъ когото вече срѣдновѣковото нейно домаганіе ся вижда като чърното облаче въ ясныя небосклонъ по пладнижъ. За това не е излишно, мислѣъ, и ный да поговоримъ върху тѣхъ спорѣдъ колкото ни позволяватъ силытъ.

Б

І.

Ный Българытъ имамы ли право да си имамы народна Църква?

Богъ е направилъ чедовѣка така, чтото той да са ражда въ този свѣтъ съ правдини на живогъ, а землѣтъ е създакъ за да му произвожда всичко онова, което е нужно за поддържаніе на този неговъ животъ. Слѣдователно чедовѣкътъ ся ражда съ правдини да са ползува отъ всичкытъ добрини които произвожда землѣта за да поддържи живота си и тѣй да достига прѣдизначеніятъ нему отъ Създателя цѣль на съществуваніега си. Спорѣдъ това право никой не може да ми запрѣти да дышѣ въздухъ, да ся ползувамъ отъ свѣтлината, да пийъ вода и да имамъ часть отъ землѣта; никой не може да употрѣби духовнытъ и тѣлесны мои силы въ своѣхъ ползѣхъ противъ волята ми, никой не може да ми отнеме онова, което съ пота на лицегото си съмъ спечелилъ или законно е прѣминало на менъ по наслѣдство отъ роднини или като даръ отъ други. Тая свобода: да са ползува чедовѣкъ съ естественнытъ произведенія безъ да докача сжщатъ свободѣ и личнытъ правдини на ближния, ся казова естествено право. Това право никой не може да ми го отнеме освѣнъ Онзи, който ми го е далъ. Който слѣдователно, съ какъвто начинъ и да е, ми го отнеме, той

възстава прямо противъ Бога, противъ Неговата свята воля, която е чото чловѣкътъ да ся развива въ този мѣръ умственно и нравственно съсъ даденытъ нему естествени сръдства и тѣй да блаженствува. Ще рече, че всичкытъ блага на този свѣтъ сж необходимы условія за развитіе на чловѣка както теплотата, свѣтлината и влагата за развитіе на сѣко органическо тѣло.

А понеже чловѣкътъ като принадлежи съ тѣлото на земята въ сѣщото врѣме като духовно сшщество съ душата си принадлежи и на небото, то както тѣлесния му животъ е обезпеченъ съсъ земны блага, тѣй и духовния е обезпеченъ съ духовны. Послѣднытъ сж дадени пакъ отъ Бога въ религіята и слѣдов. естествено принадлежатъ на чловѣка, за това еднытъ безъ другытъ сж необходимы и немислимы отдѣлно както чловѣкътъ е немислимъ безъ душа. Но понеже вѣчныя духовенъ животъ е много по-важенъ отъ врѣмennyя, то и правдинытъ които ся даватъ въ религіята на сѣкы чловѣкъ отдѣлно и изобщо на цѣлъ народъ сж много по важны отъ първытъ, за това и сж по драгоцѣнны за сѣкиго. Слѣдовательно, ако ся наказова отъ Твореца онзи, който прѣпятствува другиму да са пользува съ естественытъ блага, то още по много трѣба да ся наказова онзи, който прѣпятствува другиму да ся пользува съ правдинытъ, които му сж дадени отъ Бога въ религіята за да достигне вѣченъ животъ. За достиганіе на тая цѣль на вѣрата, трѣба да са развиватъ и прилагатъ въ живота на чловѣка нейнытъ начала, тѣй чото благотворно да вліяѣтъ врѣхъ него, постепенно и се напрѣдъ да го двигатъ къмъ сближеніето съ Бога и къмъ согласното отношеніе съ подобнытъ нему.

Развитіето и приложеніето на естественното право, което обезпечува чловѣка вънкашно принадлежи на гражданското правителство, а развитіето и приложеніето на второто, сирѣчь на правото, което проистекава отъ вѣтроисповѣдного начало, отъ вѣрата, принадлежи на духовното правителство или на Църквата. Колкото и да е духовно по-

слѣдното, колкото и да прѣдставлява высшій идеалъ на Христіанската аравственностъ въ себѣ и да ѣж осѣществява въ другитѣ, да развива духовнитѣ странѣ на чело-вѣка, но понеже състои оно отъ чело-вѣци, които сѣ обле-чени въ плѣтъ и за това и тѣ както всичкитѣ чело-вѣци и-мѣтъ естествено право, а като употребяватъ себе си въ служеніе на достиженіето на вѣроисповѣдната цѣль трѣба да зиматъ часть въ замѣнъ на своето право отъ доброто на оныя за които ся трудатъ (1 Кор. 9, 14). Разбирася, че това зиманіе и даваніе трѣба да е сообразно съсъ духа на вѣрата, да ся върне въ другъ, духовенъ видъ, пакъ на о-ныя отъ които е зето въ тѣхно добро. И понеже духовно-то правителство — Църквата за предикътъ има повече вос-питаніето на вижтрѣшната страна на чело-вѣка, неговото сърдце, духовнитѣ неговы силы, за това то трѣба до тол-козъ близко и свойственно да бжде на оныя за които ся поставя, колкото тѣхното сърдце и совѣсть сѣ близки къмъ собствено-то имъ сѣщество. За това членоветѣ на това пра-вительство естествено трѣба да бждѣтъ отъ сѣщия народъ, на който тѣ принадлежатъ и за който ся поставява това правителство. Тѣ като най близки много по добръ могатъ да разбиратъ живота и душевнитѣ качества на своитѣ, отъ колкото други отъ другъ отдалеченъ народъ, за това тѣ само могатъ да ся ползвать съ народното довѣріе съсъ свободенъ достѣпъ къмъ себѣ, откровенностъ и фамилиар-ностъ.

Гръцката въ Цариградъ Патріаршія като духовно пра-вительство за духовния животъ въ Българитѣ бѣше не ес-тественно, освѣнъ това, то бѣше докачило духовнитѣ наши правдини, слѣд. бѣше трѣгнало противъ Божиата воля, за тоа и падна прѣдъ очитѣ на цѣль свѣтъ. Естественното е за Българитѣ дух. правителство да бжде отъ Българи, зачтото и като народъ имѣтъ право да ся ползвать съ естествен-нитѣ добрини, на тѣхъ принадлежащи, и като разумны сѣ-щества, създаны за небото имѣтъ право да ся ползвать и съсъ правдинитѣ, които сѣ подарены въ религіята. Ето

основаніе отъ естественното право, по което Българитѣ имать право да си имать свое священноначаліе, своиѣ Църкви.

Какво доказателство могатъ да ни приведатъ гръцитѣ, че сѣ имали право да грабнатъ въ рѣцѣтъ си църковныѣ ни правдини и приходи? Тѣ друго право не могатъ ни приведатъ, освѣнь правото на сильныя интригантинѣ и святотатецѣ, нѣща, които сѣ противны на Христіанството както тъмнината на свѣтлината. Домаганіята на гр. Патріаршія да задържи църковныѣ ни правдини прямо казовамы, разтурятъ самыѣ основы на Христіанството. Христіанството не е Брахманизмъ, който дѣли челоувѣчеството на касты отъ които едни сѣ опрѣдѣлены да начальствовать, а другыѣ вѣчно да робуватъ и живѣятъ само за първыѣ, дѣто личността ся губи заедно съ правдиныѣ си. Тамъ това става поне въ едно плѣме, въ единъ народъ, на когото доброто и и лошавото е се за него, като негово. Не е Платоново господарство, въ което частныѣ личности трѣба да сѣществувають само и само за обществото. Въ Христіанството или иначе въ Христовата Църква, дѣто всичко свобода дыше, дѣто челоувѣческата личность ся възвышава такво начало или по добръ тактъвъ произволъ не може да ся допусне. Българитѣ трѣбѣше да сѣ безчувственны, та да не возстанатъ противъ тази гръчка неправда, щѣхъ да ся считатъ за най недостойнѣ и за ничто негоденъ народъ, ако бѣхъ оставили гръцитѣ да тъпчатъ въ тѣхъ правдыѣ, и сѣко законно и свято нѣчто. И това въ името на Христовата Вѣра! Ето зачто цѣлъ свѣтъ оправда и оправдава оплакваніята на Българитѣ, осѣди несправедныѣ домаганія на гр. Патріаршія, ето зачто прѣмногo сирадовать за придобитыѣ си църковны правдини, и не прѣставатъ да подвергаватъ искренны благодаренія въ подножіето на благодѣтельныя и правдолюбивыя свой Господарь С. А. Азисъ.

II.

Да си иматъ Българитъ свои народни Църкви противно ли е на Евангелието?

Соображеніята на истинно здравия разумъ трѣба да сѣ согласни и съсѣ Св. Писаніе и обрадно. Спорѣтъ това, естественното право трѣба да е согласно съсѣ правото, което се дава въ религіята ни и именно въ Христіанската, защото и двѣтъ тѣя права имѣтъ единъ и сѣщъ свой изворъ — Бога. Слѣдователно това дѣто намѣрихъ горѣ съсѣ ума си, че трѣба сирѣчь сѣкы народъ да си има свои независими Църкви и священноначаліе, не може да бѣде противно на Евангелието както искѣтъ да кажѣтъ грѣцитѣ. Това право нѣй получаваме въ святата кѣпалница още когато се кръщаваме въ името на Свята Троица. Тамъ спорѣтъ заслугѣтъ на Исуса Христа сѣкы частно и цѣлъ народъ избощо получава даромъ право да бѣде неотѣмленъ членъ на Христогвата Православна Църква (Гал. 3, 26—27, 5,) която състои отъ всичкиъ православни народы или помѣстни Църкви, на която и Цариградската като часна принадлежи. Спорѣтъ това священно право всичкиъ членове на Църквата съставляватъ тѣлото Христово — самѣтъ Църква (Кол. 1, 26. Еф. 1, 23. 23. 1 Кор. 12, 12. 27), и като членове живо участіе трѣба да имѣтъ въ живота на това тѣло, като се управляватъ всички отъ едната глава на това духовно тѣло — Исуса Христа (Еф. 5, 23. Евр. 12, 27) както челоувѣческото отъ свояга. Когато единъ членъ по вліяніе на другъ се отстрани отъ участіето въ този животъ, тогива се нарушава правилността на този животъ, а отъ това произхожда и болѣстъ въ самото тѣло. Каквото става въ вещественния мѣръ, или каквыто закони управляватъ вещественния мѣръ, таквы соотвѣтствующи управляватъ и духовныя и както дисгармонія се поражда въ челоувѣческото обшество катато личнытъ и общественны права се нарушаватъ,

сѣщо тѣй ся поража дисгармонія и въ религиозныя или църковныя животъ когато священното право, принадлежаще на едно лице или на цѣль народъ ся наруши отъ другиго и то за вещественны намѣренія. Гръцката Патріаршія како бѣше присвоила църковнытъ правдини на Българскыя народъ, на този великъ и здравъ членъ на Христовото тѣло. докароваше неправилностъ въ църковныя животъ, която и справедливо подбуди Българытъ за поправленіе на тая погрѣшка. Таквы честолюбивы домаганія въ Църквата сѣ докарали не согласіе раздоръ даже и ересь, И дѣйствително не е ли това главната причина дѣто Римската Църква искаше да подчини на себѣ Цариградскытъ и другытъ Църкви и дѣто послѣ за сѣщата цѣль тя измысли ново ученіе, за да сложи наскладаемото, да соедини несоединяемото какго Цариградската изважда сега новѣ ересь *плъменностытъ* въ Църквата? Не е ли сѣщата причина дѣто породи протестантизма въ Саксонското плѣме? Не е ли сѣщата причина на досегашного скитаніе на Ариенцытъ възъ отъ Православната Църква? Не е ли, ще приложѣ, сѣщата причина дѣто и много други иновѣрны народы не ся приближавагъ къмъ Христіанската Православна Вѣра, отъ страхъ да не бы изгубили народнытъ си личность?

Гръцката Патріаршія за да замаи Българытъ, Правительството и цѣль свѣтъ выка и ся напина да доказова, че нашето желаніе е противно на Евангеліето и че Църквата не правила разликъ между народытъ въ себе, соеъ слѣдующыи думы на Св. Апостолъ Павелъ: *Нима Елмыз нито Иудей, обрезаніе и необрезаніе, еврейскъ и скиѣтъ, рабъ и свободенъ, нз все и во всички Христосъ* (Кол. 3, 11). Да, и ный угвърждаваны основаны връхъ това и други Богодухновенны изреченія, че Църквата не прави и не трѣба да прави различіе между другытъ народы. Това е истина на всички извѣстна. Но това невольнo исповѣданіе на истината гръцк. Патріаршія произноси отъ друга много противоположна точка на зрѣніето. Нейното заблужденіе е дѣто тя схоластически глѣда на равенството, глѣда на възикашытъ с само

неговж странж, и, да ся изразимъ спорѣдъ скритото желаніе на самата Патріаршія, на соединеніето на народытъ подъ нейно вѣдомство, а не на внѣтрѣннѣжъ благодатнѣжъ странж на това соединеніе и равенство. Всичкытъ челоувѣци или народы, както казахмы, когато ся крыщаватъ, получаватъ Христовѣжъ благодать, която като душа всичкытъ свързова безразлично и безъ исключеніе на народность и правегы равны наслѣдници както на небесното Христово Царство тѣй и на земната Негова Църква. За тая благодатна свързка и благодатно право на наслѣдство именно и ся говори въ приведенното изреченіе, а не за вънкашно, механическо нѣкое соединеніе както иска грѣцката Патріаршія. Вънкашно челоувѣкытъ се такъвъ ся останува и подиръ крыщеніето: языкытъ и народнытъ обычаи у него не ся измѣняватъ и нито могатъ да ся измѣнятъ по географически, климатически и исторически причини, а като неизмѣняеми но сж и еднаковы на всичкытъ народы слѣд. и трудно соединяеми. По тѣзи причина вънкашно, механическо соединеніе, което трѣси грѣцката Патріаршія подъ нейно прѣдводительство не е възможно, а внѣтрѣнно само, и това иска отъ насъ Св. Писаніе, зачото соединяющата сърдцага на челоувѣцитѣ благодать на Св. Духа е една и исгита, като една душа въ многобройны тѣла за това и ся иска отъ насъ единомысліе и единоповоученіе. *) Впрочемъ и вънкашно соединеніе може да стане, но това ще състои и това вече съществува въ Богослуженіето, обрядытъ и въ религиозныя животъ на Христіанскытъ православны народы.

И тѣй връхъ основаніе на правото което сны получили

*) Когато това единомысліе не съществува, тогава единство нѣма. Когато съществува разногласіе въ догматытъ тогива ся появява ересъ, а когато ся измѣнува църковныя редъ и обрядытъ съ нѣкою несъщественна разлика на ученіето произлиза разколъ или схизма, каквжто ся мжчатъ грѣцитѣ да ни приписатъ, зачото не искамы да припознаваме за свой господарь тѣхнѣжъ Патріаршія и да пълнимъ сосъ пары джобовѣтъ на нейнытъ управители.

въ святата къпалница и връхъ основаніе на невозможността да ся слѣждѣ языкътъ и обычаиѣ на единъ народъ съ други, връхъ основаніе на трѣбованіето да ся облагорождать тѣя обычаи да ся воспитава сѣки народъ отъ най близкы свои пастыри, и понеже Евангеліето равно глѣда на Христіанскытъ православны народы; то не е противно да си имама народнѣ Църкви, — свое священноначаліе, както не е противно на Евангеліето дѣто имѣтъ и самыѣ грѣци въ Елада и тука въ Цариградѣ, Власыѣ, Русыѣ, Сърбыѣ, Арапыѣ и Сирійцыѣ въ Египетѣ. Напротивъ трѣбованіята на гръцката Патріаршія е противоестественно, е заблужденіе и заблужденіе велико, то е противочеловѣческо, притивохристіанско и противоевангелско, зачото посѣгнува на църковныя миръ, разрушава правилността на религіозныя животъ, отстранява народа ни отъ участіето въ църковныя животъ противъ Божіята воля, растура църковното зданіе което ся зижде отъ вси чкытъ православны народы, посѣгнува на равенството и на свободжѣ, които Господъ нашъ Исусъ Христосъ съсь своята кръвъ ни ги спечели.

III

Ввожда ли ся чрѣзъ вышеказанно-то въ Църквѣтъ плѣменно различіе и това наше желаніе противно ли е на Евангеліе-то?

Гръцката Патріаршія ны укорява, че като сме искали да си имама народнѣ Църкви ввождали сме плѣменно различіе, което было противно на Евангеліето. Но ный видохмы по горѣ, че плѣменно различіе не може да бѣде въ участіето на народыѣ въ христіанската вѣра, въ благодатното Христово царство, въ еднаковото ученіе, въ богослуженіето и въ религіозныя животъ. Чго ный искахмы? — Да имама отъ народа си высше и низше духовенство, да управлява и въспытава то религіозныя народенъ животъ, да го поставява въ согласіе съ общыя църковенъ животъ со-

гласно съ съ учението и постановленіята на Православната Христова Църква подъ надзора на единъ синодъ съ съ Екзархъ или Патріархъ. Ако това е противно, тогава е противно и учрѣждението на гръцката Патріаршія както и на другыѣ народны Църквы. Ако на гръцыѣ въ Еллада и на една шепа гръцы въ Османската държава, на Русыѣ, Властыѣ и Сърбитѣ като на народы е дозволено зашто и на насъ Българыѣ да не е това дозволено? Не е ли ясно, че сама гръцката Патріаршія, като исклучава Българскыя народъ отъ това право, ввожда въ църквата плѣменно различіе противъ ясното свидѣтелство на св. Писаніе за равенството въ Църквѣтъ на народыѣ съгласно съ което и Българыѣ искать да ся радовать съ свое священноначаліе? — тогато казува Апостолъ Павелъ, че Богъ е далъ духовенство (Еф. 4, 11, 12, 13), не казува, че о трѣбва да бѣде исклучително отъ гръцы или отъ другъ нѣкой народъ, както това правяше тя за българыѣ, които по народныя си животъ сѣ далечъ отъ гръцыѣ. Нито пакъ ангелы Богъ употрѣблява да бѣджѣ посрѣдници между Него и чловѣцыѣ, сирѣчь таквы, койго сѣ най близкы къмъ оныя за които трѣбва да посрѣдствувать. Това евангелско ученіе съкы читатель трѣбва да земе подъ серіозно вниманіе и да не отпуща отъ паметъѣ си. — Сѣщия Божественный посланникъ ны учи: *защото сѣкы първосвященникъ, който сѣ зима изъ между чловѣцыѣ ся поставява въ служеніе къмъ Богу да приноси дарове и жертвы за грѣховеѣ, такъвъ, който може да има состраданіе къмъ не вѣжыѣ и заблуждаѣщыѣ; защото и самъ е обложенъ въ немощъ; и за това е длѣженъ както за народъѣ така и за себе си да приноси жертьѣ за грѣховеѣ* (Евр. 5, 1—4). Отъ тука ни ся раскрыва до нѣгдѣ и тайната, зашто Исусъ Христосъ пріе на себе си чловѣческа плѣть, стана чловѣкъ на подобна намъ природа осьѣнь грѣха. Това милосердый Богъ направи отъ чловѣколюбіе къмъ насъ грѣшныѣ за да сме увѣрены че Той не е далечъ отъ насъ, че вынагы вникаѣ и разбира наши-

тъ рани за това и ний челоуѣцѣтъ сѣмъ длѣжны довѣрчиво да ся относимъ кѣмъ Него който е близокъ кѣмъ нашето е-
 стество (Евр. 2, 17 и 18). Ще рече че за служители Бо-
 жии трѣба да ся зимѣтъ оныя отъ челоуѣцѣтъ, които по
 всичко, освѣтъ пороцѣтъ, сѣмъ блиски кѣмъ оныя за които
 ся поставлявагъ, сирѣчь отъ онзи народъ отъ който ся на-
 значавагъ : за Гръцкыя грѣци, за Българскыя българи свя-
 щенноначалници, които естествено най добръ разбирагъ
 народа си съ добродѣтелигъ и пороцѣтъ му и народѣтъ до-
 вѣрчиво ся относи кѣмъ тѣхъ, най добръ ги слуша както
 никого другыгъ отъ другъ народъ, и сѣка причина на плѣ-
 менный раздоръ, който лесно ся поражда отъ челоуѣческа-
 та слабостъ и отъ благородното себелюбіе, ся дига. Това
 е трѣбованіе на Божиѣга воля и слѣдователно никакъ не
 е противно на Евангеліе. Его зашто и самъ Исусъ Хри-
 стосъ най първо избра отъ Еврейскыя народъ апостоуѣтъ
 си зашто най първо на Евреитѣ трѣбаше да проповѣдувагъ
 Евангеліе (Дѣян. 13, 46), а послѣ кѣдѣто и да отивахъ
 като основавахъ христіанскѣ общинѣ или Църквѣ отъ чле-
 новѣтъ на сѣщѣтъ общинѣ и поставлявахъ пастыри на нея.
 Св. Апостолъ Павель прямо заповѣдова на ученика си Ти-
 та да нарѣди Критскѣтъ църква като постави священници
 и владыци огъ помѣстныгъ Христіане (Тит. 1, 5). Огъ ту-
 ка и обычай бѣше останалъ непрѣмѣнно владыцы да ся из-
 бирагъ отъ онаѣ Църква за която ся поставлявагъ. Този о-
 бычай и свобода строго сѣмъ ся пазили въ Православнѣ-тъ
 църквѣ както ся вижда отъ нейнѣтъ дѣятельность. Тѣмъ на-
 примѣръ когато царь Константій привелъ въ Цариградъ е-
 динъ Никомидійскый епископъ Евсей въ за да управлява Ца-
 риградскѣтъ Църква, народѣтъ и духовенството силно воз-
 негодовали противъ нарушеніе на този обычай и свобода
 да ся избирагъ върховны пастыри отъ сѣщѣтъ църквѣ.
 Когато съ съ сила гражданского Правительство введе Епис-
 копа Григорія въ Александріѣ и го постави на мѣстото на
 Аѳанасія Великаго противъ народната воля, тогива Св. А-
 ѳанасій писалъ : „ако бѣдѣ признанъ недостойнъ за прѣс-

тола, трѣба да ся избере на моето мѣсто отъ сжщата Църква, а не отъ вѣнъ да приведѣтъ сосъ сила на всички неудобныя Григорій.“ Да и самата Цариградска гръцка Патріаршія въ послѣдно време потвърди този обичай когато извържи и афореса Александрійскыя Патріархъ Ниль, понеже той отиде и прие тамъ този санъ противъ народнятъ волѣж. Излишно бы было тука да говоримъ, че реченнытъ пастыри, при другытъ трѣбуемы условия добръ сж знали языка на своето паство отъ което сж ся зимали и за което сж ся поставявали.

И тъй отъ всичко това слѣдова заключеніето, че нашето желаніе да си имамы народнѣ Църкви, народно духовенство никакъ не е противно на Евангеліето и не само не е противно и не ввожда плѣменно различіе въ Църквѣтъ, но за по лесното достиганіе на цѣльта на Евангеліето, даже ся изыскува отъ него народна Іерархія или народна Църква за сѣкы народъ.

Напротивъ, ако вникнимъ добръ въ чувствованіята мыслитъ языка и дѣлата на гръцката Патріаршія и на гръцкыя народъ ще видимъ че тѣ както още въ старо врѣме тѣхнытъ прадѣды — язычници така и тѣ съ прѣзрѣніе ся отнасятъ къмъ другытъ народы и въ Църквата, на себѣ само приписоватъ прѣимущество, и тъй исключаватъ отъ равенството въ Църквата другытъ народы и слѣд. тѣ сж които ввождатъ плѣменно различіе въ неѣж. Това не е трудно да разберемъ отъ слѣдущето размышленіе.

Когато чловѣкъ не е осжществилъ добръ въ живота си Христіанскытъ начала, тогива неговыя животъ не е още чисто Христіанскы, и, когато Христовыя Духъ не е обновилъ всичко, что е плѣтско тогива неговытъ мысли, чувствованія и желанія сж плѣтскы, у него гордостъта, кождо Исусъ Христосъ съ великото Си смиреніе и послушаніе до кръстна смъртъ уничижи, още не ся е изгладила въ него, ако и да е Христіанинъ и даже въ высокъ священь санъ да е облечень. Въ таквосто нравственно несовершенство вѣждамы да ся намира днесъ повечето высше духовенство на

великата наречена Христова Църква, за това и неговите желания както и желанията на неговия гръцкый народъ сж чувствени и въ высши степенъ егоистически. Ето тия чувствени желания сж направили гръцкѣтъ главѣ да глѣда на Цариградскѣтъ Църквѣ като на дѣйствиелно вселенскѣ, както Италианцитѣ на Римскѣтъ, а на гръцкыя Цариградскы Патріархѣ като на дѣствителенъ вселенскый, който има власть надъ другитѣ църквы, като на географическо сѣдѣтоchie на Цариградъ и на Цариградскѣтъ Църквѣ за всичкитѣ църквы и за всичкитѣ христіане. Но това велико про-странство гръцкыя егоизмъ до толкозъ сѣснява колкото е гръцкыя народъ, за това въ сжщото врѣме тя глѣда на нейъ като на свой народенъ имотъ. Споредъ него около реченно-то сѣдѣтоchie ще ся скупуватъ всичкитѣ Православны на-роды, а гръцкыя народъ со съ духовенството си ще има пре-имѣщество между тѣхъ. Тия мысли вынагы глѣданы да под-твърдява гръцкыя печать со съ други израженія, а въ послѣ-дно врѣме и самъ гръцкыя Патріархъ Анѣимъ VI-й подтвър-ди това когато при спогоженіята, понеже нашитѣ прѣдста-вители и владыци настоявахъ да имъ ся устѣпатъ при дру-гитѣ още нѣкои поне чисты Българскы епархїи, провождахъ ги до нѣкои първенци гръци, както напримѣръ до нѣкой си Карапано Маврогени, Зографосъ и не знаехъ още до кои гръ-ци да имъ ся молятъ та тѣ да имъ устѣпатъ още нѣчто за-чтото той, Патріархѣтъ, самъ повече не моглъ да имъ даде. И, когато отъ Н. Высоч. бывшія тогава Садразаминъ Мах. паша бѣхъ испратены нѣкои чинѣвници заедно съ наши пър-венци да земѣтъ отъ Патріарха послѣднѣтъ думѣ: *Ще прииме или не Фермана, иначе Правительството е рѣши-ло да го тури въ дѣйствиѣ, отговорилъ: Че понеже цър-ковнитѣ привилегїи были на народа му за това безъ да ся допыта отъ него, не е въ состояніе да даде положи-теленъ отговоръ.* Нашитѣ мысли още по-голѣмъ силѣ зи-мѣтъ като си напоимъ, че тия дни Цариградскыя Патрі-архъ потрѣбовалъ отъ другитѣ Патріарси като другъ папа да му подтвърдятъ изверженіята и отлученіята и проклятіи-

2)

тъ които той съсъ синода си произнесе върху нашитѣ старци, и че, понеже нѣкои отъ тѣхъ, до нѣгдѣ добросовѣстны ся въспротивили, произлезъ раздоръ и распра между нихъ, а за да принуди другитѣ патриарси тайно подшрекава грцкото население въ Цариградъ като има за помощникъ на странѣтъ си и грцкыя печать да дава просьбы на него и на другитѣ за да изпълнѣтъ намѣреніето за което сж свиканы, сирѣчь да провъзгласятъ Българитѣ за схизматицы.

Тыя чувствованія, желанія, мысли и дѣла грцкы прямо не показватъ ли че грцигѣ и тѣхната Патриаршія сж които вводятъ въ Църкватъ плѣменно различіе? Че тыя чувствованія, желанія, мысли и дѣла на великата Христова наречена Църква сж прямо противны на Евангеліето за доказателство нека ги сравнимъ съ подобны мысли и чувствованія и желанія на Еврейскыя народъ, койго ги имаше прѣди и во врѣмето на копѣти дохожданието на Исуса Христа.

Както грцката Патриаршія сега така и самытѣ Апостолы отъ първомъ сж мислели, че тѣхныя Еврейскыя народъ трѣба да има прѣимъщество прѣдъ другитѣ народы и че Христіанството само за него е дадено. Отъ едно видѣніе обаче, което видѣ Ап. Петъръ и отъ разговора на язычника Корнилія разбра, *че Богъ не глѣда на лице, но всякой народъ, онзи, който му ся бои и дѣйствиува правдѣ пріятель* Му е (Дѣян. гл. 10) и другитѣ прѣди да разбератъ това видѣніе укорявахъ А. Петра за дѣто отишелъ и ялъ съсъ язычникъ, но като имъ разказахъ за горното събытіе и за Божіята воля, койкто той чулъ въ онова видѣніе *мълкахъ и слухехъ Бога и казвахъ: И на язычниците прочее даде Богъ покаяніе за животъ* (Дѣян. 11 18). За това послѣ отъ като си сторили дължността къмъ своя Еврейскы народъ съ прѣдложеніе да повѣрватъ въ Евангеліето, тѣ ся обърнахъ съ проповѣдь къмъ язычниците (Дѣян. 13, 46). При всичко това Святигѣ Апостолы не сж мислили чрезъ Евангеліето да покорѣтъ другитѣ народы на Еврейскыя, а напротивъ глѣдахъ да вдѣхнатъ на всички Хри-

етіанскѣ свободѣ, любовь, равенство и братско согласіе зачото всички сѣ станали чада Божіи по заслугитѣ на Іисуса Христа и всички сѣ наслѣдници на благодатното негово Царство. Напротивъ спорѣдъ гръцката Патріаршія, която глѣда на себе си като на географическо срѣдоточіе на всичкитѣ православни народы трѣба, тѣ да се скупуватъ къмъ него и да припознаватъ за своиѣ главѣ гръцкыя Патріархъ въ Цариградъ. За това колкото народы върѣдъ станатъ православни, были Американци, были Индійци, Японци или Хотендоты длѣжны ще бѣдѣтъ законъ и духовенство да зиматъ отъ Цариградъ и гръцката Патріаршія ще има църковны правдини и прѣимѣщество у тѣхъ народы, каквыто основана у Българитѣ. Но нека се обърнемъ и за това пакъ къмъ Св. Писаніе. И Евреитѣ имашъ подобна мисль за земно срѣдоточіе на религіята прѣди и во врѣмето на Іисуса Христа — да е Іерусалимъ. *Господи, казова самарянката на Іисуса Христа, глѣдамъ че ты си пророкъ. Бащитѣ наши въ тази гора се покланяхъ: а вы Іудеитѣ казвате, че Іерусалимъ е мѣстото дѣто трѣба да се покланямы. Но Іисусъ Христосъ сосѣ слѣдующитѣ думы къмъ неѣхъ: Жено звани ми върж, че иде часъ, когато нито въ тази гора Гаризинъ, нито въ Іерусалимъ ще се покланяте на Отца. . . . Иде врѣме и сега е когито ще се покланятъ Отцусъ духъ и истина . . . Богъ е духъ (Іоан. 4, 20—25) — опровергава тѣзи органиченъ мисль и диѣга сѣкъ мисль за опрѣдѣленно земно срѣдоточіе на Църквата. Вмѣсто такво сосрѣдоточіе на Своята Църква Спаситель полага Себе си когато казува: *Азъ съмъ лозата, а вы прыкытъ; който прыбѣдва въ Мене и Азъ въ него, той приноси плодъ много зачото безъ Мене не можете ничто да сторите* (Іоан. 15, 5). Свързката или срѣдоточіега слѣдовательно къмъ кѣто трѣба да се скупуватъ всичкитѣ върующы въ него челоуѣци и народы е Іисусъ Христосъ, главата на Църквата съ неговото ученіе на мира и любовьта. Прилѣпени къмъ Него народытѣ, както лозинкытѣ на лозата могатъ да напрыднуватъ и блаженствуватъ като зиматъ жизненныѣ си со-*

кове на духовния животъ отъ него, а не отъ гръцката въ Цариградъ Патріаршія или отъ гръцкия народъ.

Ако бы было пужно и бы си позволили да поставимъ за географическо сръдоточіе на Църквата нѣкожъ опрѣдѣленъ точки на землята, то таква точка въ религіозенъ смислъ неможе да бѣде друга, освѣнъ Іерусалимъ. Онзи градъ сирѣчь, въ който имала е прѣс.ола си ветхозавѣтната Църква и новата тамъ ся е начала: тамъ е господния гробъ, отъ тамъ ся е разпространило спасителното Евангелско учение и тамъ сж бивали Апостольскыѣ съборы. Но ако и тамъ да бѣше земното сръдоточіе, то и въ този случай не може да бѣде преимъщество на единъ какъвто и да е народъ прѣдъ другыѣ Христіанскы народы, а тамъ бы заставлявалъ съборъ, членовеѣ на който непрѣмънно по равно число щѣхъ да бѣдѣтъ отъ всичкыѣ Христіанскы народы и той щѣше да е кѣто непрѣрывенъ вселенскы съборъ, щѣше да управлява и надзирава помѣстныѣ Църквы, между които никакво преимъщество не може да бѣде както и между тѣхныѣ прѣдстоители Патріарси или Екзарси, какъвто не е было и между святыѣ Апостолы (Мат. 20. 27).

И тѣй въ собствененъ смислъ плѣменно различіе ввожда въ Църквыѣ гръцката Патріаршія и гръцкия народъ, а не Българыѣ, които искѣтъ да ся пользуются соѣ свободата, коѣкѣто Господъ нашъ Іисусъ Христосъ е спечелилъ соѣ своята кръвь за всичкыѣ народы, тѣ искѣтъ да си имѣтъ самостоятелны Църквы— свое священноначаліе безъ да имѣтъ задна мисль подъ булото на Църковныѣ правила да подчиняватъ на себѣ други Църквы. Ный както за себе си тѣй и за другыѣ народы скапо цѣнимъ христіанскыѣ свободѣ и равенство и въ този смислъ много по-высоко стоимъ отъ гръцтыѣ, които ся хвалѣтъ, че сж свободолюбивъ и високообразованъ народъ. У насъ нѣма нито сръдновѣковъ нито соврѣмененъ фанатизмъ, ный смы положительны и за това обычаи онова, коѣто е най близко кѣмъ естество, безъ да ся впускамы въ мечты и безъ да ся владамы въ буквальны реализмъ. Трѣбованіята на гръцкия Патріархъ

и на гръцитѣ да имать други народы въ свое църковно робство, съ църковныѣ тѣхны приходы да поминуватъ и съ тѣхната важность да увеличаватъ важностьтъ на свойа народъ и тѣй да го въздигатъ надъ тѣхъ, показоватъ велико умствено и нравственно разслабленіе и че то, гръцкото высше духовенство, ся е отдалечило отъ опрѣдѣлената на него отъ Евангеліето и отъ вселенскыѣ и помѣстны съборы цѣль, че то е станало орѣдіе на низки страсти. Това умствено и нравственно разслабленіе у гръцитѣ ся показова и отъ това, че тѣ, освѣнъ дѣто ны имажъ като единъ богатъ изворъ за печельба, прѣзиражъ ны като най непотрѣбенъ, дивъ и за ничто недостойнъ народъ. Разгърнитѣ историческыѣ и географическыѣ имъ учебници, прочитайте вѣстницитѣ имъ и вы ще ся увѣрите въ смиренныѣ ни думы. Тѣ бѣхъ докарали самыѣ Българи даже да намразжѣтъ своего име и да ся срамуватъ отъ него. Тѣ мыслехъ въ гордата си глава че дѣйствительно за сѣкогашъ ще бѣдѣтъ тѣхны духовны робѣе и источникъ за печальба братьята имъ Българи както съ лукава цѣль ны наричажъ, а като ся оттресуватъ сега тѣ отъ него, великыѣ гръцкы богословы выкажѣтъ, че това было противно на църковныѣ правила, които не припознавали ужъ народнѣ Църквѣ.

Примѣчаніе. Понеже стапа по-горѣ рѣчь за языка, мыслѣхъ, че не е излишно да забѣлѣжимъ, че той е главно-то орѣдіе съ което человекътъ си прѣдава на другыѣ мыслитѣ, чувствованіята, радоститѣ и скѣрбитѣ. Ако това орѣдіе за тази цѣль е нужно, то колко повече то е нужно за достиженіе на Евангеліската цѣль. Его зашто и нашія Спаситель Иисусъ Христосъ като ся вознасеше заповѣда на ученицитѣ си да ся не отлучаватъ отъ Іерусалимъ прѣди да дойде върху тѣхъ Духъ Святый да ги освати и пріимѣтъ даръ да говорѣтъ различни языци, които имъ бѣхъ нужны за да проповѣдоватъ Евангеліето по всичкѣтъ землѣж (Дѣян. 1, 4. 2. 1—7). Воля Божія е слѣдовательно да ся проповѣдова словото Божіе на понятенъ языкъ, — на който говорѣтъ оныя, на които става проповѣдта: *ако дойдѣ*, казо

ва Апостолътъ на языцитѣ, *при васъ и говорѣхъ незнайны я-
зыци, какво ще ви използвамъ* (1 Кор. 14 6)? А понеже
Богослуженіето е сѣща проповѣдь въ читанія, пѣснопѣнія и
обряды за това и то трѣба да става на сѣщія понятенъ я-
зыкъ (1 Кор. 14, 1—20), за това сѣкы народъ малкъ или
великъ, безразлично, естествено е и за това непрѣменно е
дѣлженъ да има както духовенството си отъ себе, така и
Богослуженіето да ся извършава на неговия понятенъ языкъ.
Согласно съ тая воля Божія още во врѣмето на Святитѣ
Апостоли умнитѣ хора начнахъ да прѣвождатъ Священното
Писаніе на другитѣ говорими тогива языци и най първо Е-
вангеліето отъ Матѳея, което бѣше написано тогива на го-
воримия Еврейскій языкъ, ся прѣведе на гръцкия, послѣ и
другитѣ священи книги на други языци: на Латинскы,
Сирскы, Готскы, на старо-Българскы отъ Кирила и Меѳо-
дія. Святый Григорій епископъ Римскій Св. Іоаннъ Злато-
устъ, и други настоявали сѣ да ся прѣвожда Св. Писаніе,
да ся испращатъ проповѣдници между язычицитѣ, и не
малко пари сѣ иждивали за распространеніе на словото Бо-
жіе както и до днесъ това праватъ всичкитѣ ревнители на
Евангелскитѣ истини. За това и самитѣ проповѣдници до
днесъ като неизбѣжно условіе за достиганіе на цѣльта си
по-напрѣдъ изучаватъ языка, на който ся готватъ да про-
повѣдовать, та послѣ начинаватъ дѣлото си. За да ся раз-
бира что ся проповѣдова и самъ Св. Іоанъ Златоустъ про-
повѣдоваше чрѣзъ прѣводителя на Готѣитѣ въ Църквата по
Негово настояваніе устроена въ Цариградъ. Желаніето на
Българитѣ, слѣдовательно да ся молихъ Богу по языка си
освѣтъ дѣто не е противно на Евангеліето, напротивъ то е
трѣбованіе на волта Божія. А една отъ причинитѣ които
подбудихъ Българитѣ да възстанѣтъ противъ гръцкитѣ вла-
дѣщи е нечуенното отъ тѣхъ гоненіе на Българскыя языкъ
и вмѣсто него ввожданіето на гръцкия въ Църквитѣ, учи ли-
щата и поитѣгдѣ даже въ разговора. Па още дързае да ся хва-
ли гръцката Патріаршія че тя като майка ны е воспитавала,
а ний неблагодарно смы ся отнесли къмъ нея? Нека ни

покаже тя каквы нравственны книги ся е погрижила да ся напечататъ на языка ни, каквы Богослужебны книги, освѣтъ общака и една литургія и трѣбникъ и то по настояваніето пакъ на нѣкои наши Българи, които него врѣме ся приближаваха къмъ нея, и освѣтъ това тыя книги сж напечатаны съ недопростены погрѣшкы. Нито единъ владыка грѣкъ или друго духовно или мѣрско лице не ся е чуло да проповѣдова словото Божіе по Българскы на Българытъ, а напротивъ много Българи, да не кажъ всичкытъ днесъ наши пастыри, могатъ и сж проповѣдвали по грѣкы. — Ново доказательство че грѣцитѣ не сж въ состояніе да управляватъ другъ народъ. Грѣцката Патріаршія много повече книги е напечатала на българскы языкъ за да ны хули, оскърбява и ны прокълнява въ соблазнъ на цѣлъ свѣтъ, отъ колкото за назиданіе.

IV.

Дѣйствиелко ли Църковнытъ правила не припознаватъ народниѣ Църкви?

Когато христіанската любовь въ сърдцата на Христовытъ послѣдователи бѣше ся вкоренила, когато още святынтѣ Апостолы повече и повече ѣхъ разпалювахъ, тогыва христіанската свобода и равенство сѣкы почиташе както за себе така и за ближнытъ си. За това и дума не е ставало за църковны границы, както испослѣ всичко това виждамы. Но когато Римската държава пріе Христоватъ вѣрж и вселенскытъ съборы подъ покровителство на императорытъ ся събирахъ, забѣлѣжувася такво стремленіе за разширеніе на църковны кругове каквото естественно ся проявлява въ свѣтскытъ господари — желаніе чтото тѣхнытъ държавы да ся възвышаватъ надъ другытъ по пространство и прѣимъщество. И дѣйствиелно нѣкои всел. съборы глѣданы какъ бы нарочно да ся надваруватъ да приписоватъ прѣимъществата на цар. епископъ по тази проста причина, че Цари-

градъ былъ новый Римъ, та както въ гражданскитъ така и въ църковнитъ дѣла прилегало да ся възвыси (Вт. Вселен. 3. Чет. 28. Шест. 36 и 39), а 34 апостолско правило, което утвърждава въ сѣкы народъ Църквѣ не споменовать поиме. Впрочемъ като говорѣ тука, че вселенскитъ съборы сѣ давали и утвърждавали възкашны прѣимущества на цариградската Църква, Отцытъ на тѣхъ съборы, отъ Духа Святаго ръководимы, не сѣ потѣпчили приведенното правило, а сѣ общытъ си израженія: “апостолскитъ и отеческитъ правила и обычаи да ся пазѣтъ,” сѣ съхранили въ силѣ както реченното правило така и христѣанската свобода и равенство за учрѣжденіе на народны Църквы, когато Богъ помогне нѣкой народъ да ся покръсти. При това трѣба да смя увѣрени, че ако бѣше ся появилъ въ тѣхно врѣме днешныя нашъ въпросъ нѣма съмнѣніе че щѣхъ да поставятъ нѣкое по опрѣдѣленно правило и за този прѣдметъ основаны врѣхъ евангелскыя духъ и врѣхъ 34-то апостолско правило. Гръцката Патріаршія и сѣкы, който ся интересува отъ нашія въпросъ трѣба да глѣда и да го рѣшава отъ тази точка на зрѣніето. За това сѣкы който е безпристрастенъ длѣженъ е да разсѣждава за него като за ново явление въ Църковната исторія, и като за такво явление, което не е противно на църковнитъ правила и лесно ся рѣшава когато ся земе въ вниманіе евангелската свобода, равенството и 34 апост. правило.

Святытъ Отци когато опрѣдѣляватъ да има Цариградскыя епископъ прѣимущество на честь подиръ Римскытъ прѣдъ другытъ въ сѣщото врѣме казоватъ и причинѣтъ зашто това праватъ. Тѣ казоватъ, че понеже Цариградъ былъ ся възвеличилъ въ гражданскитъ дѣла прилично да ся възвеличи и въ църковнитъ, а не зашто Цариградъ е срѣдоточіе на нѣкой опрѣдѣленъ народъ. Слѣдователно тая причина или основаніе произхожда не отъ божественъ нѣкой изворъ или начало, а отъ другѣтъ. Спорѣтъ нашето мнѣніе това сѣ направили тѣ отъ благоразуміе и практичностъ които тогивашнытъ обстоятелства прѣдизывковахъ. Извѣстно

е че тогьва много върлувахъ ереситъ, много владыци имаше които тайны послѣдователи бѣхъ на тия ереси, а други со сила на свѣтскы чиновници не малко зло докаровахъ на православieto. Отъ друга страна и самытъ Византійскы императоры желаяхъ да ся възвишава тѣхната държава въ всяко отношеніе прѣдъ другытъ, при товаще нѣкои отъ тия императоры присѣдинявахъ на еретическытъ партіи. За да поласкайтъ слѣдователно честолюбіето на императорытъ, да ги направятъ да сж по дѣятелни и привържени къмъ православieto, а Цареградскыя епископъ повече да го усилятъ прѣдъ правителството и тѣй да може лесно да дава отпоръ на буйството на еретицитъ, Св. Отци дадохъ казанното прѣимущество чести. Но това прѣимущество никакъ не съдържава въ себе си нѣкое право на Цариградскыя владыка да ся намиса въ църковнытъ работы на другъ нѣкой народъ, никакво право за него не ся съдържа да бѣде духовенъ начальникъ на Българскыя народъ, нито пакъ нѣкое право самъ да учрѣждава или уничтожава самостоятелни народны църквы, не го направихъ Папъ на Востокъ. И тѣй святынтъ Отци привилегіитъ на Цариградскыя Оронъ основаватъ не връхъ догматическо нѣкое ученіе или връхъ апостолско прѣданіе, а престо връхъ врѣменны нужды и политическы измѣненія, затова тѣ глѣдат на своето опрѣдѣленіе не като на неизмѣняемъ догматъ, въ пространство и во врѣме, а напротивъ учреждѣніето на Българската Църква ся основава връхъ апостолско опрѣдѣленіе (34 ап. прав.) слѣдователно връхъ Божиѣтъ волѣхъ.

Онова което ся прѣдизвыкува отъ обстоятелствата и мѣстото не е постоянно, е измѣнчиво пакъ отъ сжитѣ обстоятелства и мѣсто. Разбира ся, че качеството на това измѣненіе трѣбуемо отъ врѣмето и мѣстото трѣба да става отъ църковната власть,— а онова което е свѣще, което е богооткровенно, внушено отъ Духа Святаго е неизмѣняемо нито отъ врѣме нито отъ мѣсто, както и самъ Богъ е неизмѣняемъ. Всичкытъ дѣла и опрѣдѣленія на Св. Отци дишатъ христіанска любовь и свобода. Тѣ, именно като бащи

и апостолски пріемници, отечески сѣ наредили Христовѣтъ Църква, раководими отъ Духа Святаго, сѣ были выше надъ чловѣчески страсти и далечъ отъ мірскы видове. За това който бы дързналъ да укорява Св. Соборы той бы възстаалъ противъ Святаго Духа. Както не трѣба никой, подобно на Гръцката Патріаршія, да прѣтлакувова въ своѣхъ или чуждѣхъ вещественнѣхъ ползѣхъ онова което сѣ внушили обстоятелствата и пуждата на икономисованіе, тѣй никой пакъ не трѣба да привѣтшава сѣщото къмъ онова което сѣ съдържа въ правилата и е диктувано отъ небото и отъ произволно или неволно смѣненіе да зима поводъ да казова че св. Отци ужъ като чловѣци сѣ погрѣшили. Таква мисль е хула противъ Св. Духа. Въ доказателство че както на другы църквы така и на гръцката въ Цариградъ Патріаршія, привилегіи сѣ основаны врѣхъ случайны причины освѣнь горнитѣ мож да приведѣхъ още слѣдуѣщето 39 правило на 6-ый всел. Съборъ което казова за привилегіи на Кипрскыя Архієпископъ Іоаннъ, тѣй: *По причинѣ варварскихъ нашествій, и да бы освободитися отъ языческаго рабства и вѣрно покорствовати скиптру Христіаннѣйшій държавы прѣдстоятель острова Кипра да имѣетъ новый Іустиніанополь права Константинополя и утверждаемый въ ономъ боголюбивѣйшій епископъ Іоаннъ купно со своимъ народомъ.*— Коего голѣма разлика има отъ 34 апос. прав. и отъ другытъ, които съдържахъ догматическо и нравственое ученіе.

Отъ казанното произтекава първо, че прѣимѣществата или привилегіи на гръцката въ Цариградъ Патріаршія Св. Отци основуватъ врѣхъ случайны причины. Второ, че никой отъ вселенскытъ и помѣстны съборы не е далъ нѣкое право на реченната Патріаршія да има църковна власть изобщо надъ другы църквы и въ частности надъ Българскѣтъ. Трето, че Българската Църква е основана не по случайны причины, не за една часть отъ Българскыя народъ, а за сичкы и врѣхъ основаніе на естественното и священното пра-

VI.

На какво основаніе гръцката въ Цариградъ Патріаршія дързна да унищожи самостоятелността на нашата Църква противъ ясното запрещение на Църковнитъ правила, и какъ ся отнесе тя къмъ народната и Царска воля за нейното възстановленіе?

Самостоятелността на една Църква да ся унищожи или подъ попеченіе на друга Църква да прѣмине може по двѣ причини. Първо може да ся унищожи когато тя падне въ ересь както напримѣръ Абисинската, Картагенската. Второ, (когато е нова или) когато ся клати въ нея Православіето. Но въ този случай това попеченіе трѣба да ся иска отъ мѣстнитъ Христіане, както сѣ искали Русситъ и нашитъ Цари отъ Цариградската отъ началото, и да се даде на извѣства Църква отъ всеобщата Църква и то на опрѣдѣленно врѣме, — додѣ ся появятъ достойны мѣжъе отъ мѣстната Църква за да воспріимжтъ на себе управленіето на Църквата си.

Съ Божіята помощъ Бѣл. Църква ся е опазила и отъ двѣтъ злины. Бѣл. народъ сѣбло може о Христѣ да ся похвали, че много по-православенъ и по-благочестивъ е отколкото гръцкыя и самата гръцка Патріаршія исповѣдова и потвърждава тѣзи истинѣ ако и съ лукава цѣль. Да! нашія народъ освѣнь дѣто е запазилъ у себе въ чистаго Православіето той го е разпространилъ во всичкитъ Славене и въ църковнитъ нужды имъ е помагалъ. Въ доказателство на думитъ си привождамы слѣдущето свидѣтельство отъ Іоакимовата Руска лѣтопись: „прислаша (отъ Българія прѣзъ Ц. дѣ Влади-міру Рускому князю), казвѣ, Митрополита Михаилъ Мужи вельми ученаго, Булгаринъ суца, и съ нимъ четьре епископы и много Іереи, діакони и домоственники (пѣвци) отъ Славянъ (Татищева Рус. Ист. ч. к. 1. стр. 33). Българска-

во, връхъ апостолското и божествено опрѣдѣленіе както и сѣка народна православна Църква.

И тъй, противъ утвържденіето на гръцитѣ, *Църковны-
тъ правила припознаваѣтъ народнѣ Църкви.*

Ако Цариградската гръцка Патріаршія не смѣшаваше измѣняемото съ неизмѣняемото въ правилата и отъ тука ако не бѣше зимала поводъ да простира святотатственнѣ рѣжжѣ върху чужды църковны области; ако гръцкыя Цариградскы Патріархъ бѣше оставилъ да носи титлытъ *вселен-
скый*, „Божествено Святѣйшество,” които никоѣ вселен-
скы и помѣстенъ съборъ не му е позволилъ, за който и св. Григорій Двоесловъ енергически ся е протестовалъ за-
чтото прѣдвиждаше, че ще дойде врѣме когато честолю-
бивы хора буквално ще го разбиратъ, както сега гърцитѣ, и
ако не бѣше допускалъ да ся нарича цариградската Право-
славна Църква: „Велика Христова Църква,” — названіе съ
което отъ първомъ сж наричали въ Цариградъ църквата св.
Софія, а послѣ го прѣнесли отъ реченныя храмъ на Цари-
градската църква въ собственъ смисъл, нѣщо което е про-
тивно на Евангеліею зачтото нѣма великы и малкы църквы
прѣдъ Бога, а всички сж равны по Божіята благодать — не
щѣше да даде съ това поводъ на римскытъ пѣпы да ся
стремижтъ да възвышаватъ Римската църквж надъ другытъ
народы, да ги поробоватъ на себе, да провъзгласяватъ себе
си главж на Църквата, безгрѣшны и незнаѣкъ още какво. И
народытъ напр. германскытъ не щѣхж да възстанжтъ про-
тивъ това робство и протестантството не щѣше ся породи.

Цѣлостта на народытъ е драгоцѣнна, а още по дра-
гоцѣнна е въ Православіето, която ся въздига отъ него, но
като забѣлжуватъ тѣ, че Православіето, злоупотрѣбляемо
отъ други, става причина на тѣхното разореніе, щѣтъ ли
ся приближи къмъ насъ?

V.

Дѣйстви́телно ли нѣкой отъ Вселенскыѣ съборы не е припозналъ нашѣтъ Църквѣ и необходимо ли е припознаваніето на Вселенскыѣ съборѣ за да е каноническо нейното учрежденіе?

Много гръцкы списатели както и самѣта гръцка Патріаршія не искатъ да припознаѣтъ, че смы имали исторически църковны правдини или по негдѣ ако и да казоватъ, че смы имали но не ги припознаватъ като дѣйстви́телни защото не были припознаты отъ нѣкой вселенскы съборѣ. Ный казахмы че спорѣтъ е естесвенното право, спорѣтъ Евангеліето и апостолскыѣ правила като православенъ народъ имамы право да си имамы самостоятелнѣ Църква. Това право е было приложено на нашата Църква още прѣди и повече хылядо години както и на другы православны църквы прѣди да ся появятъ вселенскыѣ съборы. За това да е учрѣдена нѣкоя църква не е необходимо да бжде припозната отъ нѣкой вселенскы съборѣ когато тя ся опира врѣхъ приведенното естесвенно и священно право, което пакъ ся опира на 34 апост. правило и когато тя ся припознава отъ Православната Църква. Това е равносплно и тождественно съсъ учрѣженіето на цѣлъ вселенскы съборѣ. Това приложеніе на тыя священи права, и на 34 апостол. правило е было на нашата църква още когато сѣ были вселенскыѣ съборы и въ него врѣме нѣкой отъ послѣдующитѣ както 5, 6, 7 и 8 не изявили противно мнѣніе за учрѣженіето на църквата ни, а напротивъ глѣдамы помѣстны съборы даже званично да утвърждаватъ нейното учрѣженіе отъ които много по рано самостоятелныѣ наши архіепископы както напримѣръ Агатонъ съсъ много владыци българи е былъ на 8-я вселенскы съборѣ (въ 879) и ся е подписалъ на рѣда дѣто сѣ ся подписвали патріарсытѣ. Тѣй въ 535 година сосъ изволеніето на църковно владѣющія

тогыва имперо-македонскитѣ епархїи папа Вегилій (Православенъ) отъ Византійскыя императоръ Юстиніанъ (управда) Великий, родомъ Българинъ учрѣждена была за тамо живущитѣ тогыва българи, а не за гръци, както искутъ да утвърждавать нѣкои си гръци, първата Българска патриаршія въ Охридъ, а послѣ въ 1272 год. Василій Македонянинъ ѿкъ припознавъ съсъ Хрисовуль съ название Архіепископія Охридска и всея Болгарїи. Царскитѣ хрисовулы или ферманы, които припознавать или учрѣждавать нѣкоїѣ църквѣ четвъртыя вселенскы съборъ съсъ 12-то си правило утвърждава и имъ дава каноническѣ силѣ. Подиръ, около три столѣтія учрѣждена была Екзархїя или Архіепископія съ първыя Архіепископъ Іосифъ на 870 год. въ Прѣславъ (сега Шуменъ), която владѣла епархїитѣ въ долина и горна Миссія и Тракия. Тя была възвысена послѣ и на степенъ самостоятелна или автокефална Патриаршія отъ вѣсточныѣ патриарсы: Цариградскый, Александрійскый, Антиохійскый и Іерусалимскый сосъ цѣлъ восточенъ соборъ състоящъ отъ гръци и българи въ Лампсакъ въ 1231 год. въ честь на Българскыя народъ. Сжщата споредъ политическы обстоятелства сѣтнѣ была прѣмѣстена въ Търново. Во врѣмето на Цариградскыя патриархъ Мануилъ Хрисопулъ или Германъ второй и на Византійскыя императоръ Ласкаръ въ 1219 год. была учрѣдена и утвърдена самостоятелната църква въ Ипекъ (Призрѣнъ) отъ Охридскыя Архіепископъ и Търновскыя Патриархъ, съ титулъ Патриаршія, за българытѣ и сърбитѣ които были подъ сърбскѣ власть, а послѣ тя была припозната отъ Цариградската Църква. Прѣславската и Търновска патриаршіи сѣ ся припознавали отъ всицкы-тѣ църквы и отъ самага гръцка Патриаршія до края на 16-й вѣкъ, а Ипекската до 1761 и Охридската до края на 1676 година, когато, както прѣди първѣтъ, а послѣднитѣ послѣ Гръцката въ Цариградъ Патриаршія святотатственно и произвольно ги уничтожи и присвои на себѣ безъ съгласїето на вселенската Църква.

И тѣй ето че и вселенскы и помѣстны съборы и Цър-

квитъ сѣ утвърдили и припознали Православнѣтъ Българскѣ Църкви. Согласно съ съ вышеказанното 34 Апостолско правило и съ естественото и священо право. Руската, Влашката, Сърбската, Карловачката и Гръцката въ Еллада като не сѣ учредени отъ вселенскы съборы не сѣ ли канонически? И друго. Църковната Исторія не ни казва, че нѣкъ отъ вселенскытъ съборы нарочно да е учредилъ нѣкой отъ сѣществующитъ Патриаршии: Цариградскѣ, Александрийскѣ, Антиохійскѣ и Иерусалимскѣ. Тѣ бѣхъ насадени и утвърдени отъ десницата на Вышныя както и Българската, Руската и прочіи Православны Църкви, а вселенскытъ и помѣстны съборы като Православны трѣбаше да ги припознаватъ зачото тѣ сѣ были и сѣ здравы членове на Тѣлото Христово. Вселенскытъ и помѣстны съборы които станахъ во врѣмето когато сѣществуваше нашата Църква, не еж ся изявили, както казахмы, противъ това нейно сѣществованіе, зачото въ противенъ случай тѣ бы възстанали противъ Апостольскытъ и отеческы правила и съ това сами себе бы унищожили. Съкы Христіанинъ, и още повече Църквитъ трѣба да ся радовать когато ся учредяватъ новы Христовы Църкви у народытъ, зачото това е признакътъ, че Христіанството ся разпространява и вселенската Църква расте и отъ день, като небеснытъ птици врѣхъ гранкытъ на великытъ дървета, народытъ, ся засѣляватъ въ нейното лоно. Гръцката Патриаршія като ся противи на сѣществованіето на другытъ народы и Църкви сопротивлявася на Евангелската цѣль, а това домаганіе е равно съ домаганіето на Антихриста, намѣреніето на когото е да унищожитъ Христовото Царство на земльтъ. Думытъ ни сѣ оскорбителны, но като логическо слѣдствіе не могатъ ся остави. Гръцката Патриаршія сама даде поводъ на таквы неприѣтны заключенія като дързна да унищожитъ самостоятелностьтъ на Църквата ни и сега съ съ най незаконны срѣдства ся сопротивлява да не ѣж припознае.

та Църква може да ся похвали още и съ това дѣто е ржкоположила въ Търново Руския Митроп. Теодоръ за Галиція. Както за въ Русіѣ и за другыѣ Славяне, тѣй и за Влашко е посвящавала архипастыри и письменность имъ е дала. Българската Църква ся е прославила и съ съ Свѣтѣхъ които тя ги е прѣдиспратила на небо то както на примѣръ Кирила и Меодія Охридскыѣ Седмочисленны, Св. Іоаннъ Рылскій. 26-тъ прѣподобномъченици и прѣподобныя Косма-Зографскы, Св. Георгій Софійскій и другы, които и самата гръцка Патріаршія за таквы почита. Българската Църква дѣломъ и словомъ е помагала на гръцката противъ Папишаскѣмъ то както на примѣръ въ лицето на Българскыя Патріархъ Левъ, който отлично обличително сочиненіе е оставилъ по този прѣдметъ во врѣмето на гръцкия Патріархъ Михаилъ Керуларій, а въ послѣдното анархическо врѣмѣ новата ни Церквѣ избави народа си отъ бурѣтъ на пропагандѣтъ. Това е отличителна чърта на Православна Църква каквото е была и сега е нашата.

Ето това прѣкрасно и плодовито дърво въ Божіята градина гръцката Патріаршія святоотвѣстно дързна да отсѣче. На какво основаніе, кой ѣ даде това право да унищожава самостоятелни Църкви? — Самопроизвольно и противъ строгото запрѣщеніе на апостольскыѣ и отеческы правила. Че тя, гръцката въ Цариградъ Патріаршія, е прѣстѣпница и достойна за църковно наказаніе можемъ ся увѣри отъ църковныѣ правила.

Тѣй 34-то апостолско правило заповѣдова: *Епископытъ на сѣкы народѣ . . . да праватъ само онова, което ся относи до тѣхната епархія. А 35 — никой епископъ да не дързие възъ отъ прѣдълѣтъ на своята епархія да прави ржкоположенія въ градове и села, които не сѣ на него подчинены. 2-то на 2-то на 2: Всел. Съборъ казое: „Областныѣ епископы да не прѣстиратъ своѣмъ власть въ Църкви задъ прѣдълѣтъ на своята областъ и да не смѣшаватъ Църквытъ.“ 8-то на 3-я всел. повелява: „никой отъ Боголюбивѣишѣмъ Епископы да не прѣстира*

властьта си върхъ другъ епархіѣхъ която отнапрѣдъ и отъ първомъ не е была подъ негово рѣшѣние или на неговитѣ прѣдшественници; но ако нѣкоѣхъ епархіѣхъ е подчинилъ на себѣ да ѣхъ отдаде за да не ся прѣстъпватъ правилата на Св. Отци, да не ся вкрадова подъ видъ на священнодѣйствиѣ надменность на мірска власть, за да не изгубимъ малко по малко неосътно оуѣзъ свободѣхъ, който ни е даровалъ съсвоята крѣвь Господъ нашъ Исусъ Христосъ освободителъ на всичкитѣ чловѣци! Като не могатъ да стоѣтъ противъ тѣхъ заповѣди на вселенскитѣ съборы, и като не могатъ да скрѣятъ че сѣ съществували Български независими прѣстоли, грѣцката Патріаршія и грѣцитѣ, особенно въ устменнитѣ прѣпири искатъ да ся оправдаѣтъ съ това, че тя, Патріаршіята, сторила това съсв изволеніето на самитѣ Българи. Народътъ сирѣчь ся согласилъ да ся подчини на нея. Това е чиста лъжа. Истината е че грѣцката Патріаршія освѣнъ гоненіята, които тя подигна тогива противъ послѣдния Охридскій Патріархъ Арсеній и протавъ неговитѣ сослужители, подкупила была и нѣколко подписи на нѣкои низки Български души за да прѣдставятъ нѣкакъ народното желаніе. Впрочемъ нека положимъ, че всичкѣй народъ е желалъ това, но и въ този случай пакъ не е възможно да ся присвоява нѣкоя епархія или цѣла църковна област. За това ето что козова помѣстныя антиохійскій Съборъ: *Ако нѣкой епископъ . . . ся вмѣкне въ Църквѣхъ, която нѣма епископъ (а по-лошовото е че нашата имаше) безъ соизволеніето на цѣлъ съборъ, такъвъ да бѣде изверженъ, ако и цѣлъ народъ да го е избралъ.* Ясно е че грѣцката Патріаршія отдавна самъ себе е вече извержила като стори това прѣстъпленіе спорѣдъ приведенното правило.

И като да не стигаше това злодѣяніе грѣцката Патріаршія притури още и друго. Отъ като завладѣ Българскитѣ Църкви тя вмѣсто отъ Българското народно духовенство да поставя выши архипастыри, както това зе да праве въ послѣдно врѣмѣ Антиохійскія Патріархъ ако и грѣкъ, почна

да поставява отъ мѣстнитѣ арапы—налагаше гръци, които освѣнъ дѣто не разбирахъ мѣстния языкъ и обычаи, освѣнъ даже дѣто не разбирахъ и своя гръческый, тѣ бѣхъ хора безъ сѣко богословско и свѣтско образование, отъ които повече бѣхъ голѣмы развратници, грабители ненаситны, клѣветници прѣдъ Правительството, и при това тѣ бѣхъ вече почти истребили Българскѣтъ книжевноостъ, въ църквитѣ и училищата по повечето мѣста въ България, Българскый языкъ бѣхъ замѣнили сосъ непонятны на народа ни гръцкый. Поборницитѣ противъ тѣзи гръцка кривда трпѣхъ отъ нихъ различни клѣветы, затваряхъ ся и на заточеніе ся испращахъ, особенно въ послѣдно врѣме когато ся начала въпросътъ. Излишно е да затрудняваме читателитѣ сосъ дългы расправы за нечуенитѣ злодѣянїя на фанариотското духовенство въ насъ, зачото тѣ ги знахъ и народътъ съ различни и многобройны жалбы до Правительството е искажалъ. За това прѣминуваме само въ онова врѣме когато подиръ много трудове и мольбы Царското Правительство издаде достопамятныя Ферманъ за конечното рѣшеніе на въпроса, чрѣзъ който, понеже устраняваше вече сѣкъ възможностъ за интригы и вмѣшательства на църковнитѣ ни работы отъ страна на гръцката Патріаршія, то народътъ съ велика радость и благодареніе къмъ Господаря си го прие. Съдържаніето на този документъ бѣше излезло изъ подъ перото на самата Патріаршія, одобри ся отъ Правительството и даже, както увѣриватъ конфеденціално (дружескы) и отъ Рускыя Св. Синодъ съ това исключеніе, че ся даваше свобода и на оныя епархїи, жителитѣ на които сѣ всичкы или повечето православны Българи, като желажьтъ да ся соединжтъ къмъ Екзархїята, зачото врѣхъ тѣзи народниж волѣ самата гръцка Патріаршія бѣше основала своя постѣпкъ когато уничтожи самостоятелностж на Българската Църква и сега при рѣшеніето на въпроса самъ тогивашныя Патріархъ Григорій VI-й бѣше ѣж допусналъ като начало за оныя, които ако и да были Българи трѣбало да останжтъ подъ негово вѣдомство зочто то прѣбыва-

вали въ согласіе и желали да останѣтъ съ Патріаршіята. За това и ся очакваше и тя да го приеме. Но гръцката кривда ясно тука ся язяви. — Именно зачтото ся дава свобода чтото и други епархїи, освѣнъ поименованнѣтъ въ Фермана, ако желаѣтъ да ся присоединяватъ, гръцката Патріаршія нагло го отвърли съ прѣдлогъ, че гражданското Правителство или царьтъ не може да ся намиса въ Църковнѣтъ работы. Свѣтската власть не може да ся намиса въ чисто вѣроисповѣдни работы, а колкото за вънкашното или гражданското положеніе на Църквата и на нейнѣтъ служители като подданици има право да опрѣдѣлява това положеніе зачтото отъ правилното отношеніе на Църквѣтъ къмъ Правителството зависи и спокойствието на държавата, за което е задължено да ся грижи. Това ся доказа и отъ самитѣ слова и основанія на самата гръцка Патріаршія съ които тя унищожи самостоятелността на нашата Църква. Тѣй въ Патріаршескыя Кодиксъ на 65 и 67 страници слѣдущето читемъ за тая работа: „*На истиннѣтъ и законнѣтъ цари (какѣвто е былъ тогивашныя Султанъ Мустафа) дадено е да праватъ законы и да издаватъ неары, сикры, хатты — шерифы за такива църковно-управителны работы; именно же за да ся унищожатъ реченнѣтъ Охридска и Пекійска архіепископїи и да ся присоединятъ и покорѣтъ за всегда съ епархїитѣ имъ на Константинопольскыя прѣстолъ*: Както тогивашныя Султанъ можѣ да присоедини тѣя архіепископїи на Цариградската гръцка Църква, така и сега законныя наслѣдникъ на Султанъ Мустафа благополучно Царствующія Султанъ Азисъ въ правото и силата си е да възвърне тѣя правдини на Българскыя народъ. Но сѣко толкованіе и прѣназначеніе само за гръцката Патріаршія е възможно и това само въ нейнѣтъ ползѣ! Както и да е подиръ смъртътъ на Аали паша, бывшія тогива новъ Садразаминъ Махмудъ паша по лукавото умоленіе на новыя Патріархъ Анѣимъ VI-й склоня нашитѣ да влезѣтъ въ пріятельскы прѣговори съ него за крайното рѣшеніе на въпроса. Нашитѣ Старци и прѣдставителитѣ вы-

наги послужи на Правителственнитъ заповѣди ако и да бѣше ся съставилъ вече Уставътъ отъ народния Съборъ за църковното управление и бѣше подаденъ да ся потвърди отъ Правителството влезохъ въ новы спогождения при всичкото праведно негодование на народа и при тѣхното убѣждение че намѣреніето на Патріаршіята е само съ нищо да зальжи народа ни и пакъ тя да си остане Господарка надъ Църквѣ тѣни, и сега даже нѣкакъ законно. И дѣйствиет. крайтъ на тѣя спогождения доказа че гръцката Патріаршія нищо по-драго и по-высоко не цѣни отъ матеріалнытъ интересы, а за духовнытъ даже на умъ не ѝ иде, за водвореніе на църковныя миръ, за тържеството и честта на Православіето, нито най малкъ трудъ нерачи да положи. Дѣдо Анеимъ VI-й толкозь миролюбивъ и щедъръ ся показа въ този случай, чтото много по-малко даваше сега отъ колкото неговия прѣдшественникъ Григорій VI-й. За повече, Негово Божественно святѣйшество, като малкъ дѣца и слугы съ нѣкаква си иронія испращаше *представителитъ на Българскыя народъ* до гръцкытъ банкиры и търговци, както погорѣ казахмы, до Карапановци, Зографовци и Маврогановци, та на тѣхъ да ся помолѣтъ да имъ притурѣтъ още нѣщичко.—Може ли Българска душа да не ся възбълнува отъ това гръцко подиграваніе и прѣзрѣніе къмъ измѣненныя отъ гръцкы интригы Българскыя народъ? Може ли подиръ това Христіанска душа съ уваженіе да ся отnosi до единъ недостойнъ духовенъ началникъ, какъвто е гръцкыя Патріархъ, който друго не трѣси, освѣнъ вещественны интересы. За по-добрь да разберемъ колко много ся е отстранила гръцката Патріаршія отъ назначеніето си трѣба да видимъ.

VII.

Какъвъ трѣба да бѣде характерътъ на църковното управление и какъвъ трѣба да бѣдѣтъ интересытъ на Църквата?

За отговоръ на това питаніе нека ся обърнемъ къмъ

Догматическото Богословіе. Тамъ ный четемъ слѣдуищото :
 “Управленіето на Православната Църква трѣба да е свято
 да ся основува врѣхъ канонитѣ и древнитѣ постановленія
 и да е чисто отъ всичкитѣ мѣрскы видове, мѣрки и дѣй-
 ствія, които сж свойственны не на духовна власть (Догм.
 Бог. Ант. § 241). Като сравнимъ сега управленіето на
 гръцката Патріаршія съ приведеннитѣ думы ный ще видимъ,
 че вмѣсто *святостъ* интригитѣ, вмѣсто *правилата* человекъ-
 ческитѣ страсти да управлявѣтъ и вършѣтъ всичко, а пра-
 вилата само тогыва сж въ дѣйствиѣ когато тѣ подхождатъ
 и лѣстѣтъ человекъческитѣ щенія. Что е ставало и става въ
 гръцката Патріаршія по църковнитѣ правила ? Като начинимъ
 отъ самытѣ патріарси до най ниския клирикъ ще видимъ
 че всичко върши не Духъ Святый, а кознитѣ и подкупни-
 чеството (симоніята). Поглѣднете върху числото на падна-
 литѣ гръцкы Патріарси, поглѣднете върху множеството на
 толкозъ безъ епархіи владыци и вы тогыва ще ся увѣрите,
 че между патріарситѣ и владыцитѣ во всичката си сила ца-
 руватъ страститѣ. Тука не нравственното възпитаніе на хри-
 стовото стадо ся зима во внаманіе, а всичко онова което е
 врѣменно вещественно и угождава на честолубіето и вла-
 столубіето. Сѣкы който е дързнувалъ да ся противи на зло-
 употребленіята имъ у насъ тутакси ся е наклѣветовалъ и
 ся е върлялъ въ затворъ. Кой не знае каквы и колко бѣл-
 гарскы домочадія сж станѣли жертва на безграничното ти-
 ранство на гръцкитѣ деспоты, колко учены ся изгонихъ изъ
 отечеството и въ затвори умрѣхъ както напрімѣръ братія
 Меладиновци, а най сетне, като вѣнецъ на всичкитѣ без-
 законія и насилства, дързна и самытѣ ни св. Сторци, тыя
 защитници на бѣлгарската правда и истина да заточи и тѣй
 да опростаи вопроса и нарада ни. Такво ли трѣба да бѣ-
 де духовното управленіе на Църквата ? Можемъ ли ся увѣ-
 ри, че тука Духъ Святый управлява ? Зачто всичко това ? —
 за мѣрскы и глупавы видове.

Каквы трѣба да сж интереситѣ на православна-та
 Църква ?

Отъ свойството на управленіето ся разбира, че и тѣ трѣба да бѣдѣтъ чисто духовны, както и самата цѣль на сѣществованіето на Църквата е духовна. Това пакъ отъ сѣщата догматика можемъ да видимъ. Тамъ (въ 254 §) четемъ слѣдующето: "цѣльта за която Господь Исусъ Христосъ Църквѣтъ Си е основалъ на землѣтъ е тая, чтото да намѣрѣтъ чловѣцитѣ въ нейнитѣ нѣдра спасеніе, което Онь съвършилъ и Духъ Святый усвоява спасеніе и животъ вѣчный, просвѣщавайкися въ вѣрата и христіанското благочестіе, освящавайкися отъ благодатѣтъ Божія и рѣководствуякися къмъ духовно прѣспѣяніе (прокопсуваніе) и съ такъвъ начинъ дѣлото на спасеніето на чловѣческый родъ постоянно и непрѣрывно да ся продължава на землѣтъ. Тѣзи цѣль ясно показува св. апост. Павелъ въ слѣдующитѣ думы: "Той, Исусъ Христосъ, далъ есть овы убо апостоли, овы же пророки, овы благовѣстники, овы же пастыри и учители въ совершеніе святыхъ — въ дѣло служенія, въ созиданіе тѣла Христова, дондеже достигнемъ вси въ соединеніе вѣры въ мужа совершенна въ мѣру возраста исполненія Христова (Ефес. 4, 1, 12, 13). Ето каквы трѣба да бѣдѣтъ цѣльта и интересытъ на сѣка една Църква: усъвършенствованіето, освященіето и спасеніето на чловѣка, — духовны. Къмъ това слѣдователно трѣбаше да ся стрѣми и постоянно да ся грижи гръцката Патріаршія во врѣмето на нашата распря и когато тя бѣше влѣзла ужъ въ пріятелскы спогожденія съ нашитѣ Старци и прѣдставители. Напротивъ въ теченіе на 12 години и въ послѣдно врѣме, повтарямы, дѣломъ и словомъ тя показа прѣдъ цѣль свѣтъ, че единственната нейна грижа была да гои вещественны интересы, а никакъ духовното прѣспѣяніе на българытъ, за утвържденіето и обезпеченіето на Православіето въ Българскыя народъ, ако тя бѣше увѣрена че то ся клати, както дързае да клѣвети за това съ несвойственно даже на обыкновенъ чловѣкъ, съ клѣветнически жалбы ся е относила до царското Правителство противъ всичкы които и въ послѣдно врѣме защитихъ българскѣтъ правды по възъ и въ Цариградъ.

И тъй отъ това противоевангелско поведеніе на гръцката патріаршія сѣкы може да ся сѣти, че нейнытъ желанія и трѣбованія, които изяви тогыва при спогожденіята съ насъ не сѣ имали за цѣль въдвореніето на църковныя миръ, христіанскатъ любовъ и братско съгласіе, а просто, както казахмы, за да достигне вещественнытъ си немѣренія искала е даизмами и Правителството и народа ни. Пакъ още дързае да выка че сме были неблагодарны? Можеше ли съ таквы развращенны души да стане спогожденіе?

За да ся открие още повяче гръцката кривда нека разгледамы едно отъ прѣдложеннытъ условія отъ гръцката Патріаршія и именно: Съдалището на Святыхъ нашъ синодъ съ Екзарха да не бѣде въ Цариградъ врѣхъ това основаніе, че църковнытъ правила запрѣщавали ужъ да има въ единъ градъ двама епископы. Този прѣдлогъ на гръцката Патріаршія е не да запази непобутнѣхы църковнытъ правила, а просто да има възможность въ отсъстіе на духовното наше началство отъ Цариградъ да всѣява козны противъ него и тъй пакъ да го докара до прѣжнето положеніе въ Охридъ. А за да прѣдопазатъ ползѣхъ на нашія народъ, нашитѣ прѣдставители и св. Старци убѣдены, че това не е противно на Църковнытъ правила настоятелно искахъ тукъ въ Цариградъ то да си има съданището. И тъй

VIII.

Запрѣщаватъ ли и въ какъвъ смѣхъ запрѣщаватъ църковнытъ правила да има въ единъ градъ двама владыци, и отъ тѣхъ правила произлиза ли заключеніе, че нашія синодъ съсѣ Екзарха не може да прѣбывава въ столицата?

Църковнытъ правила 16-то на двукратныя и 17-то на Сардикійскыя запрѣщаватъ да има въ единъ градъ или въ една епархія двама владыци като началници въ сѣщото врѣме на този градъ или епархія, а когато само единый ся распорѣжда съсѣ работытъ които ся отнасятъ до този градъ

или епархія като неинъ господарь. а другия единъ или повече като подчинени на него, като неговы помощници и вършатъ само онова, което той имъ опрѣдѣлява и съсь неговото согласіе, не е запрѣтено. Освѣнь това прѣбывающѣ владыци въ сщія градъ или епархія може и да не сж подчинени на мѣстныя владыка, но живѣйтъ тамъ не да вършатъ нѣкои работы относящися до сщцата епархія или градъ, а по други нѣкои причины непрѣдвидены. Но като на владыци позволява имъ ся като прѣбѣтватъ тамъ да священнодѣйствувать, когато имѣтъ нуждѣ и изобщо да ся ползувать съсь честьта на сана си. Спорѣдь това ето что казовать святыитѣ Отци на 3-я вселенскы съборъ въ посланіето си за този прѣдметъ: “Праведно сѣдихмы и опрѣдѣлихмы чтото безъ сѣко прѣкословіе (като живѣе въ сщцата епархія) да си има именно (епископъ Евстатій) и честь епископскѣ и общеніе: само съ това условіе, чтото той да не рѣкополага (за^ѣтая епархія) да не занимава църквы и самовластно да не священнодѣйствува: Освѣнь когато го покани съсь себе или ако ся случи да му позволи братьтѣ и соепископътѣ (мѣстныя владыка) по благорасположеніе и любовь во Христъ.” Да и самыя здравъ разумъ не може да допусне въ единъ градъ или епархія двѣ дѣйствующи началства по сщія прѣдметъ не само въ църковната дисциплина, но и въ гражданската, зачтото отъ това произлиза стѣлкновеніе, безрѣдіе и сѣко безчиніе. Съ това ный смы съгласны. И по други още причины не сж могли двѣ духовны и равны началства да бѣдѣтъ въ единъ и сщія градъ. Първо, зачтото въ врѣмето когато горнитѣ правила ся съставлявахъ имаше много еретическы владыци, особенно аріане тайны, които ся избирахъ пакъ отъ тѣхныѣ тайны привѣрженци, и които незамѣтно раздроблявахъ Църквѣтѣ. Во избѣжаніе на това зло святыитѣ Отци много умно постѣпили дѣто тѣй рѣшили. Второ, зачтото епархіята има такво отношеніе къмъ духовныя си начальникъ — владыка, каквото Църквата къмъ едната своя глава Исуса Христа, или иначе каквото жената къмъ мъжа си. Както на една же-

на два мъжа не се позволява, и Църката само една глава припознава, тъй и на съка епархия само единъ върховенъ началникъ може да бѣде. Трето, зачтото когато двама владыци дѣйствувать въ единъ градъ или епархия съ равна власть, тогыва духовното паство ся раздѣлява на части, което е противно на цѣльта Евангелска. За това правилата пълнѣ свободѣ даватъ на каноническыя владыка да дѣйствува въ епархията си като пълновластенъ духовенъ господарь, а на други владыци ако и да ся намиратъ тамъ не могатъ нищо да праватъ безъ негово дозволеніе. Всичко това ный не отричамы. Но когато казовамы, че нашія св. Синодъ съ Екзарха ще прѣбывава въ Цариградъ не мыслимъ да смы противъ тази мысль, зачтото Слава Богу ный българьтъ смы православны, и въ църковнытъ работы, които ся отнасятъ къмъ гръцката Патріаршія, св. Синодъ съ Екзарха нѣма да ся намиса и вынѣгы за каноническы началникъ на тая Църква ще припознава Патріарха, и ще върши само оныя работы, които ся отнасятъ до своята Църква и до христіанетъ, които принадлежатъ на Българската Църква и по търговскы нужды ся намиратъ въ столицата. Това правилата нигдѣ не запрѣщавать. Както мажду душата и тѣлото съществува взаимно отношеніе, такво взаимно отношеніе съществува и между гражданското и духовно правителства, слѣдователно и между тѣхнытъ работы. За правилното и бързо теченіе на тия работы нужно е постоянно и неотлагателно сношеніе между двѣтъ началства, за то необходимо е чтото главното църковно правит. тамъ да ся намира дѣто и гражданското, и даже какво подраздѣленіе съществува въ послѣдното спорѣдъ него и църковното трѣба да ся съображава. Това, сирѣчь църковната власть, да ся съображава съсъ гражданската ся изыскува и отъ правилата 38 на 6-й и 17-й на 4 вселенскы съборы.

И тъй правилата не запрѣщавать да има двѣ църковны началства въ единъ градъ а най повече въ Царствующія градъ отъ двѣ и повече самостоятелни и единомысленны църквы въ казанния смысл. Ето зачто въ Цариградъ Божигр. Патріархъ

има патриаршія и църква, Александрийския, Антиохійския патриарси както и Кипрския Архіепископъ часто безпрѣпятственно дохождатъ и прѣбываватъ въ Цариградъ по работы които ся отнасятъ до своитѣ Църквы. При всичко дѣто нашія въпросъ е ново явленіе въ Църковната исторія, както казахмы по горѣ, и въ това отношеніе той е удоборѣшимъ както става ясно отъ казаното. Нашія св. Синодъ съсъ Екзарха ще върши работитѣ на своята църква както и другитѣ патриарси, ще си има една и повече църквы сѣщо тѣй както Божигробския за свойа народъ, както русскій св. Синодъ има въ Цариградъ двѣ, въ Варнѣ единъ, въ Іерусалимъ съсъ владыка бывшія покойникъ Кирилъ и въ Атина за христіанетѣ, които ся отнасятъ къмъ неговото вѣдомство, както и гръцкия Синодъ въ Петербургъ, и въ тия църквы забѣлжете ся споменува името само на св. рускы Синодъ, а не на мѣстныя църковенъ начальникъ, както и името на гръцкия Синодъ въ Петербургската гръцка църква. Това като е възможно и не е противно на църковнытѣ правила зашто да не е възможно и за православната Българска Църква въ Цариградъ да си има сѣдалищесто, когато това изыскуватъ и обстоятелствата и гражданскитѣ и църковны интересы, както и трѣбуемото благочиніе на христіанетѣ и отъ двѣтѣ Църквы, въ сѣщата столица прѣбивающы? А извѣстно е че църковно-гражданскитѣ интересы на нашія народъ во всяко отношеніе тѣй тѣсно сѣ свързаны съсъ столицата на Господаря ни както нито на една отъ приведенитѣ църквы, заштото едно голѣмо количество отъ нашія народъ постоянно ся намира въ столицата по различни нужды. Сѣкы, който разбира важностѣтъ на сношеніята между църковнытѣ и гражданскы власти може да си въобрази какво велико затрудненіе бы сѣществувало, ако една отъ властитѣ ся намираше въ другъ малко или много отдалеченъ градъ.

Гръцката Патриаршія това разбира, но не иска да ся сознае, заштото злото ни желае. Всичко е възможно когато има любовь, заштото тя *долготерпитъ, милосердствуе* :

любы непревозносится, неовезчинствуеъ, не ищетъ своихъ си, нераздражасяетъ, немыслитъ зла, не радуеъся о неправдѣ, радуеъся же о истинѣ. Вся любитъ, всему въруеъмлетъ, вся уповаеътъ, вся терпитъ (1 Кор. 13, 4 и 5), когато гръцката Патріаршія това божественно ученіе ще внушава на своитъ единородци, както това прави Н. Блаж. нашія Екзархъ въ отношеніе къмъ нашитъ както свидѣлствовать окружитъ Му писма, и тѣ ще ся старайтъ съ него да съображаватъ своето поведеніе, тогыва нека ся увѣри тя, че всичкитъ прѣчки, които тя си въображава, че ще породатъ затрудненіе въ сношеніята между насъ и нея когато прѣбывава църковното наше началство въ столицата, ся дигатъ.

Что казахмы за отношеніето на Цариградскыя Патріархъ въ отношеніе къмъ прѣбываніето на нашія Св. Синодъ съ Екзарха пи въ Цариградъ, същото можемъ каза и за оныя градове и епархіи, православнытъ жители на които сж отъ двѣ народности: Гръцка и Българска. Ако въ нѣкоя епархіа Гръцитъ до толкосъ сж чтото могатъ да си поддържаватъ единъ епископъ, а Българетъ сравнено сж повече, тогыва злѣ ли е за гръцитъ чтото тѣхныя епископъ само духовно подчиненіе да има къмъ мѣстныя Българскы Митрополитъ и въ същото врѣме да си е пълновластенъ да ся распорѣжда съ гръцката си община, съ нейнытъ училища и доходы и вообще что ся касае до народнытъ имъ работы? Но може до толкосъ малко да сж чтото да не могатъ да съдържатъ епископъ. Въ този случай тѣхнытъ священники нека запазоватъ народнытъ имъ интересы, като ся подчиняватъ духовно на мѣстныя Българскы Митрополитъ. А колкото за оныя села или приходы (еноріи) въ градоветъ, дѣто сж смѣсены народноститъ, но нито едната нито другата не е въ состояніе да съдържава Църквѣ и священникъ, въ този случай, нашія уставъ опрѣдѣлява, че священникътъ на това село или приходъ трѣба да знае языцитъ и на двѣтъ народности, а самъ безразлично може да бѣде гркъ или Българинъ. Что казахмы за малкото гръци въ отношеніе къмъ Българитъ, същото трѣба да кажемъ и за Бълга-

рытъ когато тѣ меншество сѣставляватъ въ отношеніе къмъ гръцитѣ, сирѣчь сѣщитѣ правдини и тѣ да имѣтъ за себе си каквото гръцитѣ въ Българскыѣ епархіи, градове и села. Българытъ до толкозъ сѣ справедливи, чтото могатъ да оставатъ гръцитѣ свободны да искѣтъ каквото желѣтъ оздравленія за себе си въ Българскыѣ епархіи съ това само условіе, че сѣщитѣ гаранции ще ся дадѣтъ и за малкото Българи, които бы останали въ епархіи, градове и села, които бы ся отнесли на вѣдомството на гръцката Патріаршія.

Всичко това изискува и 10-я членъ на Фермана и проектътъ. По-справедливо начало не можеше да бѣде отъ началото, крето тыя два документа съдържаватъ. Честь и слава на Султановото Правителство дѣто тѣй справедливо рѣши и тѣй глѣда на работытъ. Но гръцката Патріаршія това Христіанитѣше начало дѣрзна да нарече противохристіанско и подъ този прѣдлогъ ги отвърли. Това непокорство на Царската власть ся отnosi и къмъ Бога, отъ когото произлиза сѣка власть: *Нѣтъ бо власть аще не отъ Бога; сѣщия же власти отъ Бога учении суть. Тѣмъ же противляяйся власти, Божію повелѣнію противляется* (Рим. 13, 1, 4). Царьтъ е поставенъ отъ Бога за да пази общественното спокойствіе, за това той има власть да наказова сѣкого, който не ся покорява на общественныя рѣдъ: *Божій бо слуга есть, отмститель въ гнѣвъ злое творящему . . . да тихое и безмолвное житіе поживемъ во всякомъ благочестіи и чистотѣ* (1 Тим. 2, 1—2). Сама гръцката Патріаршія даде и дава лошава примѣръ на непокорство на православныѣ гръци съ непріиманіето на Фермана за това тѣ тѣй нагло и фанатически ся относятъ къмъ мирныѣ Българи тука въ Цариградъ и по вѣлъ въ смѣсенныѣ епархіи за това и отговорността за общественното безпокойствіе върху неѣхъ пада. Види ся, че Гръцката Патріаршія нито царскѣтъ власть нито общественното спокойствіе, нито честьта на Христіанската Православна вѣра въ ничто не виѣнява прѣдъ вещественныѣ си интересы. Тя, виѣсто на прѣсловутыѣ спогожденія за прѣдметъ да

турише изразненіето на сношеніята между двѣтъ Църквы въ отношенія къмъ Православнытъ жители отъ двѣтъ народности въ смѣсеннытъ епархїи, да иска гаранции за Православіето отъ бѣдъщитѣ управители на Българската Църква и отъ народа ни, тя прѣиначаваше вопроса за да търси чисти Българскы епархїи и не знаѣхъ что, когато за това ся събирали нашитѣ въ Патріаршіята, безъ да иска да разбере, както вече цѣль свѣтъ знае, че не една часть отъ народа, както тя увѣряваше, а цѣль Българскый народъ подигна този вопросъ, както и самото правдолюбиво царско Правителство тъй разбра и отъ тая точка глѣда на него — за да задоволи вѣрноподанныя си и до сега онеправданныя Българскый народъ.

В.

IX.

*Служеніето на нашитѣ старци по силното народно
желаніе, тѣхното заточеніе и врьщаніе. Изби-
раніето на Екзарха, Неговото служеніе и про-
възгласеніето на самостоятелността
на нашата Църква. Патріаршескы-
тъ изверженія.*

Прѣди и во врьмето на тия послѣдны спогожденія нашитѣ Старци и прѣдставители добръ знаехъ, че Патріаршіята не ся воодушевлява отъ истинны примирителны Христїанскы чувства за водвореніе на църковныя миръ, а че просто нейната цѣль е да обори царскыя Ферманъ и само съсъ нѣчто да зальжи народа ни, което въ близко бѣдѣще пакъ да може да го земе надзадъ чтомъ намѣри нѣкой прѣдлогъ. Тѣ бѣхъ увѣрени още, че гр. Патріаршія нѣма что да ни даде, онова, което казоваше че дава е часть отъ онова, което тя

нѣкогашъ святотатствено бѣ грабнала отъ Българската Църква, и че тя цѣла никакво пълномощіе отъ никой вселенскы съборъ да е господарка надъ Българскитѣ Църквы, да ѣхъ унищожавя и да ѣхъ възстановлява. Но както и да е отъ дълбокото си расположение къмъ мира, понеже и новия Патріархъ Анѣимъ VI-й бѣше влезналъ въ братско сообщеніе съ Старцитѣ, объявилъ бѣше на сегашныя Търновскый Иларіонъ, че той както и отнаирѣжъ така и сега не счита каноническо изверженіето му и че за това въ сърдцето си вече го е опростилъ, а на другитѣ Старци писмено бѣше объявилъ че сѣ свободны въ Цариградъ да служатъ дѣто ги повикать, чрѣзъ тогивашныя свой пѣрвъ писарь архимандритъ Досифей, а сега нашъ прѣосвященный Самоковскый—за това тѣ и слѣдовахъ прѣговоритѣ за спогожденія. Народътъ обаче въ Цариградъ и по вѣнъ измѣченъ отъ дълголѣтното очекваніе на конечното рѣшеніе на въпроса справедливо подозрѣваше искренностъ на тия прѣговори и ся вълнуваше, а още повече за дѣто ако и дозволеніе имахъ Старцитѣ не служихъ на Рождество Христово и на новъ години, за това рѣшително и насилственно потрѣбова отъ тѣхъ да служатъ на Богоявленіе и съ това намѣреніе противъ волята имъ отведе ги на Църквѣтъ въ Фенеръ. Понеже Старцитѣ добръ знаехъ че Патріархътъ имъ далъ онова дозволеніе да служатъ съ цѣль да ги задължи да бѣдѣтъ устѣпчивы при спогожденіята, слѣдовательно не искрено, за това въ оная критическъ минутъ часа по 2 вечерьтъ чрѣзъ сегашныя Кюстендил. Иларіонъ поискали пакъ дозволеніето на Патріарха за служеніе, но той заедно съ синода си отказалъ за това, че то было по общо народно желаніе (?!). Патріаршіята и тука потѣпчи законнѣтъ народнѣ воли. Св. наши Старци неоставихъ да ся отчае народътъ. Служихъ. На другия день отиватъ да ся извинятъ прѣдъ Патріарха, но той не ги пріелъ даже и когато потретили ходенето си. Въ това врѣме Патріаршіята успѣла вече да увѣри Правителството, че тя има право да ги накаже и ги наказова църковно едни отъ тѣхъ съ изверженіе,

а другыго сосъ отлученіе и го убѣдила чтото и то да ги накаже гражданскы сосъ заточеніе, да затвори народнѣхъ Църквѣхъ додѣ тя отъ себе испрати священници. Народныя обаче гнѣвъ и содружното оплакованіе тука и по вѣтъ подирь 5 дни склони Правителството да ги върне отъ Измитъ, дѣто бѣше ги испроводило, додѣ ся рѣши да приведе въ дѣйствиѣ Фермана и да даде дозволеніе да ся избере Екзархъ. Избранныя Екзархъ Анеимъ I-й по царска заповѣдь тържественно дойде въ Цариградъ и берата си получи. Слѣдъ това Негово Блаженство 4 пѣти чрѣзъ нарочито испратены моли Патріарха да му опрѣдѣли врѣме да ся види и му поднесе почитаніята. Той нерачи, а искаше напротивъ като простъ неговъ митрополитъ да иде при него, а не като Българскый Екзархъ. Пакъ униженіе на Българскыя народъ, пакъ оскорбленіе и зложеланіе нему. Дойде Великдень. Пакъ иска дозволеніе отъ Патріарха да служи, но послѣдныя гордо и съ прѣзрѣніе отвърли просбѣхъ и пакъ искаше покореніе. Въ Великъ Сѣбботѣ ся испрати отъ Екзарха до Патріарха послѣдното напомиуваніе. Прѣзъ свѣтлѣхъ седмицѣхъ Екзархъхъ потрѣбова одъ Патріарха да дигне изверженіята и отлученіята отъ Стѣрцитѣ като неоснованы на каноническия благовидныя причины. Патріархъхъ сега още повече тиранически ся показа. Что трѣбѣше тука да ся праве. Да ся жертвоваше ли народното достолѣніе? Да ся оставяше ли да ся тычи правдата и истината отъ злостны каприциі? Можеше ли да ся оставатъ Църковныѣ правила да ставатъ надиграло на низкыѣхъ честолюбивы и корыстолубивы страсти на грѣцката Патріаршія? Возможно ли бѣше да оставеше да падне дольно великодушното и правдолюбиво Царско Правителство? Това щѣше да е срамъ отъ челоуѣцитѣ и грѣхота отъ Бога. Ето зашто Българыѣхъ сосъ духовенството си дѣлжны бѣхъ да вѣрватъ на прѣдъ за да изболчатъ напълно беззаконіята на грѣцката Патріаршія и тѣй да избаватъ и себе и Православіето прѣдъ иновѣрныѣхъ народы отъ униженіе и порицаніе. Поради това Н. Блажен. съ дѣяніето си подписано и отъ Т. Т. Прѣосвященства: сегашныя

Скопскы Дороей, Святопиротскыя Пареевій и Святове-
лешкыя Геннадій и сосѣ мѣнѣето на низшето духовенство
въ Ѳоминѣтѣ недѣлѣхъ объяви незаконностьтѣ на тыя извер-
женія, отлученія и заповѣда да ся считатѣ като да не сѣ.
Слѣдѣ това на 11 Майя, въ дена на Кирилла и Меѳодія тър-
жественно служи съ тѣхны Прѣосвященства когато и зва-
нично провъзгласихъ независимостьтѣ на народната ни Цър-
ква при неописанна радость и удовольствіе на Българскыя
народъ!

Гръцката Патріаршія обаче и въ този случай повече ра-
зярена безъ да испытѣ лично старцитѣ и безъ да ся посо-
вѣтова съ другытѣ Църквы пакъ посыпа сосѣ изверженія от-
лученія и проклятїи, тыя църковны и народны прѣстарели
мѣченици. Зачто това упорство, зачто тая печуена ярость
у Патріарха, който като *рабъ Господень не подобаетъ сва-
ритися, но тѣху быти ко всѣмъ, незлобиву, съ кротос-
тію наказашу противныя* (2 Тим. 2, 22—13)? Зачто Па-
тріархѣтъ единъ день прощава, дига изверженія, а другы
извергава, отлучава и прокълнява тѣхъ и заедно съ тѣхъ
цѣлъ Българскыя народъ? Зачтото, както ся видѣ вече от-
горѣ нашитѣ старци и прѣдставители не рачихъ да жертво-
ватъ народнытѣ правдини, зачтото не склонихъ да му оста-
ватъ нѣколко Българскы епархіи и зачтото не подложихъ
прѣдъ нозѣтѣ му нѣколко миліона грошове И тѣй
гръцката Патріаршія за вещественны интересы въ ничто не
вмѣнява Божїѣтѣ благодать на архїерейството, Църковныя
миръ и достолѣніето на Православната Църква и назида-
ніето на Христїенетѣ.— За да си отмсти на Старцитѣ и на
Българскыя народъ и съ тѣхъ да върли прахъ въ очитѣ на
политическыя миръ, за да не види, что ся крѣе задъ тыя
изверженія, отлученія и проклятїи.

Сѣкы христїанинѣ върова че отъ Бога е дадена на па-
стыритѣ власть да вързуватъ и развързуватъ, да наказоватъ
виновнытѣ и да прощаватъ невиннытѣ и кѣйщитѣ ся, убѣ-
жденъ е че тая власть е дѣйствителна и за това достойна
за уваженіе, но само тогыва, когато тя ся употрѣблява отъ

тѣхъ съгласно съ волята и сѣда на Оногось, Който имъ ѿ е далъ — Бога. Напротивъ когато не е съобразна съ тая высочайна воля и сѣдѣ Божій колкото и да искатъ челоувѣцитѣ да ѿ употребляватъ неправедно и по увлеченіето на собственнѣтъ си страсти, е педѣйствителна и за това нѣма никаквъ задължителнѣ силѣ за оныя, кѣмъ които тѣй тя ся прилага. А че гръцкыя Патріархъ сосѣ синода си злоупотрѣби тѣзи божественнѣ власть много повече отъ колкото може да си прѣдстави челоувѣкъ въ отношеніе кѣмъ нашитѣ св. Старци сѣкы отъ насъ е увѣренъ отъ всичкото колкото казахмы за това и цѣлъ Бѣлгарскый народъ вече не само не припознава въ този случай за законны тѣя изверженія, отлученія и проклятїи нейны, но даже съ прѣзрѣніе ся относи кѣмъ тѣхъ.

Както и да е обаче понеже важенъ е въпросътъ, понеже гръцката Патріаршія при другото има намѣреніе съ тѣхъ да отплаши нѣкои слабодушны отъ нашитѣ и тѣй да ги задържи като млечны и вълнисты овци въ своята мандра, понеже това наше прѣзрѣніе кѣмъ незаконността и неканоничността на тѣя изверженія отлученія и проклятїи трѣба да бѣде съзнателно, да произхожда отъ здраво разсѣждение, основано врѣхъ Св. Писаніе, врѣхъ църковнѣтъ правила и дѣятелность, а не да произлиза отъ увлеченіе на страститѣ, отъ немареніе кѣмъ църковната власть или отъ фанатизмъ — за това необходимо е да ся попытамы :

X.

Законны ли сѣ или иначе имѣтъ ли законнѣ силѣ тѣя Патріаршескы изверженія, отлученія и проклятїи върху нашитѣ Старци ?

За да отговоримъ на това пытаніе трѣба да видимъ понапрѣдъ въ каквы случаи тѣ могатъ да ся произнесоватъ.

Изобщо ся произнесоватъ отъ законната Църковна власть върху оногось, който ся отдалечи отъ истинното ученіе, и

земе да учи и утвърждава ново учение противъ истинното и здраво учение на Православната Църква, не разкаянно остава въ него, за които и самъ Апостолътъ наказова (1 Кор. 4, 21. Символъ Вѣры. на 1 Всел. Съб. 1 прав. на 6-й Всел.). Когато въ частности противъ Господнята заповѣдь нѣкой Епископъ принесе на жертвенника медъ или маско или вмѣсто вино ракиѣ (Ап. 3, 4. Шест. 28, 32, 57. 99. Кар. 41. Θεοφ. посл. 8), когато зима на себе си свѣтскы грижи за други (Ап. 1, 81, 33, Чев. 3, 7. Седм. 10. Втор. 11. Кар. 18), когато Великденъ празнува въ неопрѣдѣленъ день отъ правилата (Ап. 61, 70, 71 : Шест. 11. Ант. 1. Лаод. 37, 38. Кар. 60, 81, 117). Когато прѣминува въ чуждѣ епархіѣ, ако не сѣ го повикали (Ап. 14. Пър. 15. Чет. 5. Ант. 16. 26. Сард. 1, 2. Кар. 57); Когато ся улови въ блудодѣяніе, клятвопрѣстѣпление или кражба (Ап. 1, 9. Шест. 4, 21. Неок. 1, 8. Кар. 38. Втор. 3, 17. 32, 44. 51, 70), когато избіе нѣкого (Ап. 27). Когато стане владыка за пары (Ап. 29, 30. Чет. 2. Шест. 22, 23. Седм. 4, 5. 19. Васил : 13. 9 посл.), когато като прѣзрѣ епископа си земе да прави отдѣльно собранія и другъ олтаръ въздигне безъ да е доказалъ прѣдварително, че епископътъ му прави нѣчто, което е противно на благочестіето и правдата (Ап. 31, Чет. 18. Шест. 31, 34. Двук. 13, 14, 15, Гал. 6, Ант. 5, Кар. 16, 11, 12), когато съ еретици служи (Ап. 65. Трет. 2, 4, Лаод. 6, 9, 32, 33, 34, 37. Тим. 9), когато не прииме оногось който ся кае отъ грѣха и (Ап. 52, Кар. 53, 72), когато не учи духовенството и народа си на благочестіе (Ап. 5 8, Чет. 25, Шест. 12, 80. Двук. 16, Сард. 11, 12. Кар. 72, 82, 86, 131, 132, 133), когато наконѣцъ второ рѣкоположеніе прииме (Ап. 46, 68. Първ. 8, Втор. 7, Шест. 95, Кар. 57, 77. 101) и т. н.

Ето канонически причини, врѣхъ основаніе на които църковната власть може да наказова виновницитѣ.

Питами сега нашитѣ Старци направихъ ли подобно нѣкое прѣстѣпление противъ вѣрата, благочестіето и църковнитѣ правила? И самата грѣцка Патріаршія нито за едно

отъ тѣхъ прѣсѣяленія не ги осаждава. Тя ги обвинява само за това, че тѣ ся присоединихъ къмъ народа си, че си дадохъ оставкытъ отъ да служатъ на нея по изложеннытъ въ нихъ законны причины и служеніето си посвѣтихъ на древната самостоятелна Българска Църква, и зачото мжественно и съ приличенъ начинъ заедно съ народа си защитихъ църковнытъ правдини прѣдъ Правителството и прѣдъ другытъ Църквы. Но патриаршіята като не припознава Българския народъ, като не иска да знае даже за църковны неговы правдини, като сама себе припознава за господарка надъ Българытъ въ църковно отношеніе, тя осажди Свят. Старци като прѣслушны на неговата незаконна власть надъ Българытъ за това и дързна да приложи върху имъ 31 Апостолско правило, въ което впрочемъ ся съдържа оправданіето на Старцитъ и осажденіето на патриарха и на неговия Синодъ. За да видимъ кой е правъ и кой е кривъ нека разложимъ това правило.

То казова първо, че когато нѣкои священници своя Епископъ или нѣкои владыци своя митрополитъ или патриархъ прѣзрѣтъ, оставатъ го и отдѣльно начинаватъ да правятъ религіозны собранія прѣподаватъ на народа еретическытъ свои заблужденія, ся наказоватъ со съ изверженіе, отлученіе и проклятїи. Второ — когато напротивъ тѣхъ владыци видѣтъ, че тѣхъня началникъ ся отдалява отъ истинното Христїанско ученіе, когато виждатъ, че ако и да не учи новъ вѣръ или ересь, но неговото поведеніе въ църковното управленіе причинява соблазнъ и нечестїе, когато постѣпва противъ правдата и истината, тогава тѣ пълно право имѣтъ да противостоятъ противъ такво нечестїе, да защитѣтъ правдытъ и истинѣтъ, да приберѣтъ около себе си обиденнытъ и онеправданнытъ за да ги удовлетвориѣтъ и тѣй да ги избавятъ отъ духовното тиранство.

Кое отъ двѣтъ направихъ нашитъ Старци? И противниците исповѣдоватъ, и многобройнытъ жалбы дадени на Правителството отъ наша и отъ гръцка страна и всичкытъ вѣстници и книжки колкото ся писахъ по този прѣдметъ до-

казоватъ, че Св. наши Старци послѣдното сторихъ и на него настояватъ. Ще рече, че сопротивленіето на нашитѣ Старци противъ злоупотрѣбленіята на гръцкыя патриархъ е каноническо и законно. Тѣ спорѣдъ правилото и спорѣдъ здравия разумъ, ако бѣхъ истинскы пастыри трѣбаше да възстанѣтъ противъ неправдата коѣто гръцката Патріаршія причиняваше на народа ни, да ся присоединѣтъ къмъ оскорбленія и онеправданныя Българскый народъ и тъй да го избаватъ отъ гибельнытъ сѣтнины на отчаяніето.

За всичко това нашитѣ Старци не че не сѣ заслужили никакво църковно наказаніе, а напротивъ сѣ достойны за сѣка похвала и награда отъ всичката Православна Църква за този самоотверженъ свой постѣпкъ както и достойно ся наградихъ вече отъ Правдолюбивото ни Правителство.

Друго. Патріархътъ ако бѣше правъ, ако бѣше увѣренъ, че не прави нѣкоѣхъ неправдъ и нечестіе на Българскыя народъ и ако той не насиляваше нашитѣ Старци съ угрозы да държатъ насилственно народа ни подъ неговъ власть, трѣбаше спорѣдъ църковнытъ правила да повыка, сѣди и осѣди нашитѣ Старци, да чуе кои сѣ тѣхнытъ и народны оплакованія, та спорѣдъ трѣбованіята на правдата и истинната той да постѣпи съ тѣхъ. Да ся докажеше соборно съ безпристрастіе: До колко бѣхъ кривы Старцитѣ и до колко сѣ справедливы трѣбованіята на народа; да ся разгѣдаше още; тѣ направихъ ли нѣкое лично прѣстѣпленіе, и нека положимъ че направихъ, да ся разгѣдаше това прѣстѣпленіе свързано ли е съ народныя въпросъ, и това и други мнѣ прѣстѣпления кой ги прѣдизвика? Гръцкыя патриархъ съ съ Синода си твърдѣ добръ знаеше че е виноватъ, че всичкытъ възненія, които станахъ отъ нашия народъ той бѣше ги прѣдизвикалъ съ упорството си. При това още, понеже въпросътъ бѣше извънрѣденъ и Българскыя народъ обвиняваше гръцкѣтъ Патріаршіѣ въ святотатство тя още отъ първомъ дѣлна бѣше отъ да бѣде сѣдѣя по тая работа и прѣдварително дѣлна бѣше да ся согласи съ Българытъ, та заедно съ тѣхъ да покани прѣдсто-

ителитѣ на другитѣ самостоятелни Църкви, и тогыва тѣ да сѣдѣтъ старцитѣ спорѣтъ 5-то прав. на 2 всел. Съборѣ и да разгледатѣ народнитѣ трѣбованія, а не сама тя прѣдварително да пише до тѣхъ и сосѣ хитритѣ си и софистически израженія да ги накарова да си составатѣ совѣсмѣлъ противно понятіе за работитѣ и за личноститѣ на нашитѣ Старци. Тя това не направи, сирѣчь прѣдварително не ся согласи съ Българитѣ да свыкѣтъ прѣдстоятелитѣ на другитѣ Църкви, и старцитѣ редовно не сѣди за да не излезатѣ на явѣ нейнитѣ прѣстѣпленія, за които Старцитѣ навѣрно щѣха да ѣхъ изобличатѣ. Както и да е нека бѣше станала сама тя сѣдія, като законенъ духовенъ начальникъ надъ тѣхъ, но и въ този случай трѣбѣше да постѣпи по църковнитѣ правила. 74-то апостолско правило казова ни какъ трѣбѣ да ся повикуватѣ и сѣдатѣ обвиняемитѣ владыци. То казова тѣй: *Онзи епископъ, който ся обвинява за нѣчто отъ чедовѣци достойны за вѣроятіе, необходимо е да ся повика отъ епископы; и ако дойде и ся припознае или ся изобличи да ся опредѣли църковно наказаніе (епитимія). Ако ли повиканъ непослуши да ся повика вторично чрезъ испратены до него двама епископы. Ако ли и тѣй не послуша, да ся повика и трети пѣтъ чрѣзъ двама испратены до него владыци. Ако ли и това не уважи и не ся яви, тогива съборѣтъ, по свое благоусмотрѣніе, да произнесе за него рѣшеніе за да не помисли, че спечелова като избѣгнува сѣда. Согласно съ това правило грѣцкыя патріархъ сосѣ синода си не повика Старцитѣ нито единъ пѣтъ чрѣзъ двама владыци, а камо три пѣти по единъ пѣтъ въ мѣсецъ спорѣтъ обычая на Православната Църква. Че не ги повика свидѣлствуватѣ патріаршескытѣ протоколы и цѣлъ свѣтъ това знае. Ако слѣдователно повиканы нашитѣ Старци не бѣха ся явили сѣкы щѣше да ги осѣди, че избѣгнуватѣ сѣда, но понеже не ги повика патріархѣтъ сосѣ синода си, напротивъ даже неповиканы когато отиваха за да му ся изяснятѣ не ги приимаше и безъ сѣко испытаніе на работитѣ въ тѣхно отсъствие дързна да произнесе вър-*

ху имъ изверженія, отлученія и проклятіи, заради това тѣ нѣматъ никакъ законнѣ силѣ върху Старцитѣ, сѣ ничтожны и не съществующи. А понеже съ това поведеніе доказа грѣцкыя патріархъ и неговия Синодъ както и другы които сѣ подписали тыя изверженія, отлученія и проклятіи показавъ че тѣ сѣ които отбѣгнуватъ сѣда, за това тѣхното рѣшеніе върху тѣхъ законно пада и тѣ само за тѣхъ иматъ законнѣ силѣ.

Освѣтъ това и други още двѣ законны основанія имамы да ся увѣримъ, че тыя изверженія, отлученія и проклятіи никакъ силѣ нѣматъ върху Старцитѣ. Първо че послѣднитѣ още съ вѣмѣ бѣхъ си дали оставкы отъ да ся подчиняватъ на грѣцката Патріаршія за това тя не можеше да ся относи къмъ тѣхъ като киіархъ за товъ и неможеше да ги сѣди и наказова. Второ, че тыя изверженія, отлученія и проклятіи не канонически станахъ свидѣтельствува записанныя въ патріаршескыѣ протоколы протестъ на нѣколко владыци, както и другъ единъ протестъ отъ всичкыѣ синодалны грѣцкы владыци, който даже е заявленъ въ единъ такырѣ до Правителството противъ Іоакима Патріарха за не каноническото изверженіе на Търновскыя Иларионъ, както лично това подтвърди и сегашныя Патріархъ Анѣимъ VI-й когато лани ся срѣте съ Старцитѣ и братско цѣлованіе имъ даде.

Зачто побърза грѣцката Патріаршія да произнесе този беззаконенъ сѣдъ върху Старцитѣ въ тѣхно отсъствие и безъ испытваніе на работы? За да не станѣтъ явны нейныѣ беззаконія, както казахмы, и да има възможность за същата цѣль съ крокодилскыѣ си плачевны выкове да замаи и сплѣте другыѣ Църквы, да ги склони и тѣ прѣдварительно да ся изразатъ противъ Старцитѣ и противъ народныѣ ни желанія, и тѣй да ги тури както и ги тури вече въ трудно положеніе, въ което днесъ ся намиратъ и тѣхныѣ прѣдстоятели, които бѣхъ ся собрали въ Цариградъ подъ прѣдлогъ ужъ да разгѣдаты въпроса за монастырскыѣ имоты, а собственно да подтвърдаты нейныѣ рѣшенія, не-

правилността и беззаконността на които тѣ като разбраха нападнаха ъ безъ да дойдѣтъ въ съзнаніе, че всенародно сѣ длѣжны да обяватъ, че тѣя беззаконны рѣшенія никаквѣ силѣ нѣматъ върху нашитѣ Старци. Но нека прѣгладѣмы този прѣдметъ по-надѣлго.

XI.

Върху нашитѣ ли Старци или върху гръцкѣя патриархъ и неговѣя Синодъ сѣ приложими тѣя изверженія, отлученія и проклѣтии?

Изверженіята, отлученіята и проклѣитѣ сѣ най великото и най ужасно оръжіе на църковната власть, оръжіе дадено отъ Бога на свѣтитѣ Апостоли, и прѣзъ тѣхъ на тѣхнитѣ прѣемници — на владыцитѣ. Но, както въ военната дисциплина когато нѣкой употребѣва своето оръжіе противъ непокорнитѣ согласно съ дѣйствующитѣ закони има законнѣ силѣ, а напротивъ когато не е станѣло това употребленіе съобразно съ същото оръжіе ся наказова злоупотребителѣтъ, така и духовното оръжіе когато ся употребѣи не по закона, не по волята и сѣда на Оногозъ, Който утвърждава и вмѣнява това употребленіе, т. е. когато е станѣло това не по христіанскѣя законъ, не согласно съ волята Божія и христіанската любовь и чловѣколюбіе, тогѣва злоупотребителѣтъ на това оръжіе, като унизителъ на божественнѣя законъ, на Божіето величіе, като чловѣкъ който божественнитѣ хотѣнія туря на рѣдъ съ чловѣческитѣ страсти, ся наказова съ същото оръжіе и въ таква мѣрка, въ каквато самъ той рѣши за друго. Гръцкѣя патриархъ и неговѣя Синодъ когато провъзгласиха това църковно наказаніе, работѣтъ показоватъ, че тѣ отъ собственихъ и отъ вліяніето на страститѣ на гръцкѣя народъ ся водихъ, а Божіятъ волѣ, главнѣя Божій законъ — христіанскѣя любовь и чловѣколюбіе никакъ не зехъ во ви-

маніе. Освѣтъ това поне за очи трѣбаше да сѣди наши-
тъ старци по църковнытъ законы (Втор. 6, Чет. 9, 17. Ант.
14, 15. Сард. 4). Това не направихъ както казахъ по-
горѣ, защото старцитѣ не бѣхъ виноваты, личны прѣстѣ-
пленія не бѣхъ неправили, обстоятелствата, които ги за-
ставихъ да ся присоединятъ къмъ народа и го защитѣтъ
срѣщу неправдата бѣхъ извѣрждны, законны и изболча-
вахъ беззаконіето на гръцката Патріаршія. За всичко това
Богъ не вмѣнява на старцитѣ и на народа ни тыя изверже-
ніе, отлученія и проклятїи, а напротивъ ако имамъ здравъ
разумъ и безпристрастіе, трѣба да вѣровамы, че Той като
праведенъ и нелицепріятенъ Сѣдїа на патріарха, на него-
вия Синодъ и на всички които ги подписахъ или ще под-
писатъ, ги вмѣнява. Тѣ сѣ самоизверженны, самоотлученны
и самопрокълнаты. Това потвърждава и законникътъ на
Патріарха Фотїа (гл. 9) съсъ слѣдующитѣ думы: *Епископъ-
тъ който бы отлучилъ или прокълълъ нѣкого безъ канони-
ческа благовидна иричина да бѣде изверженъ, отлученъ
и прокълътъ, за това споредъ Балсамона, неправедно от-
лученныйтъ отъ епископа си нѣмѣтъ нуждѣ да запазятъ
това отлученіе.*

И тъй нашитѣ Старци сѣ свободны отъ това беззаконно
цър. наказаніе, тѣ сѣ дължны да го считатъ като да не е
было както великыя свѣтиликъ и столпъ на православната
Църква св. Іоаннъ Златоустъ не рачи да пази своето отлу-
ченіе, което произнесе върху него цѣлъ съборъ, който бѣ-
ше ся събралъ въ прѣдмѣстїето на Цариградъ называемо
Дубъ подъ прѣдсѣдателството на тогывашныя Александрїй-
скый патріархъ Теофилъ. Когато быде попытанъ отъ събо-
ра този святой мжъ, зашто не пази афоризмото, отговорилъ:
“не го пазѣ, защото ми ся наложи отъ мойтѣ врагове прѣ-
ди да стане съборно издирваніе на обвиненїята ми и азъ
да ги чуѣ.” Народътъ понеже знаеше че беззаконно быде
изверженъ и отлученъ не припознаваше това афорисмо за
законно, сѣщо тъй както Българскый народъ сега не при-
познава патріаршескытъ афоресмы, и продължаваше да о-

быча св. Іоанна повече отъ колкото отнапрѣдъ. Съборътъ като видѣ, че долентъ пада потрѣбова отъ тогыващото правителство да испратѣтъ на заточеніе праведника. На това помагаше и тогыващата царица Евдокія, която считаше себе си докачена отъ святыя въ проповѣдитъ му. Св. Златоустъ быде заточенъ въ Измитъ, сирѣчь тамъ дѣто бѣхж испратены и нашитъ Старци въ послѣдно врѣме споредъ желаніето на друга Евдокія — гръцката Патріаршія. Но по-меже народътъ силно бѣше ся възвълнувалъ въ Цариградъ, както нашія, за неправедното заточеніе, Правителството, както сега нашето, за успокоеніе на оскорбленныя народъ подиръ 4—5 дни, върна въ Цариградъ св. Златоуста при голѣма радостъ на народа, който и впрѣдъ продължава да уважава пастыря си като канонически и мѣченикъ. Ако тогыва бѣше сѣдѣя сегашната гръцка Патріаршія, не щѣше да ся забави да обяви онзи благочестивъ народъ за схизматически зачтото не припсзнаваше както сега нашія не припознава неправеднытъ изверженія, отлученія и проклятїи. Блаженный Патріархъ Фотій, който тоже бѣше изверженъ и отлученъ, но беззаконно, не счита себе си за такъвъ, казова: “Ужасна бѣше и страшна анаѣемата тогыва, когато тя ставаше отъ страна на благочестивытъ противъ неблагочестивытъ . . . и когато не е мнѣніето на непрїятелѣ на истината, която прави страшны и тежки наказанїята, но виновността на наказуемытъ както и невиновността имъ прѣвръща въ поруганїя тѣхнытъ наказанїя (Фот. Тис. 115). Нашитъ Старци и народъ сж благочестивы, както и самытъ гърци не могатъ това да откажѣтъ, а повечето членове на събора, койго заочно осѣди старцитъ, сж испѣдени владыци изъ Българїя за нечестивытъ имъ дѣла за това и за други исторически причини тѣ сж врагове на насъ, слѣдователно като отъ непрїатели произнесеннытъ изверженія, отлученія и проклятїи връщатъ ся назадъ връхъ тѣхъ, а за нашитъ Старци нѣмажтъ никаквж силж. Както патріарсытъ Фотій и Игнатїй бѣхж афоресаны и анаѣематисаны отъ римскытъ папы Николай и Адріанъ както и отъ съборытъ при

тѣхъ между прочимъ и за това, че реченный Патріарсы не-
 позволявахъ на папѣтъ да владѣхъ църковно Българскыя
 народъ отъ политическѣ цѣли и съ намѣреніе да го запа-
 зхъ отъ папскыѣ пропаганды, не дадохъ никакво внима-
 ніе на тѣхъ отлученія и проклятїи както и цѣла восточната
 Църква до сега не ги припознава. Св. Аѳанасій афоресанъ
 незаконно не запази това църковно наказаніе. Всичката во-
 сточна Църква прокълната отъ западната до днесъ не счи-
 та себе си за таква. Московскій Митрополитъ Пименъ въ
 1387 годинѣ неправедно былъ низложенъ и послѣ повык-
 натъ отъ гръцката въ Цариградъ Патріаршія на сѣдъ — поне-
 же него врѣме Россія съвършенно още не бѣше ѣхъ отвър-
 лила. Тука той заедно съсъ други единъ рускы епископъ
 Теодоръ като видѣлъ, че го майхъ и не даватъ никакво
 рѣшеніе, вѣроятно за да извадхъ нѣчто отъ него, като
 прокълнали Цариградъ и неговия рѣдъ тайно си отиватъ въ
 Россїѣ, и тамъ прѣспокойно зели да рѣкополагатъ священни-
 ци и владыци.

Това сѣ духовный плодове на гръцкыѣ Патріар-
 си! Но нека ся върнимъ къмъ прѣдмѣта. Ученикътъ на апо-
 стола Павла св. Діонисій Аріопагитскій въ 7 глава за цър-
 ковната Іерархія слѣдующаго казова за оныя които без-
 смысленно и отъ страсть афоресоватъ: "Священноначални-
 цитѣ имхъ силѣ да отлучаватъ като изавители на боже-
 ственный сѣдове (Εκφάντορες τὸν θεῶν κρίματων), но ве-
 лемъдрото богоначаліе, подиръ тѣхныхъ страсти, велегла-
 сно казовамы, работнино на върви; то върви (слуша ги)
 само тогыва, когато наставляемы отъ Святаго Духа, осжден-
 ныѣ (чрѣзъ нихъ) отъ Бога достойно ся отлучаватъ. Св. Мак-
 симъ като тълкува тѣхъ думы казова: "Ако вѣнъ отъ Божест-
 венната цѣль нѣкой священноначалникъ афореса или анаѳе-
 матиса пѣкого, тогыва волята Божїя не ся соглашава съсъ
 него, Богъ сирѣчь не го слуша, и афоресанныя не е афоре-
 санъ, и прокълнетыя не е прокълнатъ, зачото по Божїй
 сѣдъ а не по (человѣческо) щеніе това е дълженъ да про-
 изнесе (глѣд. гр. кормч.). А че по свое щеніе и отъ ище-

ние къмъ насъ гръцката Патріаршія произнесе върху старциѣ оныя изверженія ся доказа, за това Богъ не слуша гръцкѣтъ Патріаршіѣ, не ся уподобява на нейнитѣ страсти. *Богъ поручаемъ небываешъ*. Ето зашто Негово Блаженство нашия Екзархъ заедно съ Т. Т. Прѣосвященства Дороей сега Скопскій, Парѣеній Пиротскій и Генадій Велешскій като изявители на Божіитѣ сѣдове, като священноначальници, които *имѣтъ власть да вързоватъ и развързоватъ*. (Мат. 18, 18). Тържественно съ писменно дѣяніе въ Омиѣнѣхъ недѣльѣ на настоящата година обявиха незаконностѣтъ на тѣя изверженія отлученія и проклятїи и заповѣдахъ на благочестивыя Българскій народъ да ги счита за ничто, както да не сѣ были.

И тъй това църковно наказаніе не може да ся приложи върху нашитѣ старци, а напротивъ, спорѣтъ приведенитѣ доказательства пада върху главѣтъ на гръцкыя патріархъ и върху неговия Синодъ и върху другитѣ бывши испадяжлы Цариградскы Патріарси и владыци, които дързнахъ и върху оныя които бы послѣ дързнали да ги подпишатъ. Въ дополненіе на горнитѣ доказательства че гръцкыя патріархъ, неговия Синодъ и соподписавшитѣ беззаконното дѣяніе като беззаконны сѣди сѣ достойны за осужденіе отъ святитѣ вселенскы Сѣборы привождамы слѣдующаго правило на 7-й Вселенскій Сѣборъ, който казова както слѣдова: “опрѣдѣляемы: чтото никакъ да не умышлява (нѣкой) епископъ отъ низка корысть да употребява въ прѣдлогъ (поводъ зима отъ) мнимы грѣхове, да иска злато или сребро или друго нѣчто отъ подчиненнитѣ епископы (както гръцк. Патріаршія отъ старцитѣ да ѣ оставатъ нѣколко епархіи и да ѣ опрѣдѣлятъ единъ малкъ данѣкъ да ѣ дава народѣтъ) или клирици или монаси. За что апостолѣтъ казова: “неправеднитѣ царство Божіе не ще наслѣдаты (1 Кор. 6, 9), и още: не трѣба дѣцата да печелѣтъ имѣніе за родителитѣ, а родителитѣ за дѣцата (2 Кор. 12, 14). Заради това, ако ся забѣлѣжи, че нѣкой поради истязаніе, злато или друго нѣчто (подъ

което разбере сичко, което се отnosi до нашето онеправданіе) или по своя нѣкоя страсть, забранява служеніето и афоресова нѣкого отъ своитѣ клирици или заключава честный храмъ (както това направихъ много владыци по България и въ послѣдно врѣме единичкѣтъ народнѣ църкви въ Цариградъ сама грѣц. Патріаршія затвори като подѣйстви-ва чрѣзъ Правителството, да спрѣ и священниците отъ служеніето) за да не бива въ него Божія служба, такъвъ, като устремлява своето неистовство и върху безчувствененный прѣдмѣтъ на истиннѣ е безчувствененъ: и трѣба да се подвържи на сѣщото, на което подвъргналъ другыго и ще се обърне неговата болѣзнь върху неговѣтъ главѣ, защото е прѣстъпникъ на Божіята заповѣдь и на аностолскытъ постановленія. Защото заповѣдова и Петъръ верховный апостолъ: Пасите което е у васъ Божіето стадо, като го посѣщавате не съ нуждѣ, но съ воля и по Бога: нито съ неправедны прибитки, но усердно: нито като да собладавате причта, но образы бивайте на стадото: и когато се яви пастыреначаликѣтъ ще пріемете неувладѣмый вѣнецъ на славата.

XV.

*При такво незаконно изверженіе, отлученіе и прокля-
няваніе благодатта на архіерейството унищо-
жаваха ли се въ лицата върху които тѣ сѣ
произнесени?*

Прѣди да докажемъ догматически, че благодатта на архіерейството не се унищожава въ лицата, върху които беззаконно сѣ произнесоватъ тѣ, нека се спрѣмъ малко върху здравый разумъ по този прѣдмѣтъ като се попытамы: благодатта Христова зависи ли отъ чловѣческата воля? Ако прѣдположимъ, че зависи, тогива чловѣцитѣ се кръщаватъ, миропомазватъ, исповѣдоватъ, причащаватъ по волята на священнослужителя, а понеже чловѣческата во-

ля като не свята, не съвършенна, е измѣнлива, непостоянна, то и освященіето, което ся получава въ таинството послѣдова измѣненіето на съвършителя. Като е тъй и благодатта, които сж приели нашитѣ Старци прѣзъ гръцкитѣ владыци, отъ Патріаршіята понеже днесъ сж сърдиты на нѣ, понеже тѣхното благоволеніе къмъ насъ ся е измѣнило, благодатта ся дига отъ тѣхъ. Но това заключеніе е противохристіанско, безбожническо и самата гръцка Патріаршія и най годѣшитѣ фанатици гръци противъ насъ не вѣровамы да сж согласны съ нето.

Вопросътъ ся рѣшава удовлетворително отъ ученіето за таинствата въ отношеніе къмъ този прѣдметъ. Постоянното догматическо ученіе на Православната Църква е било и е въ че Христовата Църква подъ таинства ся разумѣватъ богоучреденнитѣ священнодѣйствія въ които прѣзъ видимы или на чувствата подлежащи знакове сообщава ся на чловѣцитѣ невидима спасителна или благодатна сила Божія или иначе благодатта на Святаго Духа (Догм. Бог. Ант. § 277). При таинството на рѣкоположеніето Духъ Святый невидимо освящава рѣкополагаемия, но Той иска, чтото това да става при посрѣдство на чловѣци (владыци, които сж получили законно рѣкоположеніе) съ възлєженіе на рѣцѣтъ (Дѣян. 14, 2, 3. 29. 1 Тим. 4, 5. 5. 22. 4, 14. 2 Тим. 1, 6). Спорѣтъ това откровенно ученіе рѣкоположеніето, както и другитѣ таинства, казова Св. Іоаннъ Златоустъ, *извършава самъ Богъ*, а не священнослужителъ. Возлагася рѣка врѣхъ чловѣка, *но съвършава самъ Богъ*. Съ други думы сжщото казва и св. Игнатій Богоносецъ, че назначеннитѣ по опрѣдленіето на Исуса Христа ся утвърждавагъ по неговата воля отъ Неговия Духъ Святый въ священныя санъ. Святый Амросій:— Епископа посвящава въ чинъ, а Богъ усвоява достоинството (*De dignit. Sacerd. c. 5*). Недостойния съвършитель на таинството не прѣпѣтствува на благодатта на Св. Духа да явява въ него силѣтъ си както и недостойно приѣмлющия не унищожавя тѣзи силѣ. Както свѣтлината на слънцето, учи Блаженный Августинъ, не губи чистотѣтъ

си за това, че пада връхъ калѣжъ и други нечисти мѣста, тѣй и таинството не губи спасителнѣтъ си силъ за това, че ся съвършава отъ недостойни пастыри (*Фракт. Волг. Іох. ханг.*). Слѣдователно за да бѣде дѣйствително рѣкоположеніето иска ся правиленъ образъ на съвършеніето, законно лице, което съвършава таинството и другытъ необходими принадлежности: возложеніе на рѣцѣтъ връхъ поставляемыя и молитва, а отъ приѣмлющия рѣкоположеніето иска ся да има вѣръ и нужнѣ готовность и способность за да приѣме благодатѣтъ, която ся сообщава прѣзъ таинството (*Догм. Бог. Фил. 248*). Благодатѣта едначъ сообщена обитавана въ душата на рѣкоположенія (*1 Тим. 4, 14. 2 Тим. 1, 6*).

И тѣй Божіята благодать не зависи отъ чловѣческата, тя ся съобщава независимо отъ волята на Съвършителя, но за да ся сообщи иска ся само той да бѣде тука необходимо каноническо орѣдіе, орѣдіе на Духа Святаго а отъ приѣмлющия рѣкоположеніето, ся иска вѣра, готовность и способность да служи. Ще рече, че сообщеніето на благодатѣта тука, ся обусловлюва повече отъ волята на приѣмающия ѿ. Както при рѣкоположеніето независеше сообщеніето на благодатѣта на Святаго Духа отъ чловѣческата воля т. е. отъ рѣкополагающія, тѣй тя зависи отъ нея и подиръ рѣкоположеніето когато той — съвършительтъ, бы поискалъ да ѿ уничтожи въ лицето на което ся е сообщила правилно и което не е изгубило нито разположеніето да ѿ има, нито готовностьтъ да служи, нито пакъ е станало неспособно за нея. Чловѣкѣтъ — владыката иска на примѣръ да уничтожи или да дигне отъ вѣкой священникъ благодатѣтъ на Св. Духа, тя не ся дига, не ся уничтожава, ако това лице не е изгубило трѣбуемото отъ него условіе за да ѿ има. Това особенно не може да бѣде когато священноначальникѣтъ отъ ярость или ненависть обявлява уничтоженнѣ священническѣтъ благодать, защото както видохмы по-горѣ спорѣдъ Св. Діонисія Божіята воля не ся соглашава съ чловѣческата, когато тя, зависи или не ся

сообразява и недѣйствиува согласно съ първата. Человѣческыѣ сѣдове и рѣшенія само тогива сѣ дѣйствителны и свѣты, когато сѣ сообразны съ Божія законъ — съсъ Христіанската любовь. Божіята благодать не става подиграло на челоуѣческыѣ страсти. Както самъ Богъ ѣхъ сообщава, при правилното извършваніе на таинството, на достойныя, тѣй самъ Той ѣхъ и дига послѣ отъ недостойныя.

За да не бы ся унижавала Божіята благодать на священството и на тритѣ степени въ подобны случаи. Св. Отци сѣхъ опрѣдѣлили правила, които изискуватъ вѣрме, безпристрастіе и съборы за да открьѣтъ виновстыѣхъ или невинностыѣхъ на обвиняемыѣхъ лица. Гръцката Патріаршія спорѣдъ тѣхъ правила не постѣпи когато провозгласи изверженіята, отлученіята и проклятіиѣхъ, зачтото внѣтренно бѣше увѣрена, че нѣма законны основанія до стори това нечестиво дѣло, че нашитѣ старци не само не сѣхъ стѣрили нѣкоѣхъ погрѣшкѣхъ прогивъ архіерейскыя санъ, не сѣхъ изгубили нито вѣрѣтѣхъ, нито способностыѣхъ нито разположеніето да служатъ, но даже сѣхъ зели на себе трудното дѣло да нарѣждатъ Българскыѣ Православныѣ Църквы, коѣхъто тя, гръцката Патріаршія, бѣше ѣхъ докарала въ плачевно разстройство,—а това тя направи просто отъ ярость, отъ лично мщеніе къмъ Свѣтыитѣ наши владыци и къмъ Българскыя народъ както и отъ политическа цѣль и за угожденіе на страститѣхъ на гръцкыя народъ и на испѣденыитѣхъ гръцкы владыци отъ България.

И тѣй понеже гръцката Патріаршія не ся води и въ това отношеніе отъ волята Божія, отъ Божія законъ, а отъ своитѣ страсти, отъ които Божіята воля и законъ не ся води, нейныя сѣдѣхъ като не е согласенъ съ Божія сѣдѣхъ, и понеже нашитѣ старци не сѣхъ постѣпили противъ Божіята воля, а сѣхъ защищавали правдыѣхъ и истинѣхъ, за това Богъ не уничтожава благодатьѣхъ на архіерейството въ нашитѣ старци, тя пребывава въ тѣхныѣ души отъ като имъ ся е общила при рѣкоположеніето ако и беззаконно да сѣхъ произнесены върху имъ реченыитѣхъ изверженія отлученія и проклятіи. Да! нашитѣ Старци сѣхъ дѣйствителны канонически

архіереи, и законны пріемници на св. Апостоли. За това каквото и да иска гръцката Патріаршія правила да приложи върху тѣхъ не ще да иматъ никаквъ силъ на този за тѣхъ нито за народа понеже сама тя вече подлежи на църковенъ съдъ за този беззаконенъ нейнъ постѣпкъ и даже сама себе вече е осъдила на изверженіе, отлученіе и проклятіе.

XIII.

Главната причина на заслѣпленіето на гръцката Патріаршія.

И самыя простъ разумъ лесно разбира, че притязаніята на гръцката Патріаршія както и нейнѣтъ постѣпки относительно къмъ нашитѣ Старци и народа ни сѣ противны на правдата и истината. Но както нѣма явленіе безъ причина, така и това заслѣпленіе на гръцката Патріаршія трѣба да има своѣхъ причинѣ. За да намѣримъ тѣзи причинѣ трѣба да върлимъ единъ краткъ погледъ върху исторіѣта на гръцкия народъ. Като възлезимъ въ Христіанскитѣ врѣмена ний намирамы въ Европейскитѣ брегове на юговостокъ единъ малкъ, но доволно напредналъ народъ прѣдъ другитѣ. То е гръцкия. И той както всичкитѣ други отпървомъ былъ бездоменъ, живѣлъ по пощеритѣ отъ дѣто и получилъ названіето си *мирмидонесъ* зачтото като мравкитѣ въ тѣхъ живѣлъ. Тамъ дѣто брѣговетѣ на близко ся прѣсичатъ съ малки рѣкове и има на близо имъ острове и други цѣлизни (материци) съобщеніето по-лесно и по-бързо става както и обикнѣтъ на мислитѣ и познаніята. Това географическо положеніе за Гръція было много важно въ онова врѣме, когато е нѣмало телеграфы, шосета, желѣзны пѣтища и параходы. Тя като морска страна въ него врѣме имала часты сношенія въ мало-азійскитѣ брѣгове съ Финикія и Египетъ и даже съ Аравія. Изъ Египетъ ся прѣсѣлили тука нѣколко колонны съ прѣдводители учены хора, каквото сѣ были Ке-

кропсъ, Кадмъ и други които и писменносттах донесли въ Гръційъ. Това сближеніе на Египетъ съ Гръція сближило и гръцкѣхъ религіѣхъ съ Египетската и отъ тука ся далъ поводъ къмъ философствованіе. За това когато другитъ народы още спяхъ въ мрака на невѣжеството, тамъ ся появили вече учены мъже, философы, риторы и училища, които обаче въ сѣхното врѣме вдѣхнали на народа гордость и прѣзрѣніе къмъ другитъ народы толкозъ чтото гръцитъ зели да казовать : *посъ ми и Еллинъ варваросъ* — сѣкы който не е гркъ е варваринъ (необразованъ, дивъ). Тѣзи надменность зели сосъ себе си и гръцкитъ прѣсѣленія, които тогива ставашъ въ Крамъ, по край западнитъ брѣгове на Черноето и Бѣло морета, дѣто и до днесъ тукъ-тамъ по оныя мѣста ся намиратъ гръци. Тѣхъ прѣсѣленія много бы развили могуществомъ на гръцкыя народъ, но Македонското царство спрѣло бѣше напреднованіето му. Александръ Великий отъ като покори на себѣ Гръційъ много гръци сосъ себе си зель былъ въ Египетъ, дѣто при неговытъ прѣмници языка и образованіето си распространихъ. Въ Александрія ся стекавали тогива всичкитъ учены. Тука была знаменитата книгохранителница, отъ тука сѣ излизали почти всичкитъ тогивашны учены и тѣ ся разпрѣскали по тогивашныя извѣстенъ свѣтъ. Всичкыя почти образованъ класъ по оныя мѣста изучавалъ и говорилъ гръцкыя языкъ и самытъ даже Евреи были отличны Еллинисты, за това глѣдамы много учены отъ друга народность въ него врѣме да списовать на този языкъ както напри-мѣръ ученыя Евреинъ Филонъ, Іосифъ Флавій и други. По тази причина и святыитъ Евангелисты осьвѣнь Матеей, и Апостолытъ, Евреи родомъ, священнытъ си книги написашъ на този языкъ. Всичко това учено богатство разработено не отъ гръци на гръцкы языкъ, както глѣдамы и въ Христіанскытъ врѣмена отъ много отци и други, не отъ гръцка народность, да ни сѣ оставили много сочиненія, които гръцитъ сѣ считали и до днесъ даже ги считать за свой имотъ. Гръція послѣ падна въ Римското иго, но и сега пакъ гръцкото образование не ся изгубило. Въ Аѳинъ ходили да ся учать

и отъ самия Римъ, и много Римляне тогава еписовали на гръцкия языкъ. За това сравнително съ гръцкото образованіе и гръцката гордостъ и прѣзрѣніе къмъ другитъ народы напръдновали. Въ такво положеніе ги завари и Христیانството. Когато Константинъ Великий прѣнесе прѣстола си въ Византіѣ тука намѣриль много Христіане отъ гръцка народность, а понеже въ Римъ твърдѣ малко Христіане бѣхъ станали отъ высшій него врѣме класъ, който винаги повече вліяніе има на правителственнѣ работы, твърдѣ малко послѣдовали императора въ неговѣтъ столицѣ, и понеже той въ правителственнѣ работы много повече прѣдпочиташе христіанетѣ, за това тука въ Цариградъ повече гръци духовны и міряне были забыколили прѣстола му, които глѣдамы послѣ твърдѣ голѣмъ роль да играйтъ и въ църковнѣ и гражданскы работы и постепенно до толкозъ да ся усиляватъ чтото да завладѣйтъ даже и самия прѣстолъ. Латинската народность тука напротивъ отъ день на день ся умалывала и въ послѣдно врѣме почти была изгубила тука политическото си вліяніе, но при всичко това не могла да глѣда прѣдъ себе си да ся возвеличава единъ народецъ съ нейныя потъ, да зима въ ржцѣтъ си управленіето на държавата, който го считалъ за свой подданный. Но ако въ новъй Римъ Италіанцитѣ были изгубили първенството въ гражданскѣ работы, за това пакъ въ старъй Римъ и во всичкы христіанскы міръ спорѣтъ църковнѣ правила тѣ имахъ първенство, за това тѣ задумали чрезъ свойа въ Римъ Епископъ, чрезъ вліяніето въ църковнѣ работы да въздигнатъ древныя Римъ сосъ всичката му древна слава. Отъ тука ся поражда соперничество между двата Рима: кой кого да надвѣе въ прѣвозмаганіето, а понеже и двата чрѣзъ политическѣ силѣ не можехъ вече това да достигнатъ, то работили чрѣзъ духовнѣ си началници това да сполучатъ. Ето по коя причина напытъ измыслиувать новы ученія, а Цариградскыя патріархъ, като не могъ това да направи за държимъ отъ Православното ученіе, кичался сосъ титлы: „Вселенскый, Божественно святѣйшество,“ за да праватъ

впечатлѣніе на проститѣ народы, които ся намирали тогива подѣ вліяніето на този или онзи Римъ. Послѣднитѣ титлы, особено първата, гръцката надменна глава буквално разбира: т. е. че гръцкия патріархъ дѣйствително има власть надѣ всичкѣтъ вселеннѣ, за това и си позволи въ послѣдно врѣме да унищожи самостоятелността на Българската Църква, а въ наше сега врѣме да извърши онѣя беззаконны дѣла върху нашитѣ старци безѣ да попыта истиннѣтъ Вселенскѣ Църкви като другъ папа. Мимоходомъ нека напомнимъ, че отѣ това взаимно соперничество не малко е прѣтерпѣла и нашата Църква въ онова врѣме, защото и двѣтъ страни ся надваровали: Коя по-скоро да ѣхъ задържи за себе, и че това соперничество пакѣ отѣ друга страна стана причина да ся развѣе и утвърди нашата книжевность и самостоятелность на Църквата ни. Както и да е гръцитѣ останахъ владѣтели както на царскыя така и на църковныя Оронъ въ Византійската Държава и отѣ тогива ся сложило у тѣхъ убѣжденіе вече, че сѣ законны наслѣдници и на двата ерона. Гордостѣта имѣ слѣдователно още повече ся увеличавала до толкозѣ чтото обѣщавала имѣ да бѣдѣтъ міродържители. Но частитѣ наобѣгы опустошенія на Атила, Крума, Симеона Великаго и изобщо на Българското Царство до толкозѣ разслабили тази мнимо-гръцкѣ държавѣ, чтото доволно было най-сѣтнѣ да ся яватѣ прѣдѣ стѣнитѣ на Цариградѣ Османскытъ ордѣя за да ся строполеса този разклатенъ колосъ. Мнимонаслѣдницитѣ на тази паднала държава не могли и още не могатѣ да забравятѣ, че единственната вънкашна причина на тѣхного паданіе сѣ Българитѣ, за това отѣ сега най-велико прѣзрѣніе и ненависть ся сложи въ главитѣ и въ сърдцата на гръцитѣ къмъ Българитѣ безѣ да разберѣтъ че ничто на този свѣтъ не става безѣ Божій Промыслъ.

Подиръ паденіето на тая държава у гръцитѣ ся образова една мечта наречена велика идея за въздигнуваніето на държавата. При тѣя мысли трѣбаше да ся погрижатѣ за срѣдства и за отстраненіе на причинитѣ, които содѣйству-

вахъ на паденіето. Колкото за Българитѣ придумали чрѣзъ интригы да унищожатъ самостоятелността на Църквата имъ и тъй да могатъ отъ една страна да се обогатяватъ съ съпары и вліаніе, а отъ друга да увеличаватъ народа си съ погрѣшваніето на Българитѣ. Задуманното изпълнили когато патриархъ Митрофанъ третій търновскитѣ Патриаршии въ 15-то, а Самуилъ въ 1766—1767 Ипекскитѣ и Охридскитѣ унищожили. Цѣльта спорѣдъ моето мнѣніе лесно можеше да се достигне ако дѣйцятѣ бѣхъ хора съ политически и практически умъ, ако бѣхъ високообразованны, безпристрастни и высоконравствени. Но гръцкото духовенство което бѣше зело на себе осмѣстленіето на тая цѣль, за сожаденіе на гръцитѣ, бѣхъ челоѣци совсѣмъ съ противоположны качества. Осѣмъ това народната гордость, прѣзрѣніе и ненавистъ къмъ насъ и въ духовенството до толко се воплотило, чѣто отъ голѣмото си заслѣпленіе и при самыя свѣтъ на Евангеліето явны признаци показовало че то счита Българитѣ за най непотрѣбенъ и ничтоженъ и варварскы народъ. Гръцкитѣ владыци бѣхъ увѣрени че невѣжитѣ Българи ничто не могатъ направи противъ тѣхъ за това и насилствата отъ день на день увеличавахъ и Българскыя народъ ся виждаше да ся намира въ края на живота си. Но благодареніе на невѣжеството, на безнравственността и на нечуенитѣ насилства на гръцкитѣ деспоты разбудихъ отъ дълбокъ сънъ и докарахъ да дойде въ сознаніе Българскыя народъ, че необходимо е да изгони изъ себе си тия натурници и мѣчители свои. Българитѣ при голѣмы жертвы, благодареніе на просвѣтенныя и правдолюбивыя ни Господаръ Султанъ Абдулъ Азисъ сполучихъ и съ това смажихъ заносчивостта на гръцката гордость, разтурихъ за всегда и на цѣль свѣтъ изевихъ гръцкитѣ мечтѣ нареченѣ великѣ идеѣ като сполучихъ църковнитѣ си правдини, като възтържествова Българската правда, а гръцката кривда явна стана. Осѣмъ това Българитѣ съ своята сполука отворихъ очитѣ и на каргманлитѣ и на Арнаутитѣ да искатъ самостоятелнѣ Църкви.

Ето зашто гръцката Патріаршія и гръцитѣ заслѣпени двесѣ отъ ядосованіе скърбѣ и негодованіе кѣмъ насѣ гото-вы сѣ ако е възможно съ една капка вода да ны одаватѣ, горы и планины да строполесатѣ надѣ главѣтѣ ни за да ся уничтожитѣ, да ся невидимѣ отъ този свѣтъ. Ето зашто тѣ въ лидето на Патріарха и синода си испуснахѣ изперженія, отлученія и проклятїи върху старцитѣ и народа ни, а въ тѣя дни вече сѣ заговорили тѣхнитѣ вѣстници за да провозгласатѣ схизмѣ, простородїето гръцко надѣхаватѣ съ фанатизмѣ кѣмъ Българитѣ като кѣмъ схизматици за да върлѣтъ прахѣ въ очитѣ на дипломатическыя свѣтъ за да не види и да не разбере что ся крѣе задѣ всичко това . . .

XIV.

Заключеніе и прѣдзначенїето на Българскыя народѣ.

Много прискорбно е да разкрыва чловѣкъ беззаконїя на една Църква, която толкозѣ много е заслужила на Христїанството и на православната Църква, много соблазнително е за религіозното чувство да показовамы таквы нечужены злоупотребленїя у служителитѣ христовы. И ный стѣзнаваемы ся, при сѣко разсѣжденїе на настоящїя си трудець не малко скърбѣ осѣщахмы въ сѣрдцето си при мыслѣта: каквы трѣба да бѣдѣтъ Христовытѣ Пастыри и каквы гы виждамы днесѣ. Като си наумишь даже, че у тѣя хора нѣма нито Христїанскѣ вѣрѣ, нито чловѣщинѣ за това не малко соблазнѣ ще ся развїе въ тебѣ читателю. Но нека да не ся смущаваемы, да не дождамы въ неприятны заключенїя. Чловѣкъ трѣба да бѣде великодушень, да знае, че чловѣкъ като слабѣ лесно пада, помрачавася отъ страсти и отъ различни обстоятелства неосѣтно. Той ся намира въ борба между трѣбованїята на плѣтѣта и трѣбованїята на вѣрата. Свѣтлината на Евангелїето е чиста несравнисно повече отъ златото и слѣнцето, а воспрїимчивостѣта и правственното

разположеніе на челоѣка къмъ нея е непостоянно. Той става Христіанинъ колкото има воспріимчивость и нравствен-но разположеніе къмъ тази свѣтлина, и колкото той е усвоилъ и осъществилъ въ живота си Евангелскитъ истини. Отъ тази точка трѣба да глѣдамы и на сѣко высокопоставено лице както напрімѣръ на днешнитъ управители на Цариградската грѣцка Църква, които още не сѣ съ избавили отъ языческыя духъ на бащитъ имъ, и въ сѣщото врѣме трѣба да имамы философско търпѣніе, та поради тѣхъ да не сѣ истудява въ насъ религіозното чувство къмъ святата Христова Вѣра, която не сѣ осквернява отъ недостойнитъ священнослужители както и отъ лошавитъ Христіане, както слънцето не сѣ осквернява ако и да прѣминува нечисты мѣста. Христіанството не изведнажъ, а постепенно сѣ осъществява както во всичкого челоѣчество така и въ отдѣлны личности. Оныя мѣжъе, които напълно сѣ го осъществили въ живота си, които слѣдователно сѣ застанали выше надъ челоѣческитъ увлеченія и страсти наричамы святыи. Ето тыя святыи мѣжъе сѣ составлявали вселенскитъ и помѣстны съборы и воодушевляемы отъ Христіанската любеѣвъ и отъ Духа Святаго рѣководимы оставихъ ни толкозъ добры правила за управленіе на Църквата, за Христіанската нравственность и ученіе. Тѣхнитъ правила сѣ Божественны, и като таквы тѣ сѣ имали прѣдъ очи да икономисатъ и врѣменны нужды, които тогива сѣ появлянали и впрѣтъ или и сѣкогашъ могли да сѣ появляватъ въ челоѣщината. Ако грѣцката патріаршія бѣше сѣ водила отъ духа на св. Отци, отъ духа и цѣльта на правилата, тоне само въ буквальный но и въ внѣтренны смыслъ и щѣше намѣри Българскыя въпросъ противенъ на тыя правила, не щѣше да впада въ недопростены заблужденія. Главната цѣль на църк. правила е да сѣ пази църковны миръ, Христіанската нравственность и Православіето. Когато за достиженіе на тая цѣль е нужно нѣкое, по видимому, измѣненіе на нѣкои правила, които сѣ отнасятъ до измѣняемостта на географическы границы, и вънкашны привилегіи, не трѣба да сѣ задуаваме да прии-

жемъ това прѣиначеніе сосъ църковно впрочемъ рѣшеніе безъ забава. Но гръцката Патріаршія църковныѣ правила употреблява само за доказованіе че нейната кривда е правда. Да, за гръцитѣ сѣко прѣтълкованіе на правилата е възможно когато ся достига великата идея и когато това прѣтълкованіе угождава на страститѣ имъ. Гръцитѣ види ся си позволяватъ това зачото женихътъ, мнимовселенскыя патріархъ е сосъ тѣхъ . . . И ный Българытѣ съ простодушіето си то козъ врѣме сѣдохмы да ги слушаемы да ни баѣжтъ со своитѣ софизмы при рѣшеніето на въпроса, додѣ най сѣтнѣ и най простытѣ наши селяне разбрахъ, че нашитѣ желанія не сж противны нито на Евангеліето нито на църковныѣ правила, а сж противны само на гръцката велика идея и на корыстолюбіето на фенерскытѣ Отци, и че когато гръцитѣ казоватъ велика Христова Църква трѣба да разбирамы подъ тѣя имена гр. народъ и гръцкы интересы и ничто повече, и даже до такво нечестіе достигнахъ чтото Православіето на вселенската Църква да отождествяватъ съ Еленизма, който Св. отци считахъ тождественъ съ идолопоклонство, за това и сж го изгонили отъ църковныя языкъ.

За това, като ся възстановява сега нашата Църква противъ волята на гр. Патріаршія, открыва ся на насъ Българытѣ такъ задаткъ отъ Божія промыслъ въ този мѣръ, който трѣба да ся стараемъ да изпълнимъ толкозъ по-точно, колкото повече противникътъ отсрѣща не прѣстава да пуща върху насъ стрѣли на разнovidны клѣвети и козны. Ный Българытѣ ималы священнѣ длѣжностъ да запазимъ въ точность всичко, что ни сж оставили свѣтитѣ Отци, да запазимъ Православіето, та съ това да докажемъ на непримиримыѣ наши врагове, че както противъ тѣхното отвратително желаніе, въ границитѣ на отечественныѣ правила, на правдата и истината основаны искахмы възстановленіето на Църквата ни, тѣй врѣхъ сжщитѣ начала основаны ще запазимъ Православіето у себе си, и ще го запазимъ като очитѣ си въ честь и славъ на всеобщата Вселенскѣ Църква и за примѣръ и изобличеніе на гръцитѣ, които направихъ ца-

риградскѣтъ пристанище на корыстолюбіе и свѣтовны видове. Трѣба да сме увѣрени ный Българитѣ, че великѣ заслугѣ ще принесемъ на Православната Църква, на цѣло челоувѣчество, като покажемъ че Православіето е единственния корабъ въ който ся спасаватъ народитѣ, е въра която не нарушава народитѣтъ личностъ, а ѣ въздига не во вѣдѣ на други народы. Да докажемъ, че Православната Църква запазва свободѣтъ и равенството на народитѣ, че е въра, която правилно въздига и развива съзнаніето на народната личностъ на народитѣ и ги ввожда въ согласіе. Да! Българскыя народъ наистинѣ отъ Божія промыслъ е призванъ да поправи теченіето на църковната исторія, сосѣ живота си да омые пятното, което направи грѣцкото духовенство и народъ да падне връхъ свѣтѣтъ одѣждѣ на Христовата невѣста—Църква прѣдъ другитѣ иновѣрны народы; да поправи еднѣ великѣ погрѣшкѣ която докачаше Христіанскѣтъ свобода и равенство на народитѣ въ Църквата—погрѣшкѣ, която отождествяваше и ограничаваше вселенскѣтъ Църквѣ съ едитѣ народъ за вещественны неговы интересы. Това е прѣдназначеніето на Българскыя народъ отъ Бога въ този мѣръ. За това дължны сме отъ една страна да избѣгнуваме отъ оныѣ злоупотрѣбленія, които имахъ грѣцкытъ владыци и народъ, а отъ друга да стоимъ будны противъ сѣко докаченіе на Православіето отъ дѣто и да е. Въ противенъ случай, не дай Боже, ще потвърдимъ грѣцкытъ увѣренія, прѣдъ другитѣ Църквы, че това направихмы не отъ любовь къмъ Православіето и не за да отбѣгнемъ отъ злоупотрѣбленіята, и тогива вмѣсто да соединимъ и запазимъ народа ще го раздѣлимъ на противоположны части, — което Богъ да до непусне—които вече трудно е да ся соединѣтъ. Тогива, не дай Боже, ще ся накажемъ прѣдъ просвѣтенитѣ народы и прѣдъ Правителството ни, които тѣ много ни сочувствуватъ, недостойны, вѣтрены. Всичко ще се достигне съ Божія помощъ, когато имамы миръ, согласіе и единомудріе, а най повече да увеличаваме искреннѣтъ приверженность къмъ Прѣстола на Негово Император-

ско Величество, Просвѣщенныя и благодѣлныя ни Господарь Султанъ Абдуль Азисъ, единственныя виновникъ на нашето избавленіе отъ грѣхитѣ, името на когото за това во вѣки вѣковъ достодожно и съ благодареніе ще ся въспоминава и слави у признателныя нашъ Българскый народъ!

XV.

ЗА ПРОВЪЗГЛАСЕНАТА СХИЗМА.

Наконецъ при свършваніето на настоящія си трудъ извѣстими ся, че събранныя въ Фенеръ съборъ дързна да провъзгласи схизмъ върху Православното Българско духовенство и върху Българскыя народъ. Подиръ много частны прѣпирны между себе членовеѣ на това съборище първоу си засѣданіе държа на 29 Августъ на настоящата година, въ онзи сирѣчь день когато съ постъ и молитва Правосл. наша Църква въспоминава заклението на Праведника Іоанна Кръстителя, а на 14 Септемврія въ дена когато ся чете Евангеліето на Спасителевыѣ страсти подписахъ нечестивыя си актъ, също тѣй както беззаконныѣ сѣдиі рѣшихъ да распиятъ Іисуса Христа, като нарочно да сж зели примѣръ първыѣ отъ послѣдныѣ при чтеніето на Евангеліето въ този день. Достозамѣтелни сж слѣдователно днитѣ на званичното начинаіе и свършваніе на дѣлата на това съборище. Да! тѣя дни показоватъ че беззаконныѣ наши сѣдиі заклахъ правдыѣ и пакъ распахъ истинатыѣ. Правдата и истината обаче живѣхъ, и ако сж умрѣли, то тѣ сж умрѣли само въ свѣстѣта и сърдцата на неправедныѣ наши сѣдиі. Казованы неправедны, зачтото тѣ съставихъ неканоническо съборище. Подсѣдимыѣ станахъ сѣдиі на даваджитѣ—Българитѣ. За да е праведенъ и каноническы единъ съборъ трѣба въ него да не засѣдава нито единъ отъ тяжущитѣ ся, а двѣѣ противоположны страны да ся прѣдставатъ на испытъ прѣдъ Съборъ, състоящъ отъ чловѣци,

които сж безпристрастны и на които интересът е да възтържествува правдата и истината. Между тѣмъ съставътъ на реченното съборище исключительно бѣше отъ гръцкы владыци и отъ таквы, които бѣхж испѣдени изъ България и отъ патріарсы, които сж извърлени отъ патріаршескыя прѣстолъ като недостойны и съ Българытъ сж ся караи по въпроса ни. Освѣнь това въ това съборище сж засѣдавали и титулярны владыци, които нѣмжтъ прѣдставителенъ характеръ. Александрійскыя Патріархъ тоже не е могълъ да бѣде безпристрастенъ, зачото и той когато бѣше Цариградскы патріархъ ималъ е работж съ Българытъ по въпроса. Както и да е. Трѣбаше поне за очи да повыка този съборъ нашитѣ Старци прѣдъ себе, да ги испита, сжди и осжди ако бы не ся покаяли за приписанитѣ тѣмъ отъ него погрѣшкы. Но не ги повыкахж зачото невинностьж на нашитѣ Старци и самытъ тѣхны врагове внутренно съзнавать. Впрочемъ ако реченното съборище бѣше ги повыкало съ приличнытъ обычаи въ таквы случаи, тѣ като си съзнавать невинностьж безъ сѣко съмнѣніе щѣхж да му ся отговорѣтъ со съ думытъ на Св. Іоанна Златоустаго, които Той стѣлпъ на Православіето каза на испратенитѣ до него за да го повыкатъ да иде на събора, който бѣше ся собралъ въ едно прѣдмѣстіе на Цариградъ за да го сжди, така : *не считамы себе си достойны за осжзденіе, зачото сж щитъ епископы, които ны выкатъ сж явны илии врагове и сжди. Отъ сжда не бѣгамы, само тогива обаче, когато извадите отъ рѣда на сждитъ и обвинителитъ наши* (Гл. гръц. Кормч.). Въ този случай ся очековаше по безпристрастны да бѣдѣтъ : Іерусалимскыя и Антиохійскыя Патріарсы и Кипрскыя архіепископъ, но отъ тѣхъ само първыя неподписа, а другытъ като слѣпы гръци не могахж до край да противостоѣтъ на насилствата, които имъ направи Цариградскыя патріархъ со съ гръцкытъ въ Цариградъ паликарета, и вѣстникарытъ. Впрочемъ, понеже както е извѣстно антиохійската Църква е арапска и владыцитѣ повечето сж арапы, за това тѣ прѣди още да ся подпише *опрьдѣ-*

леніето на схизмата бѣхъ ся изяразили писмено до антиохійскыя патріархъ, че не сѣ согласны да ся обвинятъ въ нѣщо противъ вѣрата. Патріархътъ обаче като грѣкъ увлече ся и подписа, но подиръ и подписаніето тутакси оныя истинны архипастыри на Църквата, която быде основана отъ Ап. Петра, ся протестовахъ противъ подписваніето на патріарха си като увѣрять, че Българьтъ не сѣ заслужили това постыдно име. Всичкытъ вселенскы и помѣстны Сѣборы когато сѣ имали прѣдъ очи да разглѣдять нѣкожъ ересь или схизмъ вынагы испытывали причинителтъ на кривото ученіе, — най-учтиво и отеческы сѣгы увѣщавали да ся откажатъ отъ заблужденіето си, и когато вече сѣ упорство остановали въ мнѣніята си, тогивагы провозгласявали за таквы. Понеже реченното сѣборище не постѣпи тѣй съ насъ, то сѣ това показа че освѣнъ дѣто не е каноническы по даже че е разбойническы както онзи въ Ефесъ подъ прѣдѣдательството на Діоскора. Схизмата, коіжто провозгласи сѣборището, сама по себе за Българьтъ сѣвсѣмъ нѣма си мѣстото, тя прилича на грѣцитъ, както ще видимъ, зачтото быде провозгласена отъ тыя наши противници сѣ единственното намѣреніе да раздѣлѣтъ народа ни на противоположны партіи и да го тури въ едно трудно положеніе въ отношеніе къмъ правителството и къмъ другытъ православны Църквы, които не рачихъ да земжъ участіе въ това разбойническо сѣборище. Тая цѣль во врѣдъ на народа ни не ся роди тутакси въ главытъ на това сѣборище, тя ся диктова нему отъ всичкытъ грѣци — глупавы патріоты. Това ся подтвърждава отъ слѣдующытъ фактове. Единъ грѣцкы календаръ, напечатанъ въ Аѳина прѣзъ 1871 за 1872 година забѣлжово, че на 14 Септемврія прѣзъ 1872 ще бѣде вѣроисповѣдна схизма. Ще рече, че атинскытъ дипломаты отдавна рѣшили да принудатъ бывшето сѣборище за да провозгласятъ Българьтъ схизматици. Съ тая цѣль и быде испратенъ изъ Еллада въ Цариградъ по това врѣме и сирскыя Митрополитъ Г-нъ Александръ Ликуръгъ, *) който и другъ пѣтъ

*) Н. Прѣосв. е родомъ отъ островъ Само, учился е въ Нѣм-

бѣше дохождѣлъ тука натоваренъ безъ сѣко стѣнѣніе, съ порученіе да насърчава патріаршіѣтъ противъ Българитѣ. Още прѣзъ зимась и прѣзъ пролѣтътъ всичкиѣ почти грѣцкы вѣстници прѣдизвѣстихъ за провозглашеніето на схизмата, а когато ся бѣше собрало соборѣтъ вѣстницитѣ и раздраженната отъ нхъ грѣцка публика настойчиво трѣбвахъ отъ собора провозглашеніето на схизмата, което той и направи въ тѣхнѣхъ угодж, а не че си имаше мѣстото, за това и не ся счита каноническа. Буйството на простонародіето въ това отношеніе много поддържахъ и нарочно съставенитѣ и испратены до патріарсытѣ за да искатъ настоятелно да стане схизмата. Ето отъ дѣ ся рѣксводи и просвѣщава реченното сборище, а не отъ Духа Святаго както дързае то да казова въ *ороса си*. Не е ли това хула противъ Духа Святаго? — И тѣй по вліяніето и трѣбованіето на грѣцкыя народъ *) фанаріотското духовенство провъзгласи схизмѣ безъ да помисли колко тежко ще бѣде то осъждено на второто Христово пришествіе и въ безпристрастната исторія въ бѣдащето както и цѣль свѣтъ вече го укорява — Православныя и неправославныя.

ско въ университетитѣ на Хала, Лайпцигъ и Берлинъ. Близкы сношенія е ималъ съсѣ Кадвиниститѣ, прѣдъ които единъ пѣтъ былъ ся изразилъ противъ една православна символическа книга, поради това, бывшія тогива въ Берлинъ при Руската Църква священникъ Василій Полисадовъ нарочно бѣше написалъ една брошурѣ за да покаже колко тозъ чловѣкъ ся е отклонилъ отъ Православіето. Сжщия Прѣосвященный прѣди двѣ години като ся връщаше отъ Ливелпулъ, дѣто бѣше отишелъ да освѣти църквѣж, въ единъ нѣмцкы гралъ при разговора съ нѣкои учены протестанти казиль: Чловѣкъ има двѣ вѣры, една лична, и друга за прѣдъ публиката (?!). Въ Аоніискыя университетъ когато прѣподавалъ Богословскатѣ Енциклопедіѣж, изразиль былъ неправославно мнѣніе за Св. Писаніе, за което ученицитѣ му го обадихъ на мѣстныя Синодъ, който и го повыка прѣдъ себе си на испытъ. Ето каквы сѣ поборницитѣ на Православіето у грѣцитѣ!

*) По желаніето и трѣбованіето на народа и нашитѣ Старци служихъ на Богоявленіе. Но като сравнимъ трѣбованіята на

Българското духовенство и Българския народъ не сѣ заслужили постыдното названіе на схизматикъ, напротивъ гръцкото духовенство и гръцкия народъ заслужихъ повече отъ колкото името схизматици. Защото Схизмата е единъ грѣхъ противъ вѣрата, а Българитѣ като не сѣ измѣнили нито има да измѣнятъ нѣчто въ вѣрата не могатъ ся нарѣ таквы, напротивъ гръцкото духовенство и гръцкия народъ като отричатъ на другитѣ народы свободжѣ и равенството въ Христіанството, възставатъ противъ цѣля на Евангеліето, вводятъ язычество въ него. За по-обстоятелно разкритіе на положеніето нека видимъ что е схизма, какъ сѣ изражава за нея Св. Писаніе, каквы схизмы намирамы въ исторіята согласно съ понятіето за нея, да сравнимъ всичко това съ народното ни желаніе за да видимъ дѣйствително ли не смы заслужили това постыдно названіе. Послѣ да видимъ връхъ какво начало основано реченното сѣборище провъзгласи схизмжѣ, и това начало въ каквъ смислъ сѣ зима въ Св. Писаніе и въ каквъ го зима сѣборището. Отъ сравненіето на всичко това ще видимъ че не Българитѣ сосъ духовенството си, а гръцитѣ съ духовенството си заслужватъ името схизматици и даже повече отъ колкото схизматици.

Подъ думжѣ схизма (расколъ, раздѣленіе) въ църковния языкъ сѣ разумѣва отдѣленіе отъ църковното единство, слѣдователно отъ единството на вѣрата по причина на несогласіе въ мнѣніята относительно до нѣкои частны църковны прѣдмети безъ нарушеніе на общитѣ основанія на вѣрата. Согласно съ това и Св. Василиій Великій тѣй опрѣдѣлява схизмжѣ заедно съ ересъта: (Древнытѣ), казова

нашій народъ съсъ трѣбованіята на гръцкия намирамы⁷ че на първыя сѣ законны, и вообщо постѣпката на Бъл. народъ по въпроса бѣше си умѣстенъ и законенъ, а на вторыя, беззаконны, защото гръцкия народъ насили сѣборището да направи единъ постѣпкъ противъ вѣрата въ соблазнъ на цѣль свѣтъ, а нашитѣ Старци извършихъ онова, което вѣрата и благочестіето изискувахъ и имъ го налагахъ.

той, нарѣкли еретици оныя които съвършено сж ся от-
върлили и въ самата вѣра сж ся отчуждили, а схизматици
оныя, които сж ся раздѣлили въ мнѣніята за нѣкои църков-
ны прѣдмети и за въпросы които допущатъ уврачеваніе
(духовно) (Кн. Правос. до Амфил. пр. 1). Това е опрѣдѣ-
леніето спорѣдъ нравственното Богословіе на Прот. П. Со-
лярскій. А Св. Писаніе ето какъ ся изражава за схизма-
та и схизматицитѣ: „Духъ явственнѣ глаголетъ, яко въ по-
слѣдняя вѣремена отступятъ нѣціи отъ вѣры, внимающе ду-
ховомъ лестчимъ и ученіемъ бѣсовскимъ. Въ лицемѣриі же-
словесникъ, сожженныхъ своею совѣстію возбраняющихъ
женитися, удалятися отъ брашемъ, яже Богъ сотвори въ
снѣденіе со благодареніемъ вѣрнымъ и познавшимъ истину
(1 Тим. 4. 1—4.) Блюдитесь отъ псовъ, блюдитесь отъ
сѣченія . . . мнозы бо ходятъ, ихже многажды глаго-
лахъ вамъ, нынѣже плачю глаголю, враги креста Христо-
ва, имже кончина погибель (Филипс. 3, 2. 18). Молюже вы
братіе блюдитеся отъ творящихъ распри и раздоры кромѣ
(противъ) ученія, емуже вы научистесь и уклонитесь отъ
нихъ. Таковѣи бо Господевѣ нашему Иисусу Христу не ра-
ботають, но своему чреву: иже благими словеси и благо-
словеніемъ прелщаютъ сердца незлобивыхъ (Рим. 16, 17 и
18). Тѣ, спорѣдъ Ап. Іуда сж отдѣляющъ себе отъ единости
вѣры и суть тѣлесны, духа не имуще (ст. 19) изаради това тѣ
ако отъ насъ и изыдоша, но не бѣша отъ насъ аще бы отъ насъ
были, прѣбыли убо быша со нами, но да явится яко не суть
вси отъ насъ.“ (1 Іоан. 2, 19, см. Гал. 1, 6—7, 4, 16, 5,
13. 1 Кор. 1, 112). И тѣй спорѣдъ С. Писаніе Схизматици
могѣтъ ся глѣти оныя, които сж отстапили отъ вѣрата, псы,
враги на Христовыя кръстѣ, раздорници, прѣлѣстници чело-
вѣци които работатъ на своего чрево, противници на ученіето, о-
ныя, които съ добры дулы изиамуватъ простодушнытъ въ сво-
итѣ вѣроисповѣдны заблужденія и прѣ, съ една дума чело-
вѣци, които само по име сж были Христіане, за това и не сж были
отъ насъ. Оставами на читателя да размысли и сравны при-
веденнытъ мѣста отъ Божіето слово со съ желаніето и по-

веденіето на народа и духовенството ни въ отношение къмъ трѣбованіята на възстановленіето на Църквата ни. Нека направимъ заключеніе : има ли поне на тънко влакно да е согрѣшилъ народътъ и духовенството ни противъ вѣрата и благочестіето? — Не, отнюдъ не !

Нека прѣмиснемъ и къмъ исторіята. Въ третото столѣтіе въ Кареагенъ ся появила слѣдующата схизма. Нѣкоиси Филиссимъ и Фортунатъ, които оставили своя Епископъ Кипріана и съставили общество подъ име горна Църква защото ся собирали на една горѣ близъ Кареагена за Богослуженіе, което извършавали съ особенны нѣкои обряды, чужды на Православната Църква. Причината на тѣхното отдѣленіе было това, че тѣ намирали твърдѣ строги мѣркитѣ, които Св. Кипріанъ употреблявалъ когато приимавалъ въ Църквата падналитѣ. Въпросътъ слѣдователно ся касалъ до таинството на покаяніето и обряды църковны. Друга Римскыя пресвитеръ Новатіанъ напротивъ намиралъ твърдѣ снисходителны исправителны мѣркы, които употреблявалъ Римскыя Епископъ Карнилій за кающитѣ ся. Той, Новатіанъ, училъ, че оныя, които сѣ паднали въ грѣхъ подиръ кръщеніето сѣ уирили за Църквата и за това трѣба да ся отлучаватъ отъ църковното общеніе колкото и да бы было искренно тѣхното раскаяніе, както и оныя, които нарушили обѣтитѣ на кръщеніето съ грубы грѣхове. Църквата като общество состояще отъ явно чисти, не може да търпи въ своитѣ нѣдра ничто нечисто, както и изново не може да ги приимува и подиръ принесенното отъ тѣхъ покаяніе.

Тыя двѣ схизмы сѣ достаточны за примѣръ, а за други които сѣ ставали въ Западъ, излишно е да ся простирамы. Стига само да напомнимъ за великата нарѣчена Схизма, която стана между Вѣсточната и Западна Църквы. Главната причина тука было отъ първомъ скритото желаніе на Италианцитѣ и на Византійскитѣ гръци да имѣтъ едни надъ други прѣимъщество въ Църквата въ ползѣ на народность. Това поне нѣкои си искатъ да видатъ въ византійскитѣ историци. Тѣ искатъ да кажѣтъ, че тогивашнитѣ византійски

политици сѣ желали схизмѣтъ за да избаватъ Еллинизма. Цариград. духовенство тѣй ли е мыслило тогива, както сегашното сѣборище не можемъ потвърди. Навѣрно обаче знаимъ, че Патріархъ Фотій и подиръ него Керуларій и Българскыя въ Охридъ Патріархъ Левъ, справедливо избличихъ Западнѣтъ Църквъ въ много заблужденія не само схизматически, но даже и въ еретически наприм. за исхожденіето на Духа Святаго и отъ Сына, главенството на Папата и прочая.

И тука оставами читателя да поразмисли имали нѣчто сходно въ желаніето на народа ни съсѣ понятіето на приведеннытъ схизмы. И тука безъ сѣко сѣмѣніе ще отговори: не! Какво поиска Българскыя народъ? Отъ първомъ поиска да си има владыци отъ себе, избираемы отъ себе, безъ да избличава грѣкѣтъ въ Цариградъ Патріаршіѣ за святотството; а понеже тя нарочно не рачи да испълни това справедливо желаніе искрено, и понеже тя и самытъ Българы владыци колко о бѣше рѣкоположила тогива насилваше ги да бѣдѣтъ прости агенты на користолюбивытъ нейны планове, и понеже повечето отъ тѣя владыци бѣхъ само по име Българы, а на дѣло чиста фанариотска отхрана, образованіето на които е сѣстояло повече въ единъ грѣчески прочитъ, и които сѣ голѣмо затрудненіе и недоволствіе сегисъ тогисъ и то сѣ користолюбива цѣль сѣ прочитовали по нѣщо на народныя си языкъ; по тая причина народътъ прибави да иска прѣдъ Правителството и независимость за своитѣ владыци—независимѣ отъ Патріаршіята Църквъ, таквѣ, каквѣто си е ималъ прѣди 105 години, коѣго Цариградскытъ патріарсы: Митрофанъ третій въ 157 Търновскѣтъ, а Самуилъ Ипекскѣтъ и Охридскѣтъ въ 1766—1767 години уничтожихъ противъ ясното запрѣщеніе на църковнытъ правила за великѣ вещественѣ печелѣ на реченнага гр. Патріаршіѣ както е забѣлежено въ нейнытъ Кодиксы. Въ прѣдишнытъ си членове нѣй доказахмы, че и въ случай ако бы нѣмали исторически правдини спорѣдъ естественното и священно право и спорѣдъ 31 ап. правило

имамы пълно право да си имамы самостоятелнѣ народнѣ Църкви. Какво прѣстъпление, какъвъ грѣхъ противъ православиѣта вѣра има въ това законно желаніе на Православния Българскій народъ? Ако въ това желаніе дѣйствително има грѣхъ противъ вѣрата и за това грѣцката Патріаршія нарича Българския народъ и неговото духовенство схизматически, то въ този случай спорѣтъ това нейно опрѣдѣленіе трѣба да се считатъ схизматически и другитѣ православни народы: първо грѣцкия защото има независимѣ въ Еллада Църкви, Сърбскія, Влашкыя, Сирскыя и Арабскыя народы защото имѣтъ свои Църкви. Това е малко. Понеже Св. Апостоли въ посланіята си и съсъ 34-то свое правило утвърждаватъ народны Църкви, когато казоватъ: *сладѣшѣтъ нѣ съкѣ народѣ да припознаватъ* (между себе си) *за пръвъ одного* и проч.— то и тѣ (просѣ извиненіе за неприличното израженіе) съ схизматици спорѣтъ грѣцката Патріаршія. Не мыслили тя да прокълни и тѣхъ защото съ написали това правило. Ахъ кошуństwo, кошуństwo грѣцко!

И тъй като нѣма ничто противно на вѣрата въ това наше желаніе, то ний отнюдь не сме заслужили такво постыдно наименование, нито пакъ реченното разбойническо сбирѣще имаше право да провозглашава другитѣ схизматици, защото, както казахмы, то не можеше да прѣдставлява мнѣніето на всичката вселенска Църква защото и само не е бѣ каноническо. За това и опрѣдѣленіето му не само нѣма каноническъ силѣ, но даже прѣдизвика до уши-тѣ смѣхъ въ образованя свѣтъ и велико прѣзрѣніе у Българския народъ, който вмѣсто да се раздѣли, както желаше сбирѣщето да направи съсъ тая схизма, напротивъ повече и по-цврѣсто се соедини и забиколи духовенството и Екзарха си въ пукъ и стресканіе на исконнитѣ му врагове грѣци.

Като не може да памѣри сбирѣщето че сме сгрѣшили противъ вѣрата то какво начало измысли за да ны провозгласи схизматици основано врѣхъ него? Началото на народность или разликъ на народность въ Христіанската Пра-

вославна Църква. Гръцитѣ заедно съ реченното сборище казватъ че въ Църквата не може да бѣде разлика на народностъ, а понеже Българитѣ споредъ тѣхъ ввождатъ таквѣ разлики, която е противна на единството на Църквата, то трѣба да ся превозгласятъ схизматици. И наистина правеніето разлика на народы въ Христіанството или въ Православи. Църква е противно на равенството и на свободата на народитѣ въ него, а понеже Исусъ Христосъ подарява свободѣ и равенство въ Църквата Си на всичкитѣ народы и плѣмена безразлично, то нарушителтъ на това равенство и свобода прави грѣхъ противъ духа и цѣльта на Евангеліето, за това той като противникъ на Евангеліето не само, по дѣломъ, може да ся провозгласи схизматикъ и еретикъ, но даже язычникъ и антихристъ. Въ прѣдишнитѣ си членове (III) казахмы че гръцката Патріаршія и гр. народъ ввождатъ въ Църквата плѣменно различіе а не Българитѣ. Пытамы сега на кого ся прилега това постыдно название: На Българското духовенство и народъ или на гръцкото духовенство и на гръцкия народъ?

За да разберемъ това по-добръ нека ни е позволено да ся обърнемъ по-напрѣдъ къмъ разкрытіето на онова, за което сега казахмы, именно за цѣльта на Евангеліето спрямо язычеството.

Древния язычески миръ за да създаде блаженство за чловѣка сосъ своитѣ срѣдства стремился да сосрѣдоточи всичкитѣ народы и тѣхнитѣ власти въ едни ръцѣ, да състави всемірно владычество подъ еднѣ волиѣ и тѣзи воля да ся припознае за лична и видима прѣдставителница на Божеството. Стремленіе по което виждамы въ Александра Великаго. Римската държава сполучи въ лицето на цесаритѣ си. Новоходоносоровото и на Римскитѣ императоры самообожение сѣ достаточны доказателства на това. Въ тая срѣдоточна воля трѣбало тѣй да рекъ да ся слива съка лична и народна воля и, въ слѣдствие на това, народното лично съзнание трѣбало въ нея да ся губи заедно съ правдинитѣ си противъ цѣльта на Създателя, който сътвори чловѣка по

образу и по подобію Своему, свободно, като разумно същество да се развива подъ зависимостъ отъ безусловната прѣдобра и свята Негова воля. Раздѣленіето на човѣчеството на народы съ особенни языци е едно божественно дѣйствиѣ при столпотвореніето противъ горното стремленіе, а въ назначеніето на Еврейскія народъ като особенъ при излизаніето му още изъ Египетъ показовася началото на народытъ не въ язычески смислъ, а въ духа на Бож. Откровеніе, по който не трѣба нито да се сливатъ тъй да рекъ химически или механически, нито пакъ да има прѣобладаніе единъ надъ други защото всички сж равни прѣдъ Бога, Създателя и Бащата на всичкытъ, за това тѣ трѣба да се соединяватъ и сливатъ въ любовта и славословіето къмъ Своя Създателъ.

Еврейскія народъ обаче не остана вѣренъ на това Божіе прѣдопрѣдленіе. Той испослѣ развратенъ зель да припише на себѣ си прѣимъщество и изключително право на наслѣдство на Божіето Царство, а другытъ народы прѣзираше като гнѣсны. Св. Ап. Павелъ възстава противъ тая Еврейска надменность като казва: *или Богъ е Богъ само на Иудеитъ? а не и на язычницихъ? наистина и на язычниците е* (Рим. 3, 28). Между язычкытъ народы найгордѣ и надмененъ народъ былъ Елленскія. Гръцитѣ считали себе си най образованъ народъ и спорѣдъ тѣхъ, който не былъ гркъ считали го варваринъ, дивакъ. Гръцкото образование заедно съ идолопоклонството бистро се раздавало и въ другытъ народы, така чото ако философіята гръческа отъ една страна несезнателно е подготвяла този народъ къмъ Христіанството, отъ друга идолопоклонството искусно прѣподаваемо и гордостта на този народъ повече спѣхъ сж приготвявали на разпространеніето на Христіанството. За това когато Апостолытъ: Андрей и Филипъ извѣстили на Исуса Христа, че нѣкои си елины искатъ да дойдатъ при Него да Го видатъ, тогива Той каза: *прииде часъ да прославится сынъ човѣческій.* И тутакси зе да говори притчѣ за зърното пшенично, кое-

то ако остане само по себе никакъв плодъ не дава, а ако ся върли въ земята ще даде много плодъ. Като да казова съ други думы: този народъ, като прииме Моето учение, и съвършено ся откаже отъ своитъ убѣждения и гордость, и съ това като ся дигнѣтъ много спънки на разпространеніето на Евангеліето, тогива наистинѣ ще ся прослави Сынъ човѣческій. Ако и да ся покрѣсти този народъ послѣ, но не може съвършено да ся откаже и отъ своитъ язычески убѣждения. За това Св. Отци тѣхъ старали да го отклоняватъ отъ чтеніе на языческитъ му книги, да истребляватъ сѣки язычески паметникъ. За това въ сочиненіята на Св. Отци думата „Еллинство е тождественна съ идолопоклонство, и Еллинъ съ думата идолопоклонникъ.“ Цѣльта на Св. Отци почти бѣше ся достигнала, но когато въ 16-ия вѣкъ хуманиститъ зехъ да разработоватъ сѣки писмененъ паметникъ особенно грѣцкитъ, тогива грѣцитъ още по-ревностно зели ся да изучаватъ древнѣтъ си книжевность, и особенно когато Правителството имъ устѣпи единъ жгълъ на независимость, за това ся възобнови пакъ въ главитъ на грѣцитъ древния язычески духъ и гордость. Тая грѣцка языческа гордость дойде най-сѣтъ та ся сблѣска и съ съ ненавистния тѣмъ народъ Българскій. Въ гнѣва си тѣхъ горды грѣци сега вече въ послѣднато съ насъ борба зехъ да утвърждаватъ чрѣзъ вѣстниците си че Еллинство и Христіанство сѣ нѣща тождественны, Православіе и Еллинство сѣ едно, слѣдователно който е противъ грѣцитъ той е и противъ Православіето, съ една дума тѣ пакъ ся върнахъ въ праотеческото си язычество което претендироватъ да го смѣтъ съ Христіанството както отстъпникътъ Юліанъ, и съ тая нечестива мысль искатъ още да имѣтъ прѣимъщество во Вселенската Църква прѣдъ другитъ народы, особенно прѣдъ Българитъ, които най много прѣзиратъ въ надменната си гордость. Св. Ап. Павелъ противъ тая грѣцка надменность възстава като казова. *Всички ный чрѣзъ единыйтъ Духъ ся кръстихмы да сме въ едно тѣло и Іудеи и Еллини, и рабы и свободны; и всица въ единъ Духъ*

ся напойхмы (1 Кор. 12, 13). *Нѣма* (въ Христіанството) Елїянь, нито Іудей, обрезаіе и необрезаіе, варваръ и скиѣтъ, рабъ и свободенъ, но все и во всички Христось (Кол. 3, 11), *Зачто то едно тѣло и единъ Духъ както ся призовахте съ една надѣжда на званіето ваше, единъ Господъ, една вѣра, едно кръщеніе, единъ Богъ и Отецъ на всичкихъ. който е надъ всички чрѣзъ всички и во всички насъ* (Ефес. 4, 4—7 още 13, 19). И тѣй въ Христіанството не трѣба да ся прѣзира и исклучава никой народъ, и никой не може да има прѣимжество прѣдъ другитъ, защото е единъ Духъ, единъ Господъ, една вѣра, едно кръщеніе, единъ Богъ и Отецъ, но при всичко това началото на народность не ся исклучава отъ Евангеліето, напротивъ даже ся потвърждава. Исусъ Христось къмъ народитъ испрати св. Апостолы да проповѣдоватъ, както не ся исклучава и равенството и свободата равно за всичкихъ покръстены и за оныя народы, които ще ся покръстятъ : *нѣсть бо на лица зрѣнія у Бога* (Р. 2, 11). Нека дойдемъ сега къмъ рѣшеніето на казанното сборище. То осажда плѣмненното различіе въ Църквата, иначе осажда прѣдпочтеніето на единъ народъ прѣдъ други въ Христіанството и на наслѣдството на небесното Царство, и това начало прилага върху Българитъ и върху неговото духовенство, защото спорѣдъ неговото мнѣніе Българитъ ужъ ввождатъ плѣменно различіе за това и ги нарича схизматици. Добрѣ.

Подъ думѣтъ *Църква* тука реченното сборище разбира, както на сѣкъ е извѣстно, Цариградскѣтъ Патріаршіѣ, а Ап. Павелъ когато проповѣдоваше и пишеше приведеното ученіе не сѣществуваше ниго Цариградъ нито Цариградска гръцка Патріаршія, а сѣществуваше Христіанство, сѣществуваше едно извѣстно число Христіане, което ся наричаше Църква както и сега въ собствененъ смислъ вселенска Църква е совокупностьта на всичкихъ православны Христіане. Ето въ тая послѣдната Църква нѣма разлика на народность. Слѣдователно сборището зема съдържимото вѣсто съдържащето, частътъ вмѣсто цѣлото, помѣстѣтъ Ца-

риградскѣ Църквѣ вмѣсто вселенскѣ. Това е согласно съ гордостѣта, която не иска да глѣда прѣдъ себе си друго-го равенъ, за това и поставя частѣта, вмѣсто цѣлото като цѣло, и като такво туря го подъ своя власть, подъ булото на титла „Вселенскій.“ Въ него грѣцката извѣянна тиква иска да накара всичкитѣ народы Христіанскы подъ управление на волята на Еллинскія народѣ. А това не ще ли каже че той и сборището ся вращагъ въ язычеството като свиня на блѣвотината си и съ него опорочуватъ свѣтлото облѣкло на Христовѣтъ Църквѣ?... че себе прѣдпочитатъ въ Църквата а други унижава?

ПРИБАВЛЕНИЕ.

Забѣлѣжка върху опредѣленіето на Фенерскія Сѣборѣ.

Членовѣтъ на този Сѣборѣ, които нѣмахъ каноническо значеніе, казоватъ че ся собрали *въ името на Великаго Бога и Спаса нашего Иисуса Христа*. Когато чеговѣкъ въ Божіето име ся зима да върши нѣчто, тогава той изпълнява Божіѣтъ воли, за това трѣба и да соображава длѣтата си съ тая воля, и съ Неговия законъ или съ Христіанската любовь. Всичкитѣ Св. пророци и Апостоли съ Божіето и въ Божіето име проповѣдвали откровенното слово Божіе и сѣ го прилагали въ живота на человекитѣ, наказвали сѣ и даже сѣ отлучавали непокорнитѣ отъ обществото. Но всичкитѣ тѣхны дѣйствиѣ е управлявала Христіанската любовь и намѣреніето да спечелѣтъ а не да изгубѣтъ души. Сборището напротивъ направи. То не послуша нито най-малко внушеніята на Божія законъ и свѣтътъ на благоразумны человекѣ, а влекомо отъ собственихъ и отъ страститѣ на народа си както и отъ желаніе да си отисти на Българскія народѣ, да го сосыпе и на разваленитѣ му да въздигне своя. Въ името слѣдователно на политически расчѣты измысли и

провозгласи схизмѣтъ реченното сборище за да оскорби единъ 7 милионный народъ, да го зачерни прѣдъ Православнытъ Църкви, и да го тури въ трудно положеніе въ отношеніе къмъ Правителството.

Сборището казова че това рѣшава въ Духъ Святый, просвѣщаемо сирѣчь отъ Духа Святаго. Не, не отъ Духа Святаго ся просвѣтихъ. Интригытъ на Мора, пуснаты чрѣзъ Негово Прѣосвящ. Сирскыя мигрополитъ Г-нъ Александръ, атинскытъ и царигр. вѣстници, а послѣ раздражената грѣцка масса отъ нихъ и отъ нарочито испратены челоуѣци по механикъ и по кавенетата противъ Българитѣ, както мнозина това забѣлжихъ и серіознытъ вѣстници го писахъ, нѣколко комисіи испратены отъ Еснафытъ до Патріарсытъ да искать провъзглашеніето на схизма за да си отмѣстятъ на Българскыя народъ, и другы подобны тайны и явны пружины съ които просвѣтихъ сборището да провозгласи онова, което девяточленна комисія и прѣди 3 мѣсаци вѣстницитѣ бѣхъ опрѣдѣлили. Какъ държайтъ послѣ тыя безбожници да казовать че Духъ Святый ги е просвѣтилъ? Ей, казовамы, строго наказаны ще бѣдѣтъ отъ Бога тыя кощунници за тоя неизвинителенъ грѣхъ. Слѣдователно лъжатъ когато казовать че ужъ отъ сразненіето на нашитѣ дѣла съсъ Евангеліето намѣрили че сме паднали въ неправославіе. Сборището само три засѣданія държа и то по единъ или два часа. Кога успѣ да разглѣда на пълно нашитѣ погрѣшки, та ги намѣри противны на Евангеліето?

Въ име на политическытъ си расчѣты сборището нарича народа ни лозж на вселенскыя прѣстолъ. *“великоцърковниците еретици”* съ това израженіе утвърждавать, че Българскыя народъ вынагы е былъ и трѣба да бѣде подчиненъ на Цариградскыя грѣцкы Патріархъ, за това и никаквы исторически и священные правдини не искать да му припознайхъ косвенно него и прямо духовенството му провъзгласявать за схизматици съ цѣль да го истуджътъ, разслабятъ и тѣй пакъ да го задържатъ въ прѣжнытъ ядовиты нокты.

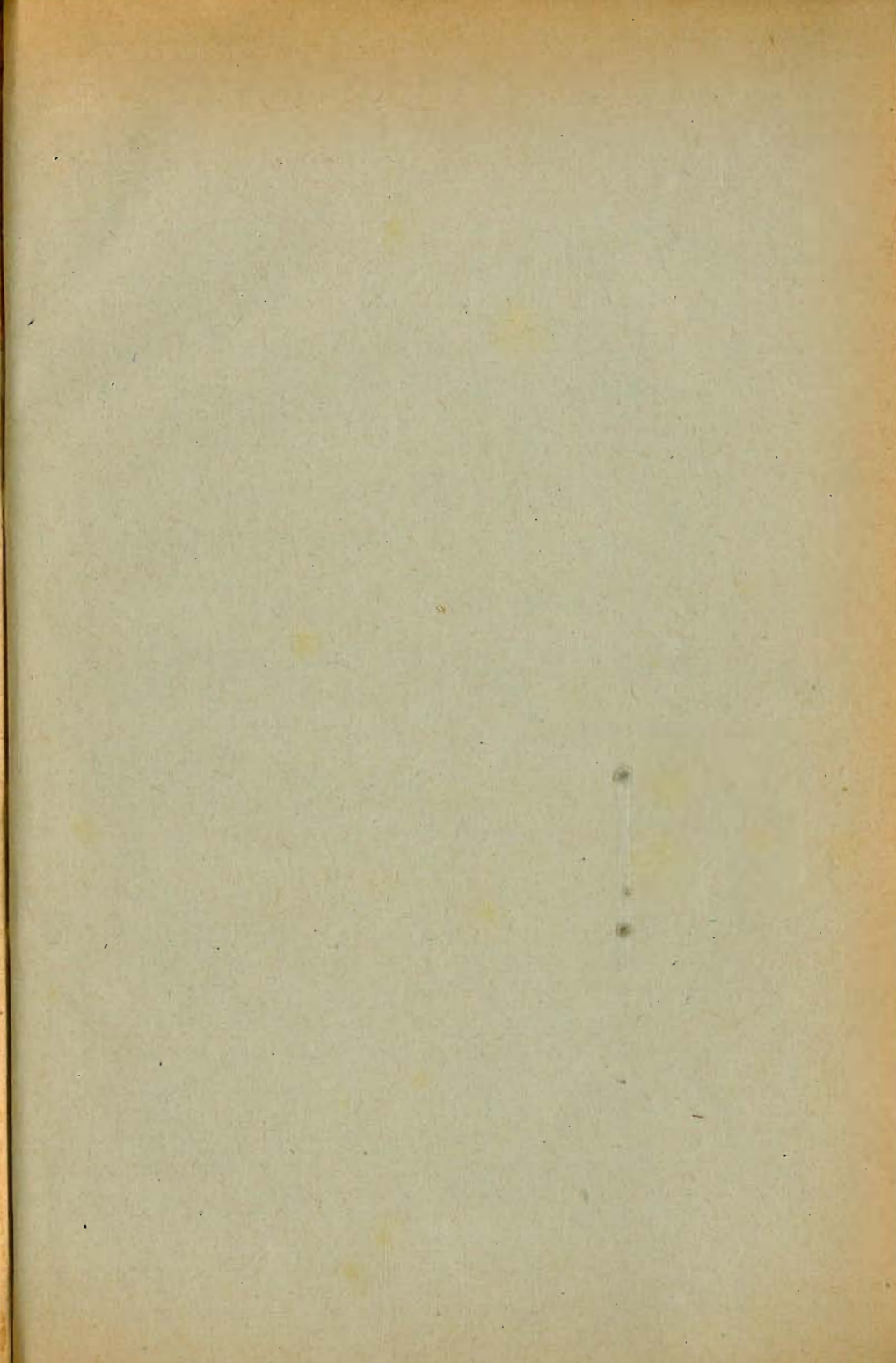
Когато осждавать нѣкого въ ересь или въ расколъ

тѣба да му покажатъ обвинителитѣ противъ какъвто догматъ погрѣшаватъ. Великоцърковницитѣ не ни показахъ такъвто догматъ, а измислюватъ ново учение *отрицателно*; че народността на Църквата не е прѣта. Но, о соврѣмечни фанариотскы еретици! Кой направи народытѣ? Къмъ безсловеснытѣ или къмъ народытѣ Исусъ Христосъ испрати Апостолытѣ си да проповѣдватъ? И Апостолытѣ не наредни ли Църквы основахъ (Рим. 16, 5.)? Апостолытѣ не заповѣдахъ ли: **ВЛАДИЦЫТѢ НА СЪБНЫ НАРОДЪ** да припознаватъ едного изъ себе за главъ (34. ап. Прав.)? Ще рече че и Апостолытѣ сж схизматици спорѣдъ Васъ! о безуміе! о безмысленность! Спорѣдъ началата, на основание на които насъ наричатъ схизматици, вы сте таквы, защото вы не припознавате равенство и свободж Християнскж за другытѣ народы, вы исключавате другытѣ народы отъ Православната Църква, а съ това не тѣхъ, а себе исключавате отъ цѣлостта на Църквата, вы слѣдователно сте ся отцѣпили, вы сте станали схизматици. Но свѣстетеся, покайтеся додѣ имате врѣме.

Великоцърковницитѣ и друго прѣстѣпленіе направихъ. Тѣ потвърждаватъ че Цариградскыя прѣстолъ е вселенскы. Гръцка лукавщина! Антиохійскыя, Александрійскыя и Кипрскыя архіепископъ пожертвовахъ самостоятелността на църквытѣ си за угожденіе на Еллинизма. Заедно съ това логически слѣдова че и другытѣ независимы църквы трѣба да ся подчинятъ на Цариградската. Щѣтъ ли да вникнатъ църквытѣ въ тая гръцкж хитрость? Видѣщемъ. Наистина за чуденіе сж гръцитѣ и тѣхното духовенство. Види ся тыя чедовѣци всичко жертвовагъ за свои врѣмечны интереси: съ вѣра, законъ и Бога ся подиграватъ. Ето зашто още прѣди Христа единъ ученъ Римлянинъ именно Цицеронъ е казалъ: *грека фидесъ, нула фидесъ*, — гръцката вѣра е нула (никаква) вѣра, и прѣди нѣколко вѣкове Рускыя лѣтописецъ Несторъ: *Льстиви бо суть греки даже до сего дне*.“ Лъжци сж гръцитѣ и до днесъ!

край

т.

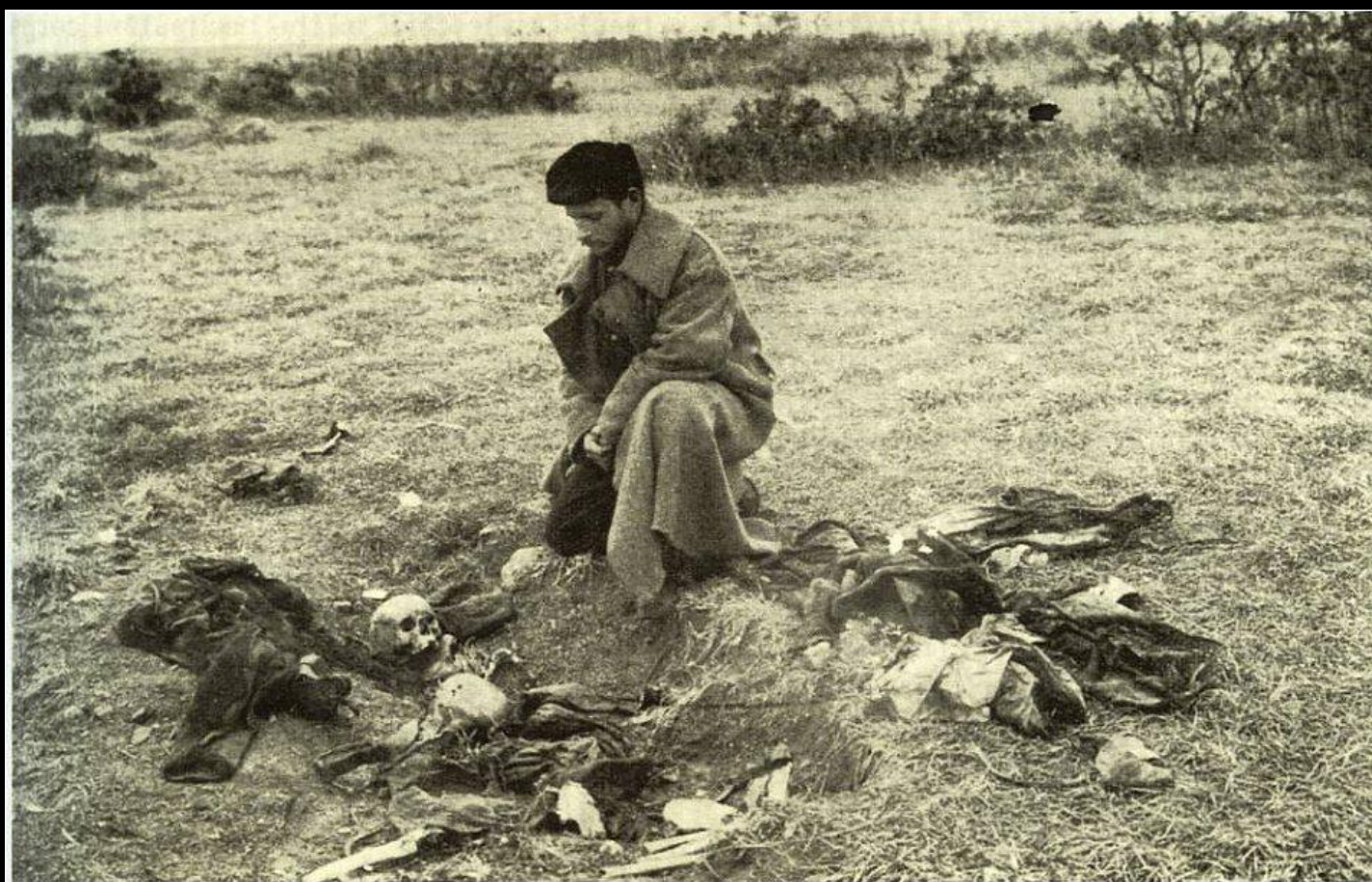

Още стотици книги на дейци родени
в географска област Македония
може да намерите на:

www.strumski.com

Библиотека „Струмски“
е създадена в памет на
загиналите за Родината.

Voivode Dimiter Madjarov before the remains of two comrades in arms killed in the battle of Ferres